

Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы

Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы N 284 Заңы.

МАЗМҰНЫ

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "Мемлекеттік кеме тізілімінде", "мемлекеттік кеме тізілімінде", "Мемлекеттік кеме тізіліміне", "Мемлекеттік кеме тізілімі", "Мемлекеттік кеме тізілімінен" деген сөздер тиісінше "Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде", "Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізіліміне", "Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізімі", "Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2005.06.02 № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), бүкіл мәтін бойынша:

"Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарымен", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарына", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдарында", "Қазақстан Республикасының еңбек туралы заңдары" деген сөздер тиісінше "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен", "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына", "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында", "Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы" деген сөздермен, "жеке еңбек шартының", "жеке еңбек шарты", "жеке еңбек шартын" деген сөздер тиісінше "еңбек шартының", "еңбек шарты", "еңбек шартын" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2007.05.15 № 253 Заңдарымен.

Осы Заң сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы мемлекеттік басқарудың құқықтық, ұйымдық, экономикалық және халықаралық негіздерін белгілейді және жүк, жолаушылар мен багаж тасымалдауға, теңіз көлігінде қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және қоршаған ортаны қорғауға байланысты қатынастарды реттейді.

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Осы Заңда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) авариялық жағдай – кемеңің апатқа ұшырауына әкеп соққан және оның теңізде жүзу қасиеттерінен ішінара немесе толық айырылуына (жоғалтуына) алып келген, кемеңің басқа кемеңі (кемелерді), навигациялық жабдық құралдарын, жағалау құрылысжайын зақымдауына, кемеңің сүйретіп жүзу объектісін жоғалтуына немесе зақымдауына, адамның қаза болуына немесе денсаулығына зиян келуіне, кемеден адамның жоғалуына, сондай-ақ қоршаған ортаға зиян келуіне алып келген, кемемен болған оқиға;

1-1) авариялық жарна – жалпы авария жағдайында шығыстардың орнын толтыру үшін жалпы авариялық шығыстардағы тасымалдаушының үлесін төлеуді қамтамасыз ету ретінде алушы оған жүкті берген кезде енгізуге міндетті болатын ақша сомасы;

2) алушы - жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша жүк алуға уәкілетті тұлға;

3) арнаулы персонал - экипаж мүшесі болып табылмайтын, кемеңің мақсатына байланысты бортта үнемі болатын адам (теңіздің тірі ресурстарын аулаумен және өңдеумен айналысатын, ғылыми, инженер-техник қызметкерлер, зертхана қызметкерлері, жұмысшылар және басқалар);

4) бербоут-чартер - жолаушылар, багаж бен жүк тасымалдауға және сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттарына арнап жарақтандырылмаған және экипажбен жасақталмаған кемеңің немесе бірнеше кемеңің жалдаушының иеленуіне және пайдалануына кемемен жалданушы келісілген ақы (жалдау ақысын) алып, белгілі бір мерзімге беруге міндеттенетін жалға кеме беру (алу) шартының түрі;

5) дағдылы маршрут - теңіз практикасында жалпы қабылданған кеме жүретін маршрут;

6) демерредж - контрсталиялық уақыт үшін төленетін ақы;

7) диспач - кемеңің жалдаушыға кемеге жүк тиеуді сталиялық уақыт біткенге дейін аяқтағаны үшін төленетін сыйақы;

8) диспаша - жалпы авария бойынша залалдар мен шығыстарды есептеуді және оларды жалпы теңіз кәсіпорнына қатысушы тараптар арасында бөлуді қамтитын, диспашер жасайтын құжат;

9) диспашерлер - теңіз құқығы саласында білімі мен тәжірибесі, бар, диспашаны анықтау жөнінде есеп жасайтын тұлғалар;

10) есеп айырысу бірлігі - қарызға алудың арнайы құқығының Халықаралық валюта қоры белгілейтін бірлігі;

11) жалдау ақысы - жүкті тасымалдағаны үшін алынатын ақы, сондай-ақ бербоут-чартер мен тайм-чартер шарттары бойынша берілетін сыйақы;

12) жалпы теңіз кәсіпорны - мүлік (кеме, жалдау ақысы және жүк), жалпы авария бойынша шығындар соның есебінен өтелуге тиіс;

13) жолаушы - тасымалдаушымен шарттық қатынастарда тұратын және билетте немесе оның жүру құқығын растайтын өзге де құжатта көрсетілген, не тасымалдаушының келісімімен теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша автокөлік құралдарын, жануарларды және өзге де жүкті ілесе алып жүруді жүзеге асыратын тұлға ;

14) жолаушылар тасымалдайтын кеме - жолаушылар тасымалдауға арналған және он екіден астам жолаушы тасымалдайтын кеме;

15) жолаушылық куәлік - жолаушылардың кемеге алуға жол берілетін ең көп саны туралы мәліметтер бар кеме құжаты;

- 16) жөнелтуші - теңіз тасымалы шартына сәйкес жүк жөнелткен және тасымал құжаттарында көрсетілген тұлға;
- 17) жүзбелі бұрғылау қондырғысы - теңіз түбіндегі жерасты ресурстарын барлау және (немесе) өндіру жөніндегі бұрғылау жұмыстарын орындауға арналған кеме (жүзбелі құрылыс);
- 18) жүк таситын кеме – жолаушы кемесі болып табылмайтын, жүктерді тасымалдауға арналған кеме;
- 19) инцидент - нәтижесінде зиян келтірген немесе сондай зиян келтірудің елеулі және тікелей қаупі төнген оқиға немесе шығу жағдайы белгілі дәрежеде ұқсас бірқатар оқиғалар;
- 20) каботаж - Қазақстан Республикасының теңіз порттары арасындағы қатынаста, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңды құзырындағы тиеу портынан (пунктінен) түсіру портына (пунктіне) дейін тасымалдау мен сүйретіп жүзу;
- 21) каюталық багаж - жолаушының белгіленген мөлшер мен көлем шегінде өзімен бірге алып жүретін, жинақы буып-түйілген және каютаға немесе жалпы орындардағы сөрелерге еркін орналастырылатын заттары;
- 21-1) кәсіби диплом – кеме экипажы мүшесіне берілген және оның біліктілігін растайтын диплом;
- 22) кеме - сауда мақсатында теңізде жүзуге пайдаланылатын, су ығыстырмайтын кеме мен гидроұшақты қоса алғанда, өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзбелі құрылыс;
- 23) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;
- 24) кеме иесі – кемеңің меншік иесі болып табылатынына немесе оны өзге де заңды негізде пайдалануына қарамастан өз атынан кемеңі пайдаланатын тұлға;
- 25) кеме ипотекасы - мемлекеттік тіркелуге жататын теңіз кемесінің, ішкі суда жүзетін кемеңің, "өзен-теңізде" жүзетін кемеңің, сондай-ақ жасалып жатқан кемеңің тиісті тізілімде тіркелген шарт негізінде туындайтын ипотекасы;
- 25-1) Кеме қатынасының тіркелімі – кемелерді сыныптайтын және олардың техникалық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша құрылған республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорын;
- 26) кемелерді лоцмандық алып өту - лоцман жүзеге асыратын кемелерді алып өту;
- 27) кемемен жалданушы - кемеңің жалдау шартының жолаушыларды, багаж бен жүкті тасымалдау немесе сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттары үшін белгілі бір мерзімге кеме немесе бірнеше кеме беретін тарабы;
- 28) кемеңің жалдаушы - кемеңің жалдау шартының жолаушыларды, багаж бен жүкті тасымалдау немесе сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттары үшін белгілі бір мерзімге кеме немесе бірнеше кеме берілетін тарабы;

29) кеменің меншік иесі - Кемелер мен оларға құқықты мемлекеттік тіркеу қағидасына сәйкес кеменің меншік иесі ретінде тіркелген тұлға;

30) кеменің сыйымдылығы – кеменің текше метрмен не текше футпен есептелетін, оның жүк үй-жайларының көлеміне қарай тасымалдауға жүк мөлшерін қабылдай алатын мүмкіндігі;

31) коносамент - тасымалдаушы жөнелтушіге беретін және жүктің тасымалдауға қабылданғанын куәландыратын құжат;

32) контрсталиялық уақыт - кеме сталиялық уақыттан тыс жүк тиеліп тұратын уақыт кезеңі;

33) қауіпті жүк - өзіне тән қасиеттеріне қарай тасымалдау, тиеу-түсіру жұмыстарын жүргізу және сақтау кезінде техникалық құралдардың, қондырғылардың, ғимараттар мен құрылыстардың жарылысына, өртенуіне немесе зақымдануына, сондай-ақ адамдардың, жануарлардың мерт болуына, жарақаттануына немесе ауруына, қоршаған ортаға зиян келтіруге себеп болуы мүмкін жүк;

34) лоцман - кемені арқанға байлайтын, зәкірге қоятын және портта кемелердің орнын ауыстыратын жерге қауіпсіз жеткізу саласында белгілі бір білімі мен дағдылары бар маман;

35) лоцмандық қызмет - лоцманның (лоцмандардың) қызметі;

36) мұнай құйылатын кеме – мұнайды және мұнай өнімдерін тасымалдау және сақтау үшін жасалған немесе бейімделген жүк кемесі;

37) нақты тасымалдаушы - жолаушыны, багаж бен жүкті немесе оның бір бөлігін тасымалдауды нақты жүзеге асыратын тасымалдаушы;

38) өткізу коносаменті - тасымалдаушы жөнелтушіге беретін және жүктің тасымалдауға қабылданғанын куәландыратын құжат, онда тасымалдың бір бөлігін басқа тасымалдаушының жүзеге асыруға тиіс екендігі көзделеді;

39) порт айдыны - порттың гидротехникалық және басқа да құрылыстарының теңіз жағындағы ең алыс нүктесі арқылы өтетін сызықпен шектелген немесе Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарға сәйкес белгіленетін Қазақстан Республикасының ішкі сулары;

39-1) порт құралдары – халықаралық рейстер жасайтын кемеге қызмет көрсететін теңіз терминалдары, сондай-ақ тоқтап тұру аудандарын, күту орындарын, теңіз портына кіреберістерді қоса алғанда, теңіз портының акваториясы;

40) портта сүйрету - порт айдынында, соның ішінде кемені немесе өзге де жүзбелі объектіні портқа кіргізу не оны порттан шығару үшін сүйрету және маневрлерді орындау;

41) сауда мақсатында теңізде жүзу - жолаушыларды, багаж бен жүкті кемемен тасымалдау жөніндегі қызмет, сондай-ақ өздеріне жүктелген міндеттерді орындау үшін пайдаланылатын әскери кемелерді және шекара корабльдерін, катерлерін қоспағанда, кемелерді өзге де коммерциялық және коммерциялық емес (гидрографиялық, ғылыми,

гидротехникалық, құтқарушылық және басқа) мақсаттарда пайдалануға байланысты қызмет;

42) сталиялық уақыт - жалдау ақысына қосымша төлемсіз, кеме жүк тиеуде тұратын уақыт кезеңі;

43) суббербоут-чартер - кемені жалдау шарты, ол бойынша кемені жалдаушы жолаушыларды, багаж бен жүкті тасуға және сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттарына арнап жарақтандырылмаған және экипажбен жасақталмаған кемені немесе бірнеше кемені келісілген ақы (жалдау ақысын) алып, үшінші тұлғаларға белгілі бір мерзімге иелену және пайдалану үшін беруге міндеттенеді;

44) субтайм-чартер - кемені жалдау шарты, ол бойынша кемені жалдаушы жолаушыларды, багаж бен жүкті тасымалдауға және сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттарына арнап жарақталған және экипажбен жасақталған кемені немесе бірнеше кемені сыйақы алып, үшінші тұлғаларға белгілі бір мерзімге беруге міндеттенеді;

44-1) суға батқан мүлікті аластау – суға батқан мүлікті шығарып алуды не оны қайраңнан алуды немесе белгіленген теңіз дәліздерінің шегінен тысқары жерге ығыстыруды не оны жоюды қоса алғанда, суға батқан мүлік тудыратын қауіпті болғызбауға, азайтуға немесе жоюға бағытталған іс-қимылдар, сондай-ақ қажет болған кезде көрсетілген іс-қимылдардың жиынтығы. Суға батқан мүлікті аластау суға батқан мүлікті тасымалдау және сақтау жөніндегі ілеспе жұмыстарды да қамтиды;

45) сүйреткіш кеме - басқа кемелерді және жүзбелі құрылыстарды сүйрету мен жиекке келтіруге арналған кеме;

46) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

47) тайм-чартер - кемемен жалданушы келісілген ақыға (жалдау ақысы) кемені жалдаушыға кемені және кеме экипажы мүшелерінің көрсететін қызметтерін жолаушыларды, багаж бен жүкті тасымалдау және сауда мақсатында теңізде жүзудің өзге де мақсаттары үшін белгілі бір мерзімге пайдалануға беруге міндеттенетін уақытқа кемені жалдау шарты;

48) тасымалдау қағидалары - жолаушыларды, багажды, жүкті тасымалдауды жүзеге асыру кезінде теңіз көлігінің қызметін реттейтін, уәкілетті орган бекітетін нормативтік құқықтық актілер;

49) тасымалдаушы – жолаушыларды, багажды, почта жөнелтілімдері мен жүктерді тасымалдау жөніндегі қызметті көрсететін және тасымалдау құжаттарында көрсетілген кеме иесі;

50) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

51) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

52) теңіз жолдары навигациялық жағдайының құралдары - жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ететін маяктар, қалқымалар және басқа да навигациялық жабдықтар;

53) теңіз жүкқұжаты - жүктерді теңіз көлігімен тасымалдау кезінде ресімделетін тасымал құжаты;

53-1) теңіз оқу-тренажер орталығы – теңіз көлігі мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды халықаралық талаптарға сәйкес жүзеге асыратын заңды тұлға;

54) теңіз порты - Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен берілген жер учаскелерінде орналасқан, кемелерге, жолаушыларға, багажға қызмет көрсетуге және жүктермен жасалатын операцияларды жүзеге асыруға, сондай-ақ теңіз көлігі қызметінің өзге де мақсаттарына арналған құрылыстар кешені;

55) теңіз талабы - кемелерді сауда мақсатында теңізде жүзуді көздеп пайдалануға байланысты мәлімделетін талап (зиянның орнын толтыру, алымдар төлеу және өзгелер) ;

56) теңіз терминалы - жүктерді тиеуге (түсіруге), оларды сақтауға, теңіз көлігінің түрімен сабақтас көлік құралдарын жөнге келтіруге, сондай-ақ жолаушыларды отырғызуға, түсіруге және оларға өзге де қызмет көрсетуге арналған жағдайларды қамтамасыз ететін техникалық құралдардың, инженерлік құрылыстардың, көтергіш-көліктік және өзге де жабдықтардың жиынтығын қамтитын теңіз портындағы мамандандырылған учаске;

57) теңіз терминалының операторы - теңіз портындағы терминалға меншік немесе өзге де заңды негіздерде құқығы бар тұлға;

57-1) теңізде сүйрету – кеме мені немесе өзге де жүзбелі объектіні белгілі бір қашықтыққа сүйрету;

57-2) теңіздегі наразылық – кеме жүзіп бара жатқан немесе тұрған кезеңде орын алған оқиға туралы кеме капитанының дәлелдемелерді қамтамасыз ету мақсатында кеме иесіне мүлкітік талаптар қоюға негіздеме бола алатын мәлімдемесі;

58) уәкілетті орган – сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шекте салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

58-1) Ұлттық теңіз тасымалдаушысы - жолаушыларды, багажды, почта жөнелтілімдерін, жүктерді халықаралық қатынаста теңізде тасымалдау бойынша қызметтер көрсететін және уәкілетті орган айқындайтын заңды тұлға;

59) чартер - теңіз арқылы жолаушыларды, багаж бен жүкті тасымалдау шартының бір түрі, бұл жағдайда жөнелтушіге бүкіл кеме, оның бір бөлігі немесе кемеңің белгілі бір жайы беріледі;

59-1) шағын көлемді кеме – балық аулау, жүктерді тасымалдау, сүйретіп жүзу, пайдалы қазбаларды іздеуді, барлауды және өндіруді, құрылыс, жол, гидротехникалық және басқа да осыған ұқсас жұмыстарды, лоцмандық және мұзжарғышқа ілестіріп алып

өтуді жүргізу, сондай-ақ су объектілерін ластанудан және қоқыстанудан қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру үшін жасалған немесе жабдықталған кемелерден басқа, ұзындығы жиырма метрден аспайтын, бортына алуға рұқсат етілген адамдар саны он екі адамнан аспайтын кеме;

60) шетелдік сыныптау қоғамы – кемелерді техникалық байқауды, куәландыруды және сыныптауды, сондай-ақ теңіз көлігі мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын білім беру ұйымдарын, теңіз оқу-тренажер орталықтарын куәландыруды жүзеге асыратын және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында айқындалған тәртіппен уәкілетті орган таныған шетелдік ұйым.

Ескерту. 1-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.12.29 № 209, 2010.03.19 № 258-IV, 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 № 34-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2015 № 276-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.05.2017 № 59-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.11.2020 № 375-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

2-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңдар

1. Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Заңнан, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта осы Заңда көзделгенінен өзгеше ережелер белгіленсе, халықаралық шарттың нормалары қолданылады.

2-1-бап. Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) қарарларын және ұсынымдарын қолдану

Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) қарарларын және ұсынымдарын Қазақстан Республикасының аумағында қолдану Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасында көзделген тиісті нормативтік құқықтық актілерді қабылдау, оларға қажетті өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы не оларда Халықаралық теңіз ұйымының (ИМО) нақты қарарларын және ұсынымдарын қолдану жөнінде сілтемелер көрсетіле отырып жүзеге асырылады.

Ескерту. 1-тарау 2-1-баппен толықтырылды - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

3-бап. Осы Заңның қолданылу аясы

1. Осы Заң:

1) теңіз кемелеріне - олардың Қазақстан Республикасының теңіз жолдарымен, өзендерімен, көлдерімен, су қоймаларымен және басқа да су жолдарымен жүзуі кезінде ;

2) ішкі суда жүзу кемелеріне, "өзен-теңізде" жүзетін кемелерге - олардың Қазақстан Республикасының теңіз жолдарымен, өзендерімен, көлдерімен, су қоймаларымен және басқа су жолдарымен теңіз портына кіре отырып, жүкті, жолаушыларды және багажды тасымалдауды жүзеге асыру кезінде, құтқару операциялары кезінде және теңіз кемесімен соқтығысуы кезінде;

3) Каспий теңізінде жүзуді жүзеге асыратын шағын көлемді кемелерге қолданылады.

2. Осы Заң Қазақстан Республикасының Әскери-Теңіз Күштері мен Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі туын көтеріп жүзуші корабльдерге, катерлерге және басқа да кемелерге қолданылмайды.

Ескерту. 3-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2005.06.02 № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2013.01.16 № 71-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.11.2020 № 375-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

4-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы мемлекеттік басқару

1. Алып тасталды - ҚР 02.06.2005 № 55 Заңымен.

2. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласында Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыретіне:

1) сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын, оны жүзеге асыру жөніндегі стратегиялық және тактикалық шараларды әзірлеу;

2) (алып тасталды)

2-1) Халықаралық маңыздағы мәртебесі бар теңіз порттарын ұлттық басқарушы холдингтің, ұлттық холдингтің, ұлттық компанияның акциямен төлеуге беру қағидаларын бекіту;

3) сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы мемлекетаралық және халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыру;

4) Қазақстан Республикасының аумағы бойынша транзиттік жолаушылар қатынасына тыйым салу туралы шешімдер қабылдау;

5) Қазақстан Республикасының аумағына багаж бен жүкті әкелуге, одан әкетуге, транзитке тыйым салу туралы шешімдер қабылдау;

6) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

7) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

8) алып тасталды - ҚР 2012.07.10 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

9) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

10) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

10-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

11) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

12) (Алып тасталды)

13) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

14) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

15) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

15-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

16) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

17) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

18) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

19) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

20) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

21) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

22) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

- 23) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 24) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 25) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 26) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 27) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 28) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 29) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 30) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 31) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 31-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 31-2) Қазақстан Республикасының теңізшісі жеке куәлігінің үлгісін және оны қорғауға қойылатын талаптарды, сондай-ақ оны ресімдеу, беру, ауыстыру, тапсыру, алып қою және жою тәртібін бекіту;
- 31-3) Каспий теңізінің қазақстандық секторында теңіз қызметін навигациялық-гидрографиялық қамтамасыз ету қағидаларын бекіту;
- 32) Қазақстан Республикасының Конституциясында, осы Заңда, өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.
- 2-1. Уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған өкілеттіктер шегінде Қазақстан Республикасының Теңіз әкімшілігі ретінде әрекет етеді.
3. Уәкілетті органның құзыретіне:
- 1) өз құзыреті шегінде сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы мемлекетаралық және халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыруға қатысу мен халықаралық ұйымдарда Қазақстан Республикасының мүдделерін білдіру, оның ішінде халықаралық шарттардың орындалуын қамтамасыз ету;
- 2) алынып тасталды - ҚР 13.01.2014 № 159-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

2-1) Халықаралық маңыздағы мәртебесі бар теңіз порттарын ұлттық басқарушы холдингінің, ұлттық холдингінің, ұлттық компанияның акцияларын төлеуге беру қағидаларын әзірлеу;

2-2) алып тасталды - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

3) теңіз көлігінің жұмыс істеу тәртібін белгілейтін заң актілері мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді жеке және заңды тұлғалардың сақтауын бақылауды және қадағалауды қамтамасыз ету;

4) алып тасталды - ҚР 2012.07.10 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

5) теңіз портының капитаны туралы ережені бекіту;

5-1) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

6) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын беру және кемені шет мемлекеттің туын көтеріп жүзуге уақытша ауыстыру туралы шешім қабылдау;

6-1) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

7) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

8) алып тасталды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

9) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

9-1) кеме кітабында мемлекеттік тіркеуге жататын кемелердегі көлік оқиғаларын тексеру;

10) алып тасталды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

11) алып тасталды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

12) нысанды киім (погонсыз) берілетін теңіз көлігіндегі мемлекеттік бақылау қызметкерлері лауазымдарының (кәсіптерінің) тізбесін, нысанды киімнің (погонсыз) және айырым белгілерінің үлгілерін, нысанды киім (погонсыз) киіп жүру тәртібін бекіту;

13) алып тасталды - ҚР 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

13-1) алып тасталды - ҚР 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

14) (алып тасталды)

15) кеме кітабындағы кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру;

16) порттың теңіз әкімшілігі арқылы жүзеге асырылатын теңізде жүзу қауіпсіздігінің қамтамасыз етілуін бақылау;

17) шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемені Каспий теңізінің қазақстандық секторында пайдалануға рұқсат беру;

18) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

19) уәкілетті орган бекіткен Қағидаларға сәйкес кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеру және сыныптау;

20) кеме экипажын жинақтауға қойылатын талаптардың сақталуын бақылау және қадағалау;

21) алып тасталды - ҚР 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

22) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

23) порттық құрылыстардың қауіпсіз пайдаланылуын бақылау және қадағалау;

23-1) бұзылуы жедел ден қою шараларын қолдануға алып келетін талаптардың тізбесін айқындау, сондай-ақ талаптарды нақты бұзушылықтарға қатысты осы шараның қолданылу мерзімін (қажет болған кезде) көрсете отырып, жедел ден қою шарасының нақты түрін айқындау жатады.

Бұзылуы жедел ден қою шараларын қолдануға алып келетін талаптардың тізбесіне Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 143-бабына сәйкес мемлекеттік бақылау нысанасы болып табылатын талаптар енгізіледі;

23-2) сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы қадағалау актілерінің нысандарын бекіту;

24) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

25) алып тасталды – ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

26) су көлігіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарымен өзара іс-қимыл жасасу;

27) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

28) кемеде кеме құжаттарының болуын тексеру;

29) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

30) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

31) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

32) жеке және заңды тұлғалардың су көлігінің жұмыс істеу тәртібін айқындайтын Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің талаптарын сақтауын мемлекеттік бақылау және қадағалау, оларды бұзушылықтарды анықтау және олардың жолын кесу жөнінде шаралар қолдану;

33) алып тасталды – ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

34) алып тасталды – ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

35) алып тасталды – ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

36) алып тасталды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

37) жеке және заңды тұлғалардан уәкілетті органның құзыретіне кіретін барлық мәселелер бойынша қажетті ақпарат, материалдар, анықтамалық деректер сұрату;

38) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

39) алып тасталды - ҚР 2012.07.10 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

40) өз құзыреті шегінде тексерулердің нәтижелері бойынша актілер жасау және Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының, су көлігінің жұмыс істеу тәртібін айқындайтын стандарттау жөніндегі құжаттардың және нормалардың анықталған бұзушылықтарын жою туралы нұсқамалар енгізу;

40-1) құзыреті шегінде стандарттау жөніндегі құжаттардың жобаларын қарау, сондай-ақ стандарттау саласындағы уәкілетті органға енгізу үшін ұлттық, мемлекетаралық стандарттарды, ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат сыныптауыштарын және стандарттау жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу, өзгерістер енгізу, қайта қарау және күшін жою жөнінде ұсыныстар дайындау;

41) хаттамалар жасау, Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру;

42) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен және жағдайларда теңіз және шағын көлемді кемелерді әкімшілік ұстауды жүзеге асыру, теңіз және шағын көлемді кемелерді тексеріп қарауды жүргізу;

42-1) жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жүктердің сақталуына төнген қатер болған кезде шағын көлемді кемелердің қозғалысын (оларды пайдалануды) тоқтата тұру және оған тыйым салу;

43) заңды тұлғаға тиесілі, әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы немесе тікелей объектісі болған, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде не заңды тұлғаға тиесілі аумақты, үй-жайларды, көлік құралдарын, тауарларды, өзге мүліктер мен заттарды тексеріп қарауды жүргізу кезінде табылған құжаттарды, тауарларды, өзге де мүліктер мен заттарды алып қоюды жүзеге асыру;

44) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

45) уәкілетті органның құзыретіне жатқызылған мәселелер бойынша сараптамаларға қатыстыру үшін тиісті мамандарды тарту;

46) мемлекеттік органдарға авариялық жағдайлардың және көлік оқиғаларының, су көлігін пайдалану ережелерін бұзушылықтың алдын алу жөніндегі шаралар туралы ұсыныстар енгізу;

47) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 N 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

48) Теңіз кемелерін сыныптау және жасау қағидасын бекіту;

49) Теңіз кемелерінің жүк маркасы туралы қағиданы бекіту;

49-1) кемелерді өлшеу жөніндегі қағидаларды бекіту;

50) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 N 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

51) Теңіз кемелерінің жүк көтергіш құрылғыларын куәландыру қағидасын бекіту;

52) Теңіз кемелерінің экипаждарын азық-түлікпен қамтамасыз ету қағидасын бекіту ;

53) еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органмен келісім бойынша Қазақстан Республикасының теңіз флоты кемелерінің жүзу құрамының жұмыс уақыты мен демалыс уақытын реттеу ерекшеліктерін белгілеу;

54) еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органмен келісім бойынша теңізшілердің еңбегі мен олардың еңбекақысын реттеу ерекшеліктерін белгілеу;

54-1) кеме экипажының ең аз құрамы туралы куәлік беру тәртібін бекіту;

54-2) кеме экипажының ең аз құрамы туралы куәліктің нысанын әзірлеу және бекіту ;

55) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 N 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

55-1) теңіздегі кеме қатынасы аясында навигация және байланыс саласындағы қызметтерді ұсыну жөніндегі уәкілетті ұйымды айқындау;

55-2) Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидаларын бекіту;

55-3) кәсіби диплом үлгілерін, кәсіби диплом растамасын, теңізшілерге диплом беру қағидаларын бекіту;

55-4) кемелермен тасымалдауға арналған қауіпті жүктердің тізбесін бекіту;

55-5) теңізде жүзу кітапшасының үлгісін, оны ресімдеу және беру тәртібін бекіту;

- 55-6) шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемеңі Каспий теңізінің қазақстандық секторында пайдалануға рұқсат беру қағидаларын бекіту;
- 55-7) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары негізінде шетелдік сыныптау қоғамын тану туралы шешім қабылдау;
- 55-8) теңіз көлігі, теңіз оқу-тренажер орталықтары мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын білім беру ұйымдарын куәландыру жөніндегі уәкілетті ұйымды айқындау;
- 55-9) теңіз кемелерін жабдықтау жөніндегі қағидаларды бекіту;
- 55-10) сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы техникалық регламенттерді бекіту;
- 55-11) Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің жүзу және тұрақта тұру қағидаларын бекіту;
- 55-12) кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеру қағидаларын бекіту;
- 55-13) кеме құжаттарының тізбесін, кеме құжаттарын жүргізу қағидаларын және кеме құжаттарына қойылатын талаптарды бекіту;
- 55-14) жолаушыларды, багаж бен жүктерді тасымалдау қағидаларын бекіту;
- 55-15) теңіз порттарын, оның ішінде халықаралық маңыздағы мәртебесі бар теңіз порттарын, порт құрылыстарын және теңіз порты акваториясын пайдалану қағидаларын бекіту;
- 55-16) кеме экипажының ең аз құрамына қойылатын талаптарды белгілеу;
- 55-17) кеме кітабында мемлекеттік тіркелуге жататын кемелермен болған көлік оқиғаларын тергеп-тексеру қағидаларын бекіту;
- 55-18) кеме жүргізушілерді шағын көлемді кемеңі басқару құқығына аттестаттау қағидаларын бекіту;
- 55-19) шағын көлемді кемелерді және олар тоқтауға арнағлан базаларды (құрылыстарды) пайдалану қағидаларын бекіту;
- 55-20) кеме тарихын үздіксіз тіркеу журналының нысанын және оны жүргізу тәртібін бекіту;
- 55-21) Қазақстан Республикасының теңіз көлігі кемелеріндегі қызмет жарғысын бекіту;
- 55-22) Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы халықаралық шарттарының талаптарына сәйкес теңіз көлігі мамандарын даярлау куәліктерінің тізбесі мен нысандарын бекіту;
- 55-23) теңіз порттарын салу үшін оларды орналастыру тәртібін айқындау;
- 55-24) бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келісу бойынша теңіз көлігіндегі мемлекеттік бақылау қызметкерлерін нысанды киіммен (погонсыз) камтамасыз етудің заттай нормаларын бекіту;

55-25) мұнайдан болатын ластанудан залал үшін азаматтық жауапкершілікті сақтандыру немесе өзге де қаржылық қамтамасыз ету туралы куәлік беру қағидаларын бекіту;

55-26) палубалы шағын көлемді кемелерді техникалық қадағалау жөніндегі қағидаларды әзірлеу және бекіту;

55-27) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәліктерінің, кәсіби дипломдардың, кәсіби дипломдар растамаларының, жеңілдік рұқсаттарының, теңізде жүзу кітапшаларының тізілімдерін жүргізу тәртібін бекіту;

55-28) кеме экипажы мүшелерін медициналық қарап-тексеру қағидаларын, олардың денсаулығы мен дене жарамдылығына қойылатын талаптарды, сондай-ақ денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша медициналық қорытындының нысанын бекіту;

55-29) алып тасталды - ҚР 05.05.2017 № 59-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

55-30) теңіз көлігі, теңіз оқу-тренажер орталықтары мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын білім беру ұйымдарын куәландыру қағидаларын және оларға қойылатын талаптарды бекіту;

55-31) теңіз көлігі, теңіз оқу-тренажер орталықтары мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын білім беру ұйымдарын куәландыру жөніндегі уәкілетті ұйымды айқындау қағидаларын бекіту;

55-32) алып тасталды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

55-33) алып тасталды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

55-34) алып тасталды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

55-35) порт құралдарын күзетуді бағалау туралы есеп пен порт құралдарын күзету жоспарын және оларға түзетулерді мақұлдау;

55-36) кемелерді және порт құралдарын күзету жөніндегі қағидалар мен талаптарды бекіту;

55-37) порт құралдарын күзетуге бағалау жүргізу және порт құралдарын күзету жоспарын әзірлеу үшін уәкілетті ұйымды айқындау;

55-38) шағын көлемді кемелердің жүзу аудандарының разрядына қарай су бассейндерінің тізбесін бекіту;

55-39) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша кемелерден ластануды болғызбау жөніндегі қағидаларды бекіту;

55-40) басқа мемлекеттердің аумағында кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеруге қатысу;

55-41) теңіз порты мәртебесін беру қағидаларын бекіту;

55-42) теңіз портының міндетті көрсететін қызметтері үшін бағаларды (тарифтерді) қолдану қағидаларын бекіту;

55-43) Қазақстан Республикасының аумақтық суларында жүзу қағидаларын бекіту;

55-44) теңіз кемелерін куәландыру қағидаларын бекіту;

55-45) суға батқан кемелерді аластағаны үшін жауапкершілікті сақтандыру немесе өзге де қаржылық қамтамасыз ету туралы куәлік беру қағидаларын және оның нысандарын бекіту;

55-46) суға батқан мүлікті аластау қағидаларын бекіту;

56) осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

3-1. Жергілікті атқарушы органдар сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы көлік инфрақұрылымы объектілерін салуды және қайта жаңартуды ұйымдастыру кезінде жобаларды уәкілетті органмен келіседі.

3-2. Жергілікті атқарушы органдардың құзыретіне:

1) өздігінен жүзетін шағын көлемді кемелерді басқару құқығына куәліктер беру;

2) шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі курстарды есепке алу;

3) жағалау объектілерін жобалауды, орналастыруды, салуды және пайдалануды келісу жатады;

4. Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің құзыретіне:

1) теңіз жолдарын навигациялық-гидрографиялық қамтамасыз етуді жүзеге асыру;

2) жүзуге тыйым салынған және жүзуге уақытша қауіпті аудандарды белгілеу қағидаларын әзірлеу және бекіту;

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштерінің гидрографиялық қамтамасыз ету қызметі туралы ережені әзірлеу және бекіту;

4) Каспий теңізінің қазақстандық секторында теңіз қызметін навигациялық-гидрографиялық қамтамасыз ету қағидаларын әзірлеу жатады.

Ескерту. 4-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. № 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2006.01.31. № 125 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2006.12.29. № 109, 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.06 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.06 № 379-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 № 35-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң

қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2014 № 159-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2015 № 276-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2016 № 34-VI (01.01.2017 бастап қолданысқа енгізіледі); 05.05.2017 № 59-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.06.2017 № 69-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.10.2018 № 184-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 3-баптан қараңыз); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

4-1-бап. Ұлттық теңіз тасымалдаушысы

1. Ұлттық теңіз тасымалдаушысының мәртебесін уәкілетті орган халықаралық қатынаста тасымалдауды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелген, меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде кемелері (танкерлер, құрғақ жүк кемелері, паромдар, контейнер тасушылар) бар Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларына уәкілетті орган айқындаған тәртіппен және шарттарда береді.

2. Ұлттық теңіз тасымалдаушысы:

1) жолаушыларды, багажды, пошта жөнелтілімдерін, жүктерді халықаралық қатынаста, оның ішінде әлеуметтік маңызы бар, стратегиялық, гуманитарлық және арнайы жүктерді теңіз арқылы тасымалдау жөнінде қызметтер көрсетеді;

2) Қазақстан Республикасының аумақтық сулары шегінде құтқару операцияларына және кемелерден мұнай және мұнай өнімдерінің төгілуін жоюға шарттық негізде қатысады;

3) қазақстандық сауда флотын дамыту жөнінде шаралар қолданады;

4) ұлттық теңіз көлігі мамандарын даярлауға қатысады;

5) сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы халықаралық шарттарды іске асыруға қатысады.

Ескерту. Заң 4-1-баппен толықтырылды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

жаңа редакцияда - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

5-бап. Каботаж

Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелген кемелерді қоспағанда, каботажды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кемелер жүзеге асырады.

Шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемелер каботажды шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемеі Каспий теңізінің қазақстандық секторында пайдалануға уәкілетті орган өзі айқындаған тәртіппен берген рұқсат негізінде жүзеге асырады.

Ескерту. 5-бап жаңа редакцияда - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 3-баптан қараңыз).

5-1-бап. Шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемелерді пайдалану

Каспий теңізінің қазақстандық секторында осы Заңның 5-бабының ережелерін ескере отырып, қазақстандық кеме иелерінің шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемелерді жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларға, жер қойнауын пайдалану салдарларын жоюға, сондай-ақ гидротехникалық құрылысжайларды салуға және құтқару операцияларын жүргізуге байланысты қызметті жүзеге асыру үшін шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемеі Каспий теңізінің қазақстандық секторында пайдалануға берілген рұқсат негізінде пайдалануына жол беріледі.

Шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемеі Каспий теңізінің қазақстандық секторында пайдалануға рұқсат Каспий теңізінің қазақстандық секторында ұлттық мүдделерді қорғауды, кемелердің жүзу қауіпсіздігін және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету ескеріле отырып беріледі.

Ескерту. Заң 5-1-баппен толықтырылды - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен; жаңа редакцияда - ҚР 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі). Заңымен.

6-бап. Лицензиялау

Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы жекелеген қызмет түрлері Қазақстан Республикасының заң актілері негізінде лицензиялануға тиіс.

7-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы сақтандыру

1. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы ерікті сақтандыруды жеке және заңды тұлғалар өздерінің ерік білдіруіне қарай жүзеге асырады. Ерікті сақтандырудың түрлері, талаптары мен тәртібі тараптардың келісімімен белгіленеді.

2. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласында азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің міндетті сақтандырылуға тиісті түрлеріне:

1) жолаушының өміріне, денсаулығына және мүлкіне зиян келтіру салдарынан туындайтын міндеттемелер бойынша тасымалдаушы жауапкершілігінің тәуекелі;

2) алынып тасталды - ҚР 2009.12.30 № 234-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңымен;

3) қауіпті жүктерді тасымалдау кезіндегі, сондай-ақ кемелерден аққан (екі мың және одан да көп тонна мұнай тасымалдау кезінде) мұнаймен теңізді ластаудан келтірілген залал үшін тасымалдаушы жауапкершілігінің тәуекелі;

4) суға батқан мүлікті аластағаны үшін кеме меншік иесінің не кеме иесінің жауапкершілік тәуекелі жатады.

Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы міндетті сақтандыруды жүргізудің талаптары мен тәртібі Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленеді.

Қызметкерлер еңбек (қызметтік) міндеттерін орындаған кезде Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес жазатайым оқиғалардан міндетті түрде сақтандырылуға жатады.

Ескерту. 7-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2009.12.30 № 234-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-бап. Сәйкестікті растау

1. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы қызметке жататын өнімді және оның өмірлік циклі процестерінің сәйкестігін растау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Шет мемлекет берген сәйкестікті растау жөніндегі құжат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес танылады.

Ескерту. 8-бап жаңа редакцияда - ҚР 2006.12.29. № 209 Заңымен.

1-1 тарау. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы қауіпсіздіктің жалпы талаптары

Ескерту. 1-1-тараумен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 2006.12.29. № 209 Заңымен.

8-1-бап. Жалпы талаптар

1. Тасымалдау процесіне қатысушылар адам өмірі мен денсаулығы, қоршаған орта үшін қауіпсіздік жағдайларын қамтамасыз етуге, сондай-ақ сауда мақсатында теңізде жүзу қауіпсіздігіне қойылатын талаптарды сақтауға міндетті.

2. Сауда мақсатында теңізде жүзу қауіпсіздігі адам өмірі мен денсаулығын, қоршаған ортаны қорғауға, тасымалдау процесіне қатысушылардың авариясыз жұмыс істеу жағдайын ұйымдастыруға, су жолдарын теңізде жүзетін қалыпта ұстауға, кемелерді, порттарды, жағалаудағы объектілерді және ішкі су жолдарындағы құрылыстарды техникалық жарамды жағдайда ұстауға, сондай-ақ кемелерде авариялардың алдын алуға бағытталған ұйымдастырушылық және техникалық іс-шаралар кешенімен қамтамасыз етіледі.

Сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы техникалық реттеу және стандарттау объектілері:

1) сауда мақсатында теңізде жүзу үшін пайдаланылатын кемелер, порттар, жағалаудағы объектілер және су жолдарындағы құрылыстар;

2) сауда мақсатында теңізде жүзу үшін пайдаланылатын кемелерді, порттарды, жағалаудағы объектілерді және су жолдарындағы құрылыстарды жасау (салу, жөндеу, реконструкциялау), пайдалану процестері болып табылады.

3. Теңіз порттарында және оларға кіреберістерде кемелердің қауіпсіздігін навигациялық қамтамасыз етуді республикалық мемлекеттік кәсіпорынның ұйымдық-құқықтық нысанында құрылатын навигациялық орталық жүзеге асырады.

Ескерту. 8-1-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 13.01.2015 № 276-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 05.05.2017 № 59-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.10.2018 № 184-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен

8-2-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу үшін пайдаланылатын кемелерді, порттарды, жағалаудағы объектілерді және су жолдарындағы құрылыстарды жасау (салу, жөндеу, реконструкциялау) кезіндегі қауіпсіздік талаптары

1. Сауда мақсатында теңізде жүзетін кемелерді жасау (салу, жөндеу, реконструкциялау) кезінде олардың жобалау құжаттамасы мен Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының талаптарына сәйкестігі қамтамасыз етілуге тиіс.

2. Сауда мақсатында теңізде жүзетін кемелерді жасау (салу, жөндеу, реконструкциялау) кезінде дайындаушы жобалық құжаттамада айқындалған қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі шаралардың бүкіл кешенін орындауға және теңізде жүзу қауіпсіздігіне қатысты болатын барлық технологиялық операциялардың орындалуын бақылау мүмкіндігін қамтамасыз етуге тиіс.

3. Егер сауда мақсатында теңізде жүзетін кемелерді дайындау процесінде немесе одан кейін қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін сынақ жүргізу талап етілсе, онда олар жобалық құжаттамалардың барлық талаптарын орындай отырып, толық көлемде жүргізілуге тиіс.

4. Әрбір кеме корпусы сәйкестендіру нөмірімен таңбалануға тиіс. Таңбалау көрінетін, анық және өшірілмейтін болуға тиіс.

5. Кеме борттан асып құлап кету қаупін болғызбайтындай және борттан тыс қалған адамдарды құтқаруды қамтамасыз ететіндей түрде әзірленуге тиіс.

6. Негізгі рульдік басқару орны айналаны шолуды қамтамасыз етуге тиіс.

7. Кеме пайдалану жөніндегі нұсқаулықпен жабдықталуға тиіс, онда өрт туындау және бату қаупіне ерекше назар аударылуы керек.

8. Жағалау объектілерін жобалау, орналастыру, салу және пайдалану жергілікті атқарушы органмен келісу бойынша жүзеге асырылады.

Ескерту. Заң 8-2-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-3-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу үшін пайдаланылатын кемелерді, порттарды, жағалау объектілері мен су жолдарындағы құрылыстарды пайдалану кезіндегі қауіпсіздік талаптары

1. Кемелер, порттар, жағалау объектілері мен сауда мақсатында теңізде жүзу процесімен байланысты теңіздегі құрылыстар қауіптілігі жоғары аймақтар болып табылады және сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілері мен Қазақстан Республикасы Үкіметі актілерінің талаптарына сәйкес келуге тиіс.

2. Кемелерді, порттарды, жағалау объектілерін және теңіздегі құрылыстарды пайдалануды жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлғалар сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілері мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілері талаптарының орындалуын қамтамасыз етуге тиіс.

3. Сауда мақсатында теңізде жүзу үшін пайдаланылатын кемелерді пайдалану адам өмірі мен денсаулығына және қоршаған ортаға теріс әсер етпеуге тиіс.

4. Кеме кітабында мемлекеттік тіркеуге жататын палубалы шағын көлемді кемелер палубалы шағын көлемді кемелерді техникалық қадағалау жөніндегі қағидалардың талаптарына сәйкес келуге тиіс.

5. Алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

6. Кеме кітабында мемлекеттік тіркеуге жататын кемелерді және олардың тұрағына арналған базаларды (құрылыстарды) пайдалану Шағын көлемді кемелерді және олардың тұрағына арналған базаларды (құрылыстарды) пайдалану қағидасына сәйкес жүзеге асырылады.

7. Кеме кітабында мемлекеттік тіркеуге жататын өздігінен жүзетін кемелердің кеме жүргізушілері кеме жүргізушілерді даярлау бағдарламасы бойынша оқытудан өтуге және оларда өздігінен жүзетін шағын көлемді кемемен басқару құқығына куәлігі өзімен бірге болуға тиіс.

Шағын көлемді кемемен басқару құқығына куәлік беруді, кеме жүргізушілерді даярлау бағдарламасын келісуді және шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі курстарды есепке алуды жергілікті атқарушы органдар Кеме жүргізушілерін шағын көлемді кемемен басқару құқығына аттестаттау қағидаларына сәйкес жүзеге асырады.

Ұйымдар шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі курстардың ашылуы кезінде жергілікті атқарушы органға:

1) оқытушылар құрамының су көлігі саласындағы мамандықтар бойынша жоғары немесе орта техникалық білімі туралы дипломдарының көшірмелерін;

2) кеме жүргізушілерді шағын көлемді кемені басқару құқығына аттестаттау қағидаларына сәйкес шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлаудың үлгі бағдарламасы негізінде әзірленген шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау бойынша оқу бағдарламасын;

3) оқу процесін ұйымдастыру үшін меншік құқығында немесе жалға алынған үй-жайдың болуын растайтын құжаттың көшірмесін қоса бере отырып, шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі қызметті жүзеге асыруды бастағаны туралы хабарлама жібереді.

Шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі қызметті жүзеге асырудың басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарлама "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен беріледі.

Шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі курстарды ашқан ұйымдар жергілікті атқарушы органға шағын көлемді кемелердің кеме жүргізушілерін даярлау бағдарламасы бойынша оқудан табысты өткен адамдардың тізімдерін жіберуге міндетті. Оқудан өткен адамдар туралы ақпаратты беру тәртібі кеме жүргізушілерді шағын көлемді кемені басқару құқығына аттестаттау қағидаларында айқындалады.

Ескерту. 8-3-бап жана редакцияда - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен, өзгерістер енгізілді - ҚР 2012.07.10 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.05.2017 № 59-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-4-бап. Кемелер жүрісін басқаруды ұйымдастыру

1. Навигациялық орталықтың кемелерге қызмет көрсетуі мынадай кезектілікпен жүргізіледі:

1) авариялық кемелер, көмек көрсету үшін жүзіп келе жатқан кемелер және бортында сырқаты ауыр адамдар бар кемелер;

2) кесте бойынша жүзіп келе жатқан паромдар мен жолаушылар кемелері;

3) тез бүлінетін жүктері бар кемелер;

4) сүйретіп келе жатқан объектілері бар сүйреткіш кемелер;

5) қауіпті жүктері бар кемелер;

- 6) желілік кемелер;
- 7) өтінімдер келіп түскен уақытқа сәйкес өзге де кемелер.

2. Кемелерді радиолокациялық алып өтуді навигациялық орталық кеменің өтінімі бойынша кез келген көрінетіндей жағдайда жүзеге асырады.

3. Радиолокациялық алып өту тәртібі радиолокациялық алып өту басталғанға дейін теңіз портының капитанымен келісіледі.

4. Кемелер жүрісін басқару жүйесінің әрекет ету аймақтарындағы кемелер жүрісі (аймаққа кіру, зәкірге қою, зәкірден алу, аймақтың кіреберісіне келу және арқандап байлау және одан кету, қайта арқандап байлау және тағы басқалар) теңіз порты капитанының рұқсатымен жүзеге асырылады.

5. Кемелер жүрісін басқару жүйесінің әрекет ету аймағына келгенге дейін теңізден жүзіп келе жатқан кемелер осы аймақтағы жүрісті реттейтін навигациялық орталықпен ультракысқа толқындарда радиобайланыс орнатады.

6. Навигациялық орталықпен радиобайланыс орнату кезінде кеме:

- 1) кеменің типін, атауын және мемлекеттік тиесілігін (туын);
- 2) аймаққа келу уақытын;
- 3) маневр жасау режиміндегі жылдамдығын;
- 4) межелеген портын;
- 5) өлшем куәлігі бойынша жалпы сыйымдылығы мен негізгі мөлшерлерін;
- 6) нақты шөгуін;
- 7) жүктің түрі мен санын;
- 8) кеменің радиолокациялық стансасының жай-күйі туралы мәліметтерді;

9) жүзу және маневр жасау қауіпсіздігіне әсер ететін бар шектеулер туралы ақпаратты хабарлайды.

7. Кемелер жүзіп келе жатқанда, егер басқа арна көрсетілмесе, өздері аймағында болатын навигациялық орталықтың жұмыс арнасында тұрақты радиовахтаны (кезекшілікті) атқарады.

8. Навигациялық орталықтың кемелермен радиоалмасуы, сондай-ақ ағымдағы радиолокациялық ақпарат құжатталады. Жазбалар үш тәулік бойы сақталады. Егер авариялық ахуалдар немесе авариялық жағдайлар орын алса, жазбалар тергеп-тексеру аяқталғанға дейін сақталады.

9. Навигациялық орталықтың көрсететін қызметтерін пайдалану Қазақстан Республикасының мемлекеттік мүлік туралы заңнамасына сәйкес уәкілетті орган бекітетін тарифтер (бағалар) бойынша ақылы негізде жүзеге асырылады.

Ескерту. 1-1-тарау 8-4-баппен толықтырылды - ҚР 13.01.2015 № 276-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді - ҚР 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8-5-бап. Жүзуге тыйым салынған аудандар және жүзуге уақытша қауіпті аудандар

1. Оқу-жаттығулар өткізуді, Қазақстан Республикасының мемлекеттік мүдделерін қорғауды және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету мақсатында, сондай-ақ терроризмге қарсы операцияны және күзету іс-шараларын жүргізу кезінде ішкі және аумақтық суларда жүзу, зәкірге қою, теңіз сүткоректілерін ұстау, су биологиялық ресурстарын ұстаудың (аулаудың) су түбіндегі құралдарымен балық аулауды, суасты жарылыстарын жүзеге асыру, бос қойылған зәкір шынжырымен жүзу, ұшу аппараттарының ұшып өтуі, қалықтап тұруы және қонуы (су бетіне қонуы) және басқа да қызмет үшін шектелген жүзуге тыйым салынған аудандар және жүзуге уақытша қауіпті аудандар белгіленуі мүмкін.

2. Жүзуге тыйым салынған аудандарда бүкіл кеме мен жүзу құралының жүзуіне тыйым салынады. Жүзуге тыйым салынған аудандарды белгілеу және оларды жүзу үшін ашу туралы шешімді мүдделі мемлекеттік органдардың және ұйымдардың ұсынуы бойынша Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі қабылдайды.

Терроризмге қарсы операцияны жүргізу кезінде жүзуге тыйым салынған аудандарды белгілеу және оларды жүзу үшін ашу туралы шешімді – республикалық жедел штабтың басшысы, ал күзету іс-шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің бастығы қабылдайды.

3. Жүзуге уақытша қауіпті аудандар белгілі бір мерзімге белгіленеді. Жүзуге уақытша қауіпті аудандарды белгілеу туралы шешімді Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі қабылдайды. Көрсетілген шешім мүдделі мемлекеттік органдарды бұл туралы хабардар еткен кезден бастап күнтізбелік он күн өткен соң күшіне енеді.

Ескерту. 1-1-тарау 8-5-баппен толықтырылды - ҚР 13.06.2017 № 69-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді – ҚР 23.02.2021 № 11-VII (2018 жылғы 12 тамызда жасалған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция күшіне енген күннен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-6-бап. Шағын көлемді кемелерді қарап-тексеру

1. Шағын көлемді кемелерді қарап-тексеруді уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің лауазымды адамдары шағын көлемді кемеңіз (оның мемлекеттік тіркелген орнына қарамастан) және кеме жүргізушісінің Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келуін анықтау мақсатында жүргізеді. Шағын көлемді кемелерді қарап-тексеру шағын көлемді кемеңіз кеме жүргізушісінің қатысуымен тұрақта тұрған, сол сияқты жүзіп келе жатқан кезде де жүргізілуі мүмкін.

Шағын көлемді кемелерді қарап-тексеру кеме пайдаланылатын аудан мұздан тазартылғаннан кейін жүргізіледі.

Шағын көлемді кемелерді бақылау мақсатында қарап-тексеру кемені пайдалану кезеңінде екі айда бір реттен жиілетпей немесе көлік оқиғасы болған кезде, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда жүргізіледі.

2. Шағын көлемді кемелерді қарап-тексеру кезінде:

1) кеме билеті;

2) өздігінен жүзетін шағын көлемді кемені басқару құқығына куәлік;

3) техникалық куәландырудан өткендігі;

4) шағын көлемді кемеде жолаушылар сыйымдылығы мен жүк көтеру нормаларының, жүзу ауданы мен шарттары бойынша шектеулердің, жолаушылар мен жүктердің дұрыс орналастырылуының сақталуы;

5) құтқару, өртке қарсы және су төгу құралдарының болуы;

6) борттарда тіркеу нөмірінің болуы;

7) орналасқан орнына қарамастан, кеме корпусын тесіп өткен ойықтардың болмауы, кеменің гермобөліктерінің және (немесе) әуе жәшіктерінің болмауы немесе тұмшалануының бұзылуы;

8) руль құрылғысының конструкцияда көзделген бекіту бөлшектерінің болуы немесе оның құрамдас бөліктерінің зақымдалуы, оның жұмыс істеу сенімділігінің қамтамасыз етілмеуі;

9) отын ағуының, дірілдің, қозғалтқышты қашықтықтан басқару жүйесінің зақымдалуының болмауы, бәсеңдеткіштің болуы және жарамдылығы, реверс-редуктордың сенімді қосылуының (ажыратылуының) қамтамасыз етілуі, реверс қосылып тұрған кезде қозғалтқыштың (мотордың) іске қосылуын бұғаттауыштың жарамдылығы;

10) кеменің жиынтықтамасы мен жабдығының кеме типіне сәйкестігі;

11) айырым оттарының болуы, жарамдылығы және сәйкестігі;

12) кеменің белгіленген сыныбына сәйкес келетін бассейндерде (аудандарда) кеменің пайдаланылуы;

13) руль, сигнал, зәкір және арқандап байлау құрылғысының болуы және жарамдылығы;

14) орнатылған қозғалтқыштың ең жоғары қуатының сәйкестігі тексеруге жатады.

Шағын көлемді кемені қарап-тексеру нәтижелері бойынша уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы шағын көлемді кеменің атауын (нөмірін) және тіркеу нөмірін, кеме иесін (кеме жүргізушіні), қарап-тексеру күнін көрсете отырып, шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісін жасайды. Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасын бұзушылықтар анықталған жағдайда, уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы анықталған бұзушылықтардың тізбесін және оларды жою мерзімдерін көрсете отырып нұсқама шығарады. Кеме құжаттары болмаған кезде және жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жүктердің сақталуына қатер

төндіретін жағдайларда, уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы осы баптың 3-тармағында көзделген жедел ден қою шараларын қабылдайды.

Жедел ден қою шарасы қолданылған кезде қадағалау актісі ресімделеді.

Аумақтық бөлімшенің шағын көлемді кемені қарап-тексеруді жүргізген лауазымды адамдары шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісіндегі, нұсқамадағы және қадағалау актісіндегі жазбалардың дұрыстығына жауапты болады.

Шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісі және нұсқама уәкілетті орган бекітетін нысандар бойынша екі данада жасалады және оларға уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы және кеме жүргізуші қол қояды. Кеме жүргізуші шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісіне немесе нұсқамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, мәлімделген бас тарту уәждері көрсетіле отырып жазба жасалады.

Шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісінің және нұсқаманың бірінші данасы – кеме иесінде, екіншісі уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінде сақталады.

3. Жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жүктердің сақталуына төнген қатер болған кезде шағын көлемді кемелердің қозғалысын (оларды пайдалануды) тоқтата тұру және оған тыйым салу осы бапта көзделген жедел ден қою шараларына жатады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген, осы бапқа сәйкес мемлекеттік бақылау нысанасы болып табылатын талаптарды бұзу жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылады.

5. Уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды бұзушылықтар анықталған кезде шағын көлемді кемені қарап-тексеруді жүзеге асыру барысында және (немесе) оның нәтижелері бойынша қадағалау актісін ресімдейді.

Қадағалау актісі Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 153-бабына сәйкес ресімделіп, бақылау және қадағалау субъектісіне табыс етіледі.

6. Қадағалау актісі қолма-қол табыс етілген кезде оны қабылдаудан бас тартылған жағдайда, оған тиісті жазба жасалады және қадағалау актісін қабылдаудан бас тарту фактісін тіркейтін бейнежазу жүзеге асырылады.

Қадағалау актісі бақылау және қадағалау субъектісінің заңды мекенжайы, тұрған жері немесе нақты мекенжайы бойынша оның табыс етілгені туралы хабарламасы бар тапсырысты хатпен жіберіледі.

7. Қадағалау актісін алудан бас тарту оны орындамауға негіз болып табылмайды.

8. Шағын көлемді кемені қарап-тексеруді жүзеге асыру барысында және (немесе) оның нәтижелері бойынша анықталған, жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды бұзушылықтар шағын көлемді кемені қарап-тексеру актісінде, сондай-ақ бұзушылықтарды жою туралы нұсқамада көрсетіледі.

9. Бақылау және қадағалау субъектісі бұзушылықтарды жою туралы нұсқамада көрсетілген мерзімдерде жедел ден қою шарасын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтарды жоюға міндетті.

10. Шағын көлемді кемені қарап-тексеру нәтижелері бойынша талаптарды анықталған бұзушылықтарды жою мерзімдері өткеннен кейін жедел ден қою шарасын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтарды жоюды бақылау бойынша шағын көлемді кемені жоспардан тыс қарап-тексеру жүргізіледі.

Уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 144-бабы 5-тармағының 2-1) тармақшасына сәйкес шағын көлемді кемені жоспардан тыс қарап-тексеру нәтижелері туралы актінің негізінде жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтардың жойылғанын растаған жағдайда қадағалау актісінің қолданылуы тоқтатылады.

11. Жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтар жойылмаған жағдайда, шағын көлемді кемені жоспардан тыс қарап-тексеру нәтижелері бойынша бұзушылықтарға жол берген адамдарды Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жауаптылыққа тарту жөнінде шаралар қабылданады.

12. Анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқамада көзделген мерзімдер өткенге дейін бақылау және қадағалау субъектісі бұзушылықтардың жойылу фактісін дәлелдейтін материалдарды (қажет болған кезде) қоса бере отырып, талаптарды анықталған бұзушылықтардың жойылғаны туралы ақпаратты ұсынуға міндетті.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көзделген ақпарат ұсынылған жағдайда, осы баптың 10-тармағының екінші бөлігіне сәйкес шағын көлемді кемені жоспардан тыс қарап-тексеру жүргізіледі.

13. Бақылау және қадағалау субъектісі жедел ден қою шараларын қолдануға алып келген шағын көлемді кемені қарап-тексеру нәтижелерімен келіспеген жағдайда, қадағалау актісін жарамсыз деп тану және оның күшін жою туралы шағым бере алады.

Шағым Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 29-тарауында көзделген тәртіппен жоғары тұрған лауазымды адамға, мемлекеттік органға не Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сотқа беріледі.

Шағым беру қадағалау актісінің орындалуын тоқтата тұрмайды.

14. Қадағалау актісін жарамсыз деп тану және оның күшін жою үшін мыналар негіз болып табылады:

- 1) жедел ден қою шараларын қолдануға негіздің болмауы;
- 2) осы шараға сай келмейтін негіз бойынша жедел ден қою шарасын қолдану;
- 3) уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің өздерінің құзыретіне кірмейтін мәселелер бойынша жедел ден қою шараларын қолдануы.

15. Жедел ден қою шараларын қолдану туралы ақпарат өз құзыреті шегінде мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік органға Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы айқындаған тәртіппен жіберіледі.

Ескерту. 1-1-тарау 8-6-баппен толықтырылды - ҚР 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

2-тарау. КЕМЕ

9-бап. Кемеге меншік құқығы

1. Кемелер:

1) мемлекеттің;

2) Қазақстан Республикасының азаматтары мен мемлекеттік емес заңды тұлғаларының;

3) егер Қазақстан Республикасының заң актілерінде өзгеше көзделмесе, шет мемлекеттердің, шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың меншігінде болуы мүмкін.

2. Кеменің меншік иесі кемеге қатысты өз қалауы бойынша кез келген әрекет істеуге, соның ішінде кемені басқа тұлғалардың меншігіне беріп, иеліктен айырылуға, меншік иесі болып қала отырып, оларға кемені иелену, пайдалану және оған билік ету құқығын беруге, кеме ипотекасын белгілеуге және оған басқа да әдістермен ауыртпалық салуға, өзге де түрде билік етуге құқылы.

10-бап. Кеме атауы. Кемені дараландыру тәртібі

1. Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде немесе Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде мемлекеттік тіркелуге жататын кеменің өз атауы болуға тиіс.

Меншік иесі кеменің атауын береді және өзгертеді.

Кемелерге бірдей атаулар беруге жол берілмейді.

2. Кеме атауының өзгертілгені туралы меншік иесі кеменің тіркелген кепілдерін кепілге ұстаушыларға дереу хабарлайды.

3. Спутниктік байланыстың кеме станциясының шақыру сигналын және сәйкестендіру нөмірін беру тәртібін байланыс саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

Ескерту. 10-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.10.22 № 601 (өзгеріс 2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

11-бап. Кеменің ұлттығы. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығы

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын пайдаланушы кеме Қазақстан Республикасының ұлттығында болады.

2. Қазақстан Республикасының ұлттығын иеленуші кеме Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзуге міндетті.

3. Кеме осы Заңның 16-бабының 1-тармағында аталған Қазақстан Республикасының кемелері тізілімдерінің бірінде мемлекеттік тіркелген кезден бастап, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығына ие болады.

3-1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығы:

- 1) мемлекеттің;
- 2) азаматтардың және Қазақстан Республикасы заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген мемлекеттік емес заңды тұлғалардың меншігіндегі кемелерге;
- 3) өнім бөлу туралы келісімге сәйкес Каспий теңізінде қызметін жүзеге асыратын шетелдік заңды тұлғалардың меншігіндегі кемелерге (мердігерлік компаниялар, оператор, агенттер) беріледі, бұл ретте осындай кемелерге Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын берудің ерекшеліктері Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасымен айқындалады.

4. Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерде меншікке сатып алынған кеме Қазақстан Республикасының консулдық қызметі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын куәландыратын және кеме Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде, Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде немесе кеме кітабында мемлекеттік тіркелгенге дейін, бірақ бір жылдан аспайтын уақыт жарамды болатын уақытша куәлік берген кезден бастап осындай құқықты пайдаланады.

5. Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасында көзделген тәртіппен уәкілетті органның шешімі негізінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын көтеріп жүзу құқығы бербоут-чартер бойынша:

- 1) қазақстандық жалға кеме алушыға;
- 2) өнім бөлу туралы келісімге сәйкес Қазақстан Республикасында белгіленген тәртіппен тіркелген филиалдары арқылы Каспий теңізінде қызметін жүзеге асыратын шетелдік заңды тұлғаларға (мердігерлік компанияларға, операторға, агенттерге, қосымша мердігерлерге) пайдалануға берілген, шет мемлекеттің кемелер тізілімінде тіркелген кемеге уақытша берілуі мүмкін.

6. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын пайдаланбайтын кемеде осы тудың көтерілгені үшін кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленген жауаптылықты мойнына алады.

Ескерту. 11-бапқа өзгерістер енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.10.22. № 601 (өзгеріс 2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), 2005.06.02. № 55 (

қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-бап. Кемені шет мемлекеттің туын көтеріп жүруге уақытша ауыстыру

Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде, Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде немесе кеме кітабында тіркелген кеме бербоут-чартер бойынша шетелдік кемені жалдаушының иеленуіне немесе пайдалануына берілген кезде, мұндай кеме уәкілетті органның шешімі негізінде, кейіннен әрбір екі жыл сайын ұзарту құқығымен екі жылдан аспайтын мерзімге, бірақ бербоут-чартердің қолданылу мерзімінен аспайтын мерзімге тиісті тізілімге тіркеліп және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығы тоқтатыла тұрып, шет мемлекеттің туын көтеріп жүзуге уақытша ауыстырылуы мүмкін.

Ескерту. 12-бап жаңа редакцияда - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

13-бап. Кемені сенімгерлік басқаруға беру

1. Егер шартта өзгеше көзделмесе, кеменің меншік иесі меншік иесінің мүдделеріне сыйақы алу үшін кемені басқаруды сенімгерлік басқару шарты бойынша жүзеге асыру үшін сенімгер басқарушыға беруге құқылы.

Шаруашылық жүргізудегі немесе оралымды басқарудағы кемені меншік иесінің немесе уәкілетті органның келісімінсіз сенімгер басқаруға беруге болмайды.

Кеменің сенімгерлік басқаруға берілуі оған меншік құқығымен сенімгерлік басқарушыға ауысуына әкеп соқпайды.

2. Алып тасталды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3. Алып тасталды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4. Кемені сенімгерлік басқару шарты Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарында көзделген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

Ескерту. 13-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.10.22. № 601 (01.01.2005 бастап қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

14-бап. Кеме құжаттары

1. Кеменің уәкілетті орган тізбесін, жүргізу тәртібін және оларға қойылатын талаптарды айқындайтын кеме құжаттары болуға тиіс.

Көшірмесін осы құжатты берген орган растауы немесе нотариус куәландыруы тиіс кемеге меншік құқығы туралы куәлікті қоспағанда, кеме құжаттарының түпнұсқалары кемеде болуға тиіс.

2. Шетелде жүзуге шығатын кемелердің, Қазақстан Республикасының суларында жүзуге арналған тиісті қағидада көзделген құжаттардан басқа, Қазақстан Республикасының заңнамасында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген құжаттары болуға тиіс.

3. Шет мемлекеттердің Қазақстан Республикасының аумақтық суларына кіретін кемелерінде Қазақстан Республикасының заңнамасында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген құжаттар болуға тиіс.

Ескерту. 14-бап жаңа редакцияда - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен; өзгерістер енгізілді - ҚР 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

15-бап. Кемелерді техникалық байқау, куәландыру және оларды сыныптау

1. Кеме теңізде жүзу қауіпсіздігі талаптарын қанағаттандыратыны анықталғаннан кейін ғана жүзуге жіберілуі мүмкін.

2. Кемелерді техникалық байқауды, куәландыруды және оларды сыныптауды Кеме қатынасының тіркелімі немесе шетелдік сыныптау қоғамдары жүзеге асырады.

Бұл ретте кемелерді куәландыру жөніндегі өкілеттіктер және оларды шетелдік сыныптау қоғамдарының беру шарттары уәкілетті орган мен шетелдік сыныптау қоғамдары арасындағы келісімдерде айқындалады.

Кемеге сынып беру Кеме қатынасының тіркелімі немесе шетелдік сыныптау қоғамы беретін сыныптау куәлігімен куәландырылады.

Қазақстан Республикасының өзге мемлекеттік органдары мен заңды тұлғаларының кемелерге және кемеңің жекелеген элементтеріне техникалық байқауды жүзеге асыруына тыйым салынады.

3. Кеме құжаттары болмаған кезде немесе шетел туын көтеріп жүзіп жүрген кеме Қазақстан Республикасының теңіз портына келген кезде, тиісті құжаттарының болуына қарамастан, теңізде қауіпсіз жүзудің техникалық регламенттерде белгіленген талаптарын қанағаттандырмаса, уәкілетті орган мұндай кемеңі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын көтеріп жүзуші кемелермен бірдей негізде куәландырудан өткізуге құқылы.

Ескерту. 15-бап жаңа редакцияда - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3-тарау. КЕМЕЛЕРДІ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚҰҚЫҚТАРДЫ МЕМЛЕКЕТТІК ТІРКЕУ

16-бап. Қазақстан Республикасының кеме тізілімдері

1. Кеме Қазақстан Республикасы кеме тізілімдерінің (бұдан әрі - кеме тізілімдері) бірінде:

- 1) Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде;
- 2) кеме кітабында;
- 3) бербоут-чартер тізілімінде;
- 4) Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде мемлекеттік тіркелуге жатады.

2. Кемеге меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар (оған ауыртпалықтар) Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде немесе кеме кітабында міндетті мемлекеттік тіркелуге жатады.

Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелген кемеге меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар (бербоут-чартер бойынша жалдап алынған кемеге осы құқықтарды қоспағанда), осы құқықтарды шектеулер (ауыртпалықтар), олардың туындауы, ауысуы және тоқтатылуы Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелуге жатады.

Меншік құқығына және өзге де заттық құқықтарға қатысты шектеу (ауыртпалықтар) белгіленген кемемені Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркеу және аталған тізілімнен осындай кемемені шығару, оның пайдасына тиісті шектеу (ауыртпалық) белгіленген тұлғаның жазбаша нысандағы келісімімен жүзеге асырылады.

3. Мемлекеттік тіркелуге тиіс, жасалып жатқан кеме жылжымайтын мүлікке теңестіріледі.

Жасалып жатқан кемеге меншік құқығы киль салынған немесе сарапшының қорытындысымен расталған тең бағалы құрылыс жұмыстары жағдайында жасалып жатқан кемелер тізілімінде тіркелуі мүмкін. Жасалып жатқан кемеге меншік құқығын мемлекеттік тіркеген кезде тиісті куәлік беріледі.

3-1. Алып тасталды – ҚР 26.01.2021 № 412-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4. Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде теңіз, жолаушылар, жүк-жолаушылар, мұнай құйылатын, сүйреткіш кемелер, қалқымалы бұрғылау құрылғылары, құрғақ жүк кемелері, қалқымалы крандар және техникалық флот кемелері (жер снарядтары және басқалар), сондай-ақ шағын көлемді кемелер болып табылмайтын кемелер тіркеледі.

5. Кеме кітаптарында шағын көлемді кемелер тіркеледі.

Массасы қоса алғанда екі жүз килограмға дейінгі және қозғалтқыштарының (орнатылған жағдайда) қуаты қоса алғанда сегіз киловатқа дейінгі шағын көлемді

кемелер, сондай-ақ ұзындығы тоғыз метрден аспайтын, қозғалтқыштары жоқ және демалуға арналған орындармен жабдықталмаған спорттық желкенді кемелер мемлекеттік тіркелуге жатпайды.

5-тармақтың үшінші абзацы 01.01.2018 дейін қолданыста болды - ҚР 05.05.2017 № 59-VI Заңымен (мәтін алып тасталды).

6. Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде және кеме кітаптарында гидроұшақтар, сондай-ақ шлюпкалар мен кеменің керек-жарақтары болып табылатын өзге де қалқымалы құралдар тіркелмейді.

7. Бербоут-чартер тізілімінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзуге уақытша құқық берілген кемелер Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын көтеріп жүзуге уақытша құқықтың қолданылу мерзімін әрбір екі жыл сайын одан әрі ұзарта отырып, екі жыл мерзімге, бірақ бербоут-чартердің қолданылу мерзімінен аспайтын мерзімге тіркеледі.

Кемелердің тіркелу мерзімін ұзарту Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасында белгіленген, оңайлатылған тәртіппен жүзеге асырылады.

8. Теңіз кемелерін мемлекеттік тіркеу, қайта тіркеу және мемлекеттік тіркеуді куәландыратын құжаттың телнұсқасын беру үшін Қазақстан Республикасының салық заңдарында белгіленген тәртіппен және мөлшерде алым алынады.

9. Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде жүктерді, жолаушыларды және олардың багаждарын халықаралық тасымалдаулар, сүйретіп жүзу үшін пайдаланылатын кемелер, оның ішінде бербоут-чартер бойынша пайдалануға берілген кемелер тіркеледі.

Егер кемелер шет мемлекеттердің кемелер тізілімдерінде тіркелген болса және Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркеу туралы өтініш берілген күні олардың жасалғанына жиырма жылдан асса, олар Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелуге жатпайды.

Ескерту. 16-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.10.22 № 601 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2005.06.02 № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.07.26 № 311, 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.03.25 № 421-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.05.2017 № 59-VI (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 26.01.2021 № 412-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

17-бап. Кеме тізіліміне енгізілетін мәліметтердің өзгертілуі

Кемелер тізіліміне енгізілуге тиісті мәліметтердің кез келген өзгерісі туралы кеме иесі немесе оны бербоут-чартер бойынша кеме жалдаушы кеме тіркелген порттың теңіз әкімшілігіне екі апта ішінде хабарлауға міндетті.

18-бап. Мемлекеттік органдар пайдаланатын кемелерді мемлекеттік тіркеу

Әскери корабльдерді, әскери-қосалқы кемелер мен шекара корабльдерін қоспағанда, Қазақстан Республикасының меншігіндегі және мемлекеттік органдар өздеріне жүктелген функцияларды атқару үшін пайдаланатын кемелерді мемлекеттік тіркеу мемлекеттік кеме тізілімінде немесе кеме кітабында Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 18-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.10.22. № 601 (өзгеріс 2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)

Заңдарымен.

18-1-бап. Кемелерді қайта тіркеу

Егер кеме оқиғаның немесе кез келген басқа себептің салдарынан Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізіліміне немесе кеме кітабына бұрын енгізілген мәліметтерге сәйкес келмей қалған жағдайда, куәландырылғаннан және жүзуге жарамдылығы туралы куәлікті алғаннан кейін Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасында белгіленген тәртіппен кеме иесі мемлекеттік қайта тіркеу жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының меншігіндегі және мемлекеттік органдар өздеріне жүктелген функцияларды орындау үшін пайдаланатын кеме иесі коммерциялық мақсатта пайдалану да кеме иесі қайта тіркеу үшін негіз болып табылады.

Ескерту. 18-1-баппен толықтырылды - ҚР 2005.06.02 № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен, өзгерту енгізілді - 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)

Заңымен.

18-2-бап. Кеме иесі Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен немесе кеме кітабынан шығару

Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен немесе кеме кітабынан:

- 1) опат болған немесе хабарсыз жоғалып кеткен;
- 2) конструкциялық жағынан күйреген;
- 3) қайта жасау немесе кез келген басқа да өзгерістер салдарынан кеме сапасын жоғалтқан;
- 4) осы Заңның 11-бабының 3-1-тармағында көзделген талаптарға сәйкес келмей қалған кеме шығарылуға жатады.

Ескерту. 18-2-баппен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

18-3-бап. Кеме иесі бербоут-чартер тізілімінен шығару

Бербоут-чартер тізілімінен:

- 1) опат болған немесе хабарсыз жоғалып кеткен;
- 2) конструкциялық жағынан күйреген;
- 3) қайта жасау немесе кез келген басқа да өзгерістер нәтижесінде кеме сапасын жоғалтқан;
- 4) осы Заңның 11-бабының 5-тармағында көзделген талаптарға сәйкес келмей қалған;
- 5) Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидаларына сәйкес, оған қатысты уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын уақытша беру туралы шешімнің күшін жойған кеме шығарылуға жатады.

Ескерту. 3-тарау 18-3-баппен толықтырылды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

18-4-бап. Кемені Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінен шығару

Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінен:

- 1) опат болған немесе хабарсыз жоғалып кеткен;
- 2) конструкциялық жағынан күйреген;
- 3) қайта жасау немесе кез келген басқа да өзгерістер нәтижесінде кеме сапасын жоғалтқан;
- 4) осы Заңның 11-бабының 3-1-тармағында көзделген талаптарға сәйкес келмей қалған;
- 5) оған қатысты уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзу құқығын уақытша беру туралы шешімнің күшін жойған;
- 6) оған қатысты Қазақстан Республикасының аумақтық сулары шегінде сол кемеде қызметін жүзеге асыру фактісі анықталған кеме шығарылуға жатады.

Ескерту. 3-тарау 18-4-баппен толықтырылды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

18-5-бап. Хабарсыз жоғалып кеткен кеме

Егер қалыпты жағдайларда кеме туралы соңғы хабарлама келіп түскен жерден бастап межеленген портқа барғанға дейін қажетті мерзімнен екі есе асатын мерзім ішінде кемеден ешқандай хабар келіп түспесе, кеме хабарсыз жоғалып кеткен болып саналады. Кемені хабарсыз жоғалып кеткен деп тану үшін қажетті мерзім кеме туралы соңғы хабар алынған күннен бастап бір айдан кем болмауға тиіс, әскери іс-қимыл жағдайларында алты айдан кем болмауға тиіс.

Ескерту. 3-тарау 18-5-баппен толықтырылды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

19-бап. Кемені және оған құқықтарды мемлекеттік тіркеуден бас тарту

Кемені және оған құқықтарды мемлекеттік тіркеуден:

1) мемлекеттік тіркеу туралы өтінішті тиісті емес тұлға жасаған;

1-1) сот шешімі бойынша тәркіленген және (немесе) өндіріп алынған кемені қоспағанда, жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне және (немесе) терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес енгізілген тұлға мемлекеттік тіркеу туралы өтінішпен жүгінген;

2) Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасында көзделген талаптар сақталмаған;

3) мемлекеттік тіркеу үшін ұсынылған құжаттар Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген талаптарға сай келмеген жағдайларда бас тартылады.

Ескерту. 19-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.04.27 № 15-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.05.2020 № 325-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

20-бап. Кемені мемлекеттік тіркеу портының өзгертілуі

Кемені мемлекеттік тіркеу порты кеменің меншік иесінің өтініші бойынша өзгертілуі мүмкін. Кемені мемлекеттік тіркеу портының өзгертілуін мемлекеттік тіркеу Кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидасына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 20-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.10.22 № 601 (өзгеріс 2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

21-бап. Кемелерді мемлекеттік тіркеу ережелерін бұзғандық үшін жауаптылық

Кемені міндетті мемлекеттік тіркеуден жалтарған тұлға, сондай-ақ кемені кеме тізілімдерінің бірінде белгіленген тәртіпті бұза отырып тіркеген немесе кеме тізілімдеріне енгізілген мәліметтердің өзгергені туралы хабарлау міндетін бұзған тұлға Қазақстан Республикасының заң актілерінде көзделген жауаптылықты мойнына алады.

4-тарау. КЕМЕ ЭКИПАЖЫ

22-бап. Кеме экипажының құрамы

1. Кеме экипажының құрамына кеме капитаны, кеменің командалық құрамының басқа да адамдары мен кеме командасы кіреді.

2. Кеменің командалық құрамына кеме капитанының көмекшілері, механиктер, электр механиктері, радиомамандар мен дәрігерлер енеді. Уәкілетті орган басқа мамандарды да кеменің командалық құрамына енгізуі мүмкін.

3. Кеме командасы кеменің командалық құрамына жатқызылмайтын адамдардан тұрады.

23-бап. Кеме экипажының ең аз құрамы

1. Әрбір кеменің бортында экипаж болуға, оның құрамы кеменің жүзу қауіпсіздігі мен қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету үшін кеме экипажының ең аз құрамына қойылатын талаптарға сай болуға тиіс.

2. Кеменің типі мен арналған мақсатына, сондай-ақ оның жүзу ауданы мен жүрген жеріне қарай экипаждың ең аз құрамын уәкілетті орган белгілейді.

3. Кеменің жүзу қауіпсіздігі мен қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ететін экипаждың ең аз құрамы туралы куәлікті кемені мемлекеттік тіркеу жүзеге асырылған теңіз портының капитаны береді.

Ескерту. 23-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

24-бап. Кеме экипажының мүшелеріне қойылатын талаптар

1. Кәсіби дипломдары, кәсіби дипломдардың растамалары, теңіз көлігі мамандарын даярлау куәліктері, медициналық қорытындылары бар адамдар кеме экипажы мүшелерінің лауазымдарын атқаруға жіберіледі.

Кеме экипажының мүшелері жеңілдік рұқсатының негізінде сол лауазым бойынша тиісті кәсіби дипломы жоқ лауазымды атқаруға алты айдан аспайтын мерзімге жіберіледі.

2. Кәсіби дипломдарды, кәсіби дипломдардың растамаларын, жеңілдік рұқсаттарын порттың теңіз әкімшілігі береді.

3. Теңіз көлігі мамандарын даярлау куәліктерін теңіз көлігі мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктігін арттыруды жүзеге асыратын білім беру ұйымдары, теңіз оқу-тренажер орталықтары береді.

4. Кәсіби дипломдардың растамалары кәсіби дипломдардың қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін күшін жояды.

Ескерту. 24-бап жаңа редакцияда - ҚР 13.01.2015 № 276-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

25-бап. Кеме экипажы мүшелерінің азаматтығы

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кеме экипажының құрамына Қазақстан Республикасының азаматтарынан басқа, шетелдіктер және азаматтығы жоқ адамдар кіруі мүмкін.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

1-тармағы екінші бөлігінің қолданысы 01.01.2025 – 31.12.2027 аралығында тоқтатыла тұрады – ҚР 10.02.2025 № 164-VIII Заңымен.

Шетелдіктер және азаматтығы жоқ адамдар кеме капитаны, капитанның аға көмекшісі және аға механик қызметін атқара алмайды.

2. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар кеме экипажы құрамына кіре алатын жағдайларды уәкілетті орган халықтың көші-қоны мәселелері жөніндегі уәкілетті органмен келісу бойынша Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес айқындайды.

Ескерту. 25-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.12.28 № 369-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 05.07.2024 № 115-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 10.02.2025 № 164-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

26-бап. Кемедегі еңбек қатынастары

Кеме экипажының мүшелерімен еңбек шартын жасасу тәртібі, олардың құқықтары мен міндеттері, еңбек және ақы төлеу шарттары, сондай-ақ олармен еңбек шартын тоқтатудың тәртібі мен негіздері Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасымен және осы Заңмен айқындалады.

Ескерту. 26-бап жаңа редакцияда – ҚР 15.05.2007 № 253 Заңымен.

27-бап. Кеме экипажы мүшелерінің отанына оралуы

1. Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еңбек міндеттерін атқарушы кеме экипажы мүшелерінің:

- 1) еңбек шартының қолданылу мерзімі біткен;
- 2) Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес кеме иесінің немесе кеме экипажы мүшесінің бастамасымен еңбек шарты бұзылған;
- 3) Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында көзделген тәртіппен кеме капитаны қызметтік міндеттерін атқарудан шеттеткен;
- 4) кеме апатқа ұшыраған;
- 5) кемеден тыс емдеуді талап ететін аурумен ауырған;
- 6) кеме иесінің банкроттық, кемені сату немесе мемлекеттің кемені тіркеуді өзгертуі салдарынан өзінің кеме экипажының мүшелеріне қатысты Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы мен еңбек шарттарында көзделген міндеттерін орындауы мүмкін болмаған;

7) экипаж мүшелерінің келісімінсіз кеме соғыс қимылдары аймағына немесе эпидемиологиялық қауіпті аймаққа жіберілген жағдайда отанына оралуға құқығы бар.

2. Кеме экипажы мүшесінің тілегі бойынша:

- 1) өзі тұратын мемлекетке;
- 2) өзі кемеге жұмысқа алынған портқа;
- 3) еңбек шартын жасау кезінде көрсетілген басқа пунктке қайтып оралуы жүзеге асырылады.

3. Кеме иесі отанына оралтуды тиісінше әрі тез ұйымдастыруға міндетті. Отанына оралу әуе көлігімен, ал ол болмаған кезде немесе тараптардың келісімі бойынша, көліктің өзге де түрлерімен жүзеге асырылады.

4. Отанына оралу шығындарын кеме иесі көтереді.

Кеме экипажы мүшелерінің отанына оралу шығындары:

1) оралу орнына дейінгі жолақы құнын;

2) экипаж мүшесі кемені тастап шыққан кезден бастап, экипаж мүшесі отанына оралу орнына жеткен кезге дейінгі тамағы мен тұрағының құнын;

3) егер қажет болса, экипаж мүшесі денсаулық жағдайы бойынша отанына оралу орнына баруға жарамды болғанға дейінгі экипаж мүшесінің емделу құнын;

4) отанына оралу орнына дейін отыз килограмм багаж алып жүруді;

5) экипаж мүшесі кемені тастап шыққан кезден бастап, кеме экипажының мүшесі отанына оралу орнына жеткен кезге дейінгі еңбек шарты бойынша төлемді қамтиды.

5. Экипаж мүшесінің отанына оралуын туғызған себептер оның еңбек міндеттерін орындау кезіндегі өз кінәсінен туындаған жағдайда не кеме экипажы мүшесінің бастамасы бойынша еңбек шарты бұзылған жағдайда оның отанына оралуына жұмсалған шығындарды кеме иесінің өтеткізіп алуға құқығы бар.

28-бап. Кеме иесінің міндеттері

1. Кеме иесі экипаж мүшелері кемеді болған уақытта оларды:

1) қауіпсіз еңбек жағдайларымен;

2) денсаулығын сақтаумен және медициналық көмекпен;

3) құтқару құралдарының болуымен;

4) азық-түлікпен және сумен іркіліссіз жабдықтаумен;

5) демалу, тамақтану, емделу, мәдени және тұрмыстық қызмет көрсетілуі үшін санитариялық-гигиеналық талаптарға сай келетін орындармен қамтамасыз етуге міндетті.

2. Кеме иесі кеме экипажының мүшелері еңбек (қызметтік) міндеттерін орындаған кезде оларды Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес жазатайым оқиғалардан сақтандыруға міндетті.

3. Кеме ұшыраған оқиғаның салдарынан экипаж мүшесінің мүлкі жойылған немесе зақымданған жағдайда кеме иесі экипаж мүшесіне келтірілген залалды өтеуге міндетті. Кеме ұшыраған оқиғаға кінәлі экипаж мүшесінің мүлкіне келтірілген залал өтелуге жатпайды.

4. Кеме иесі өзінің кемесімен болған авариялық жағдай туралы хабарлама алған кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде бұл туралы теңіз порты капитанына хабарлауға, сондай-ақ өзінің кемесімен болған авариялық жағдайды тергеу кезінде жәрдем көрсетуге міндетті.

5. Кеме иесі:

1) кеме экипажының ең аз құрамына қойылатын талаптарға сәйкес экипаждың жасақталуын;

2) кеме экипажының әрбір мүшесінде оның біліктілігін растайтын құжаттардың болуын;

3) кеме экипажы мүшелерінің қайта даярлау және біліктілігін арттыру курстарынан өтуін;

4) құжаттаманың, оның ішінде медициналық қорытындылардың, кеме экипажы мүшелерінің біліктілігі мен тәжірибесін растайтын құжаттардың капитан каютасында немесе қозғалыс бөлмесінде сақталуын;

5) кеме экипажы мүшелерінің өз құқықтарымен және міндеттерімен, кеменің сипаттамаларымен және құрылғыларымен таныс болуын;

6) авария жағдайында кеме экипажының іс-қимылдарын үйлестіруді қамтамасыз етуге міндетті.

6. Кеме иесі шет мемлекеттің портында кемесінің ұсталғандығы туралы өзіне мәлім болған кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде бұл туралы порттың теңіз әкімшілігіне және Қазақстан Республикасының консулдық мекемесіне жазбаша хабарлауға міндетті.

Хабарда:

1) кемені сәйкестендіретін деректер (кеменің атауы, порт немесе оның тіркелген орны, кеменің тіркеу нөмірі, типі және сыныбы, тоннажы);

2) кеменің меншік иесінің тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса) немесе атауы;

3) жүктің түрі мен мөлшері;

4) ұсталған уақыты, күні мен мән-жайы;

5) ұстау себебі, сондай-ақ кемені ұстауға байланысты өзге де мәліметтер қамтылуға тиіс.

Ескерту. 28-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.12.30 № 234-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2015 № 276-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

28-1-бап. Теңіз көлігі мамандарын даярлау (қайта даярлау)

1. Білім беру ұйымдары және теңіз оқу-тренажер орталықтары теңіз көлігі мамандарын даярлауды (қайта даярлауды) және олардың біліктілігін арттыруды уәкілетті органның хабарламасынан кейін жүзеге асырады. Хабарламаға уәкілетті орган айқындаған уәкілетті ұйымның оң қорытындысы қоса беріледі.

Теңіз көлігі мамандарын даярлау (қайта даярлау) және олардың біліктілігін арттыру жөніндегі қызметтің басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарламаны білім беру ұйымдары, теңіз оқу-тренажер орталықтары "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен береді.

2. Білім беру ұйымдары теңіз көлігі мамандарын даярлау (қайта даярлау) кезінде жүзу практикасын ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

Ескерту. 4-тарау 28-1-баппен толықтырылды - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); жаңа редакцияда - ҚР 13.01.2015 № 276-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

5-тарау. КЕМЕ КАПИТАНЫ

29-бап. Кеме капитаны

1. Кеме капитанына кемені басқару, соның ішінде кеме жүргізу, кеменің жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қоршаған ортаны қорғау, кемедегі тәртіпті сақтау, кемеге, кемедегі адамдар мен жүкке зиян келтіруді болғызбау жөнінде шаралар қолдану жүктеледі.

2. Кеме иесі, жүк иесі немесе олардың заңды өкілдері болмағанда, кеме, жүк немесе жүзу жөнінен қажетті мәмілелер жасалған кезде, сондай-ақ кемедегі мүлікке қатысты талап қою жасалған жағдайда кеме капитаны кеме иесі мен жүк иесінің өкілі болып табылады.

3. Кеме капитанының қызметтік міндеттерін орындауына кедергі болатын ерекше жағдайларда (қайтыс болуы, ауыруы және өзге де жағдайларда) кеме капитанының міндеттері кеме иесінің тиісті өкімі алынғанға дейін кеме капитанының аға көмекшісіне жүктеледі.

30-бап. Кеме капитанының құқықтары

Капитан өз өкілеттіктері шегінде:

- 1) кемедегі барлық адамдар орындауға тиісті өкім беруге;
- 2) кеменің опат болу қатері төнген жағдайда, кеме экипажы жолаушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде барлық шараларды қолданғаннан кейін, экипаж мүшелерінің кемеден кетуіне рұқсат етуге;
- 3) экипаж мүшелеріне Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес көтермелеуді қолдануға және жаза қолдануға;
- 4) экипаж мүшелерін қызметтік міндеттерін атқарудан шеттетуге;
- 5) кеменің және (немесе) ондағы адамдар мен мүліктің қауіпсіздігіне қатер төндіретін адамды, соның ішінде жұкпалы аурулар жұқтырады деп сезік келтірілген адамды міндетті түрде оқшаулауға;
- 6) Қазақстан Республикасының қылмыстық заңдарында көзделген қылмыс жасады деп сезік келтірілген адамды ұстауға және оны Қазақстан Республикасының кеме

кіретін бірінші портындағы құзыретті органдарға беру үшін арнайы бейімделген орында ұстауға;

7) егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта көзделсе, Қазақстан Республикасының азаматын, сондай-ақ тұрақты тұрғылықты жері Қазақстан Республикасы болып табылатын азаматтығы жоқ адамдарды қоспағанда, кеменің теңізде жүзу қауіпсіздігіне қарсы бағытталған қылмыс жасады деп сезік келтірілген адамды шет мемлекеттің құзыретті органдарына беруге;

8) қажет болған жағдайда азаматтың өсиетін куәландыруға құқылы, ол Қазақстан Республикасының нотариат туралы заңдарына сәйкес нотариаттың куәландыруына теңестіріледі. Өсиетті куәландырған кеме капитаны өсиет куәландырылған күннен бастап он күн ішінде, ал егер бұл дәлелді себептермен мүмкін болмаса, осындай мүмкіндік тууына қарай куәландырылған өсиеттің бір данасын өсиет қалдырушының тұрақты тұрғылықты жері бойынша нотариустың сақтауына беруге міндетті;

9) Қазақстан Республикасының неке-отбасы заңдарына сәйкес куәлар қойған қолдың шын өз қолдары екенін куәландыруға құқылы.

31-бап. Кеме капитанының міндеттері

1. Кеме капитаны:

1) осы Заңның 129-бабына сәйкес кеме иесі мен кемені жалдаушының өкімдерін орындауға;

2) егер көмек көрсету өз кемесіне, оның экипажы мен жолаушыларына елеулі қауіп төндірілмей жасалатын болса, теңізде апатқа ұшыраған адамға көмек көрсетуге;

3) кемелер соқтығысқан жағдайда, егер қолданылатын шараларды өз кемесіне, оның экипажы мен жолаушыларына елеулі қауіп төндірмей жасау мүмкін болса, екінші кемені құтқару үшін тиісті шаралар қолданып, мүмкін болған жағдайда өз кемелерінің атауларын, олар тіркелген порттарды, сондай-ақ шыққан және баратын порттарын хабарлауға;

4) кеме бортындағы адамға шұғыл медициналық көмек қажет болған жағдайда, ол көмекті кеме теңізде жүрген кезде көрсету мүмкін болмаса, мұндай жағдайды кеме иесіне хабарлап, ең жақын портқа кіруге немесе ондай адамды ең жақын портқа жеткізу жөнінде шаралар қолдануға; кеме шетелдік портқа кірген немесе әлгіндей адам шетелдік портқа жеткізілген жағдайда Қазақстан Республикасының консулдық мекемесіне де хабарлауға;

5) шығатын порт немесе баратын порт ауданында не кеме жүріп өтуге тиісті ауданда соғыс қимылдары жүріп жатқан жағдайларда, сондай-ақ соғыс қаупі бар өзге де жағдайларда кемедегі адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, кеменің опат болуы мен басып алынуын болғызбау, кеме құжаттарының, жүктің және өзге де мүліктің сақталуы жөнінде барлық шараларды қолдануға;

6) кеменің опат болу қаупі төнген жағдайда кемедегі жолаушылардың қауіпсіздігін және кеме құжаттары мен өзге де құжаттардың сақталуын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануға;

7) кеменің опат болу қаупі төнген жағдайда, кеме экипажы жолаушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі барлық шараларды қолданғаннан кейін кемеден ең соңынан кетуге;

8) қажет болған жағдайда 30-баптың 6) тармақшасында аталған адамды анықтау материалдарын беріп, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзіп жүрген басқа кемемен Қазақстан Республикасына жіберуге;

9) іс жүзіне асыруға болатын жағдайда кеме шет мемлекеттің аумақтық суларына кіргенге дейін оның құзыретті органдарына 30-баптың 7) тармақшасында аталған адамды өзінің оларға беру ниеті және оны берудің себептері туралы хабар жіберуге, сондай-ақ аталған органдарға қолда бар дәлелдемелерді беруге;

10) кеме Қазақстан Республикасының портында болған кезде Қазақстан Республикасының қылмыстық заңдарында көзделген қылмыс белгілері байқалған жағдайда, ол туралы құқық қорғау органдарына дереу хабарлауға;

11) алыста жүзіп жүрген кемеде Қазақстан Республикасының қылмыстық заңдарында көзделген қылмыс белгілері байқалған жағдайда Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңдарына сәйкес анықтау органының функцияларын атқаруға;

12) кеме журналына азаматтың туу немесе қайтыс болу фактілері туралы жазба жасауға;

13) азамат қайтыс болған жағдайда жұбайына (зайыбына) не жақын туыстарының біріне хабарлауға, сондай-ақ өлген адамның кемедегі мәйіті мен мүлкінің сақталуын қамтамасыз етіп, оларды Қазақстан Республикасының кеме кіретін алғашқы портының капитанына тізбеге сәйкес беруге;

14) карантиндік немесе ерекше қауіпті жұқпалы ауру деген сезік болған жағдайда өлген адамның немесе жануардың мәйітін зарарсыздандыру жөнінде шаралар қолдануға;

15) өлген адамның мәйітін сақтау және отанына жіберу жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Мұндай мүмкіндік болмаған жағдайда өлген адамның мәйітін жерге көмуге немесе оны кремациялап, күл салынған сауытты оның отанына жіберуге;

16) кеме иесіне авариялық жағдай туралы хабарлауға және Кемелер ұшыраған авариялық жағдайларды тергеу қағидасына сәйкес кеме не оның экипажы бірінші қазақстандық портқа келгеннен кейін:

бір тәулік ішінде порт капитанына авариялық жағдай туралы мәлімдеме мен техникалық акт;

үш тәулік ішінде порт капитанына авариялық жағдай туралы егжей-тегжейлі хабарламаны, кеме құжаттарынан үзінді-көшірмелерді, қатысы бар адамдар мен куәлердің түсініктемелерін ұсынуға;

17) порттың теңіз әкімшілігіне Қазақстан Республикасының аумақтық суларында анықталған ластанулар туралы хабарлауға;

18) порттың теңіз әкімшілігіне Қазақстан Республикасының аумақтық суларының ластануына алып келген немесе осындай ластану қатерін туғызған, өз кемесімен болған оқыс оқиға туралы хабарлауға міндетті.

Оқыс оқиға:

мұнайдың, зиянды заттардың және құрамында осылар бар сулардың кез келген себеппен және кез келген түрде және қаптамада кемеден ағуына немесе ықтимал ағуына;

соқтығысуды, қайраңға отырып қалуды, өртті, жарылысты, конструкцияның бұзылуын, жүктің суға батуын және жылжуын қоса алғанда, кемеңің қауіпсіздігіне әсерін тигізетін, сондай-ақ руль тетігінің, күш қондырғысының, электрмен қамтамасыз ету жүйесінің зақымдалуын немесе бұзылуын қоса алғанда, теңізде жүзу қауіпсіздігінің нашарлауына және жүзуді қамтамасыз ету үшін басқа кемеңің қосымша көмегінің қажеттігіне алып келетін, ұзындығы 15 метр немесе одан ұзын кемеңің зақымдалуына, сынып қалуына немесе аварияға ұшырауына алып келетін кез келген жағдайда хабар беріледі.

Кеме ұзақ уақыт бойы ашық теңізде жүзуге тиіс болып және өлген адамның мәйітін сақтау мүмкін болмаған ерекше жағдайда, өлген адамның мәйіті тиісті акт жасалып, теңіз ғұрыптарына сәйкес теңізге тасталуы керек.

2. Кеме капитаны осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасында белгіленген міндеттерді бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заң актілеріне сәйкес жауапты болады.

Ескерту. 31-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

6-тарау. ТЕҢІЗ ПОРТЫ

32-бап. Теңіз порттарының құқықтық мәртебесі мен түрлері

1. Теңіз портының құқықтық мәртебесі осы Заңмен, өзге де нормативтік құқықтық актілермен айқындалады.

2. Теңіз порттары мемлекеттік меншікте, сондай-ақ азаматтардың және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың меншігінде болуы мүмкін.

Халықаралық маңыздағы мәртебесі бар теңіз порттары жекешелендіруге жатпайды және Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейтін шарттармен және тәртіппен ұлттық басқарушы холдингінің, ұлттық холдингінің, ұлттық компанияның акцияларын төлеуге берілуі мүмкін.

Халықаралық маңызы бар теңіз портының мәртебесін уәкілетті орган айқындайды.

3. Теңіз порттары жалпыға ортақ пайдалану объектілері болып табылады және мақсатына қарай - сауда порттары және мамандандырылған порттар (балық, мұнай және басқалар) болып бөлінеді.

4. Теңіз порты үшін жер учаскелерін беру, сондай-ақ бұл учаскелерді алып қою Қазақстан Республикасының жер заңдарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

5. Мемлекеттік маңызы бар, Қазақстан Республикасының Үкіметі анықтайтын теңіз порттарын салу, реконструкциялау үшін жер учаскелері Қазақстан Республикасының жер заңдарында белгіленген тәртіппен меншік иесінен немесе жер пайдаланушыдан алып қойылуы мүмкін.

6. Жергілікті атқарушы органдар теңіз портының акваториясын қоса алғанда, теңіз портының шекарасын айқындайды.

Ескерту. 32-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2011.03.01 № 414-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 № 35-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.07.2024 № 115-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

33-бап. Теңіз порты режимінің сақталуы

Теңіз портында болған уақытта кемеңің экипажы Қазақстан Республикасының портта жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі заңдарын, Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың талаптарын сақтауға міндетті.

Теңіз портының иесі (теңіз терминалының операторы) тиісті мемлекеттік органдардың (көлік, шекара, санитариялық-карантиндік, фитосанитариялық, мемлекеттік кіріс органдарының және басқаларының) лауазымды адамдарының бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыруы үшін олардың теңіз портына келетін кемелерге кіруін қамтамасыз етуге міндетті.

Ескерту. 33-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 07.11.2014 № 248-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

34-бап. Теңіз порты аумағын пайдалану

Теңіз портындағы ғимараттардың, құрылыстардың және (немесе) үй-жайлардың иелері өздеріне жүктелген функцияларды жүзеге асыратын мемлекеттік органдарға Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес шарт талаптарымен қажетті ғимараттар, құрылыстар және (немесе) үй-жайлар береді және қызмет көрсетеді.

35-бап. Теңіз портында көрсетілетін қызметтер

1. Теңіз порты жүк тиеуді (түсіруді) және кемелерге олардың келу кезектілігі тәртібімен қызмет көрсетуді, жүкпен көліктік-экспедиторлық және қойма операцияларын, көліктің басқа түрлерінен жүкті теңіз көлігіне ауыстырып тиеуді және керісінше істеуді, теңіз кемелері жолаушыларына қызмет көрсетуді, сондай-ақ порт кемелерінде және көліктің басқа түрлерінде жолаушылар, багаж бен жүк тасымалдауды жүзеге асырады.

2. Тиеу-түсіру жұмыстарын және өзге де техникалық операцияларды теңіз терминалының операторы жүзеге асыра алады.

Мемлекеттік меншіктегі теңіз порттарында теңіз терминалдарының кемінде екі операторы болуы міндетті.

3. Теңіз портының міндетті түрде көрсететін қызметтерінің тізбесін уәкілетті орган айқындайды. Теңіз портының міндетті түрде көрсететін қызметтеріне баға (тарифтер) және олардың шекті деңгейін белгілеу Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізіледі.

3-1. Осы портқа тіркелген кемелер кеменің теңізде автономды жұмыс істеу мерзімінен көп болуына байланысты жүктен тыс операцияларды (қорларды толықтыру, бункерлеу, қалдықтарды тапсыру немесе өзге де мәжбүрлі қажеттілік) жүзеге асыру үшін портқа кірген кезде теңіз портының иесі (теңіз терминалының операторы), мемлекет реттеп көрсететін қызметтерді қоспағанда, теңіз портының міндетті көрсететін қызметтеріне өзі айқындаған шарттарда және тәртіппен жеңілдіктер ұсынады.

3-2. Теңіз портының иесі және навигациялық орталық кемелерге (субстандартты не шығарылғанына жиырма жылдан асқан), оның ішінде осы теңіз портының акваториясына кіретін шетелдік кемелерге қатысты теңіз портының міндетті көрсететін қызметтеріне арналған тарифтерге тәуекел коэффициенттерін қолдануға құқылы.

Тәуекел коэффициенттерінің мөлшерін теңіз портының иесі немесе тиісті саланың уәкілетті органы (навигациялық қызметтер көрсетуге қатысты) теңіз портының міндетті көрсететін қызметтері үшін бағаларды (тарифтерді) қолдану қағидаларында айқындалған тәртіппен белгілейді.

4. Тізбеге енбейтін міндетті қызмет көрсетулер үшін төлем мөлшері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жасалған шарттармен айқындалады.

5. Тіркеу портының акваториясында жүзу кезінде Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімінде тіркелген және халықаралық тасымалдарды жүзеге асыратын кемелер (бортында қауіпті жүктері бар кемелерді және шығарылғанына

жиырма жылдан асқан кемелерді қоспағанда) үшін, олардың маневр операцияларын дербес жүргізуге мүмкіндік беретін рульді бұру құрылғысы және кеме капитанының осы порт акваториясында жүзу тәжірибесі кемінде он екі ай болған кезде сүйретіп жүзу қызметтерін пайдалану міндетті болмайды және ол осы порттың (теңіз терминалы операторымен) әкімшілігімен келісу бойынша жүзеге асырылады.

Ескерту. 35-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

36-бап. Теңіз портының (теңіз терминалы операторының) жауапкершілігі

1. Теңіз порты (теңіз терминалының операторы) жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені), сондай-ақ оны өз қарамағына қабылдап алған кезінен бастап, берген кезіне дейін берілу мерзімі өтіп кеткен уақыт үшін мүліктік жауапкершілікте болады.

2. Теңіз портына (теңіз терминалының операторына) техникалық операциялар салдарынан келтірілген залал, оларға:

1) жүк жоғалтылған немесе кем шыққан жағдайда - жоғалтылған немесе кем шыққан жүк құнының мөлшерінде;

2) жүк зақымданған (бүлінген) жағдайда - оның құны төмендеген сома мөлшерінде, ал зақымданған мүлікті қалпына келтіру мүмкін болмаған кезде оның құны мөлшерінде өтеледі.

3. Теңіз портының (теңіз терминалы операторының) жүк берілу мерзімі өтіп кеткен уақыт үшін жауапкершілігі шартта белгіленеді.

37-бап. Міндеттемелерді қамтамасыз ету

1. Теңіз порты (теңіз терминалының операторы) тиеу-түсіру жұмыстары мен өзге де техникалық операцияларды жүзеге асырғаны үшін өзіне тиесілі төлемдерді қамтамасыз ету мақсатында жүктерді ұстап қалып, оны Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарында көзделген тәртіппен сатуға құқылы.

2. Теңіз портының (теңіз терминалы операторының) контейнерлерді және (немесе) тасымалдаушыға немесе жөнелтушіге тиесілі емес, өзге де сол сияқты тасымалдау және буып-түю құралдарын, осы құралдарды жөндеуге немесе жетілдіруге жұмсалған шығындарды өтеу жағдайларын қоспағанда, сатуға құқығы жоқ.

38-бап. Талап қоюды қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдану кезіндегі шектеулер

Соттардың немесе өзге де құзыретті органдардың жалпыға ортақ пайдаланудағы теңіз порты мүлкіне тыйым салу түріндегі талап қоюды қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануы мұндай мүлікті пайдаланудың әдеттегі тәртібін қамтамасыз етуге тиіс.

7-тарау. Теңіз портындағы және теңіз көлігіндегі мемлекеттік бақылау мен қадағалау

Ескерту. 7-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

39-бап. Порттың теңіз әкімшілігі

1. Порттың теңіз әкімшілігі уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшесі болып табылады.

Порттың теңіз әкімшілігі мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асырады.

Мемлекеттік бақылау мен қадағалау Кәсіпкерлік кодекске және осы Заңға сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау, жоспардан тыс тексеру нысанында жүзеге асырылады.

Порттың теңіз әкімшілігі мемлекеттік бақылау мен қадағалауды іске асыру барысында осы Заңға сәйкес жедел ден қою шараларын қолдана алады.

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 129-бабы 4-тармағының 3) тармақшасында көзделген мемлекеттік бақылау кемеі осы Заңның 41 және 41-1-баптарына сәйкес қарап-тексеру арқылы жүзеге асырылады.

2. Порттың теңіз әкімшілігі мынадай функцияларды:

1) Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімін, бербоут-чартер тізілімі мен Қазақстан Республикасының халықаралық кеме тізілімін жүргізуді және кемелердің мемлекеттік тіркелуін, тиісті кеме құжаттарын беруді;

2) кемеге және жасалып жатқан кемеге меншік құқықтарын, кеме немесе жасалып жатқан кеме кепілін және оларға өзге де құқықтарды мемлекеттік тіркеуді, тиісті құжаттар беруді;

3) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәліктерінің, теңізде жүзу кітапшаларының тізілімдерін жүргізуді және оларды беруді, сондай-ақ кәсіби дипломдарды, кәсіби дипломдардың растамаларын, жеңілдік рұқсаттарын беруді, олардың қолданылу мерзімін тоқтата тұруды, алып қоюды;

4) кеме құжаттарын, дипломдарды, біліктілік куәліктерін және дипломдар мен біліктілік куәліктеріне растамаларды тексеруді;

5) кемелердің портқа кіру және олардың порттан шығу тәртібі туралы талаптардың сақталуына бақылау жасауды және қадағалауды;

6) кемелердің портқа келуін және олардың порттан шығуын ресімдеуді;

7) лоцмандық қызмет көрсету жұмысына және кемелер жүрісін басқару жүйесіне бақылау жасауды және қадағалауды;

8) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

9) суға батқан мүлікті аластауға рұқсаттар беруді;

10) портта құрылыс, гидротехникалық және өзге де жұмыстарды жүргізуге рұқсаттар беруді;

11) уәкілетті орган бекіткен Қағидаларға сәйкес уәкілетті органды авариялық жағдай туралы хабардар ету, кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеру үшін қажетті ақпарат пен дәлелдемелерді жинау;

12) мемлекеттік органдардың (шекара, санитариялық-карантиндік, фитосанитариялық, ветеринариялық, мемлекеттік кіріс органдарының және басқаларының) теңіз порты аумағында орналасатын жерін белгілеуді;

13) порттағы құрылыстардың және оларды пайдаланудың техникалық жай-күйіне бақылау жасауды және қадағалауды;

14) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

15) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша хаттамалар жасауды, іс жүргізуді;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

16) тармақшаға өзгеріс енгізу көзделген – ҚР 10.02.2025 № 164-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

16) осы Заңда көзделген жағдайларда және негіздер бойынша жедел ден қою шараларын қолдануды жүзеге асырады.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

17) тармақшамен толықтыру көзделген – ҚР 10.02.2025 № 164-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Ескерту. 39-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.06 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 07.11.2014 № 248-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2015 № 276-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

40-бап. Теңіз портының капитаны

1. Теңіз портының капитаны порттың теңіз әкімшілігін басқарады және өз қызметін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырады.

2. Теңіз порты капитанының лауазымына кеме жүргізу мамандығы бойынша жоғары білімі (кеме жүргізуші дипломы) және мамандығы бойынша кемінде бес жыл жұмыс өтілі бар адам тағайындалады.

3. Порт капитанын Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес уәкілетті орган қызметке тағайындайды және қызметінен босатады.

4. Теңіз портының капитаны өз құзыреті шегінде:

1) порттағы барлық кемелерге, жеке және заңды тұлғаларға міндетті өкімдер шығаруға, соның ішінде порттың айдынында және кіреберіс каналында кемелердің суға батып тұруының мөлшерлі шегін жариялауға;

2) портта тұрған кемені порт айдыны шегінде апатқа ұшыраған адамдар мен кемелерді құтқару ісіне қатыстыру үшін тартуға;

3) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдарына сәйкес әкімшілік жазалар қолдануға;

4) кемелердің міндетті түрде лоцмандық алып өтілуін белгілеуге;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жағдайларда кемені қарап тексеруге;

6) кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруге кедергі жасайтын кемшіліктердің жойылуын тексеру мақсатында кемеге бақылаушылық тексеру жүргізуге;

7) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда кеменің портқа кіруі мен одан шығуы туралы шешімдер қабылдауға;

8) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де функцияларды жүзеге асыруға құқылы.

5. Теңіз портының капитаны:

1) теңізге шығатын кемелерге бақылау жасауды және қадағалауды жүзеге асыруға;

2) кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруге;

3) осы Заңда белгіленген жағдайларда кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруден бас тартуға;

4) суға батқан мүлікті аластау үшін белгіленген мерзімдер туралы мәліметтерді бұқаралық ақпарат құралдарында жариялауға;

5) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өзге де функцияларды жүзеге асыруға міндетті.

Ескерту. 40-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.06 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін

күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

41-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кемелерді мемлекеттік бақылау мен қадағалау

Ескерту. 41-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Теңізге шығатын кемелерге мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру кезінде порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы:

- 1) кеме құжаттарының, дипломдардың, біліктілік куәліктерінің және дипломдар мен біліктілік куәліктеріне растаулардың болуын және олардың қолданылу мерзімдерін;
- 2) кемеңің негізгі сипаттамаларының кеме құжаттарына сәйкес келуін;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

3) тармақшаға өзгеріс енгізу көзделген – ҚР 10.02.2025 № 164-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

- 3) кеме экипажын жасақтауға қойылатын талаптардың сақталуын тексереді.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

4) тармақшамен толықтыру көзделген – ҚР 10.02.2025 № 164-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Осы баптың 3-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кеме алты айда бір реттен жиілетпей міндетті түрде қарап-тексеруге жатады.

Осы баптың 1-тармағының 1) тармақшасында көзделген құжаттар болмаған немесе кеме Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген теңізде жүзу қауіпсіздігі талаптарын қанағаттандырмайды деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған кезде порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемеңің қарап-тексереді.

3. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кеме:

- 1) Қазақстан Республикасының теңіз портына бірінші рет кірген;
- 2) порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемеңің соңғы қарап-тексерген күннен бастап алты және одан көп ай өткен;
- 3) кеме соқтығысуға қатысушы болып, теңіз портына жүзу жолында жерге тиюі немесе қайраңға отырып қалуы орын алған;
- 4) кемеңің Қазақстан Республикасының аумақтық суларын болжамды ластауы туралы ақпарат болған;

5) кеме ретсіз немесе қауіпсіз емес тәсілмен маневр жасаған не жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер, сондай-ақ теңіз ортасына залал келтіру қатерін туғызатын өзге де тәсілмен басқарылған;

6) кеменің конструкциясы мен жабдығы жөніндегі міндетті куәліктерді, сондай-ақ сыныптау куәліктерін Қазақстан Республикасы танымаған ұйым берген;

7) кеменің сыныбы алдындағы алты ай барысында қауіпсіздік тұрғысынан тоқтатыла тұрған немесе алып қойылған;

8) Кеме қатынасының тіркелімінен немесе шетелдік сыныптау қоғамынан кеменің теңізде жүзу қауіпсіздігі талаптарын қанағаттандырмайтыны туралы жазбаша ақпарат болған;

9) кеменің алдыңғы кіру портында ұсталғандығы туралы ақпарат болған;

10) уәкілетті органнан кеменің адам өмірі мен денсаулығына, жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне, қоршаған ортаға зиян келтіру ықтималдығы туралы ақпарат болған жағдайларда, міндетті түрде қарап-тексеруге жатады.

Кемені қарап-тексеру нәтижелері бойынша кемені қарап-тексеру актісі жасалады.

Кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруден бас тарту үшін негіз болып табылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар анықталған жағдайда, порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы оларды жою мерзімдерін көрсете отырып, анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама ресімдейді. Нұсқама екі данада жасалады, оның біреуі кеме капитанына немесе оны алмастыратын адамға беріледі.

4. Кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруге кедергі болатын анықталған бұзушылықтардың жойылғанын тексеру мақсатында порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемені бақылау мақсатында қарап-тексеруді жүргізеді.

Кемені бақылау мақсатында қарап-тексеру нәтижелері бойынша кемені қарап-тексеру актісі жасалады.

Ескерту. 41-бап жаңа редакцияда - ҚР 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

41-1-бап. Шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемелерді теңіз портында мемлекеттік бақылау мен қадағалау

Ескерту. 41-1-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Теңізге шығатын кемелерге мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру кезінде порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы:

1) кеме құжаттарының, дипломдардың, біліктілік куәліктерінің және дипломдар мен біліктілік куәліктеріне растаулардың болуын және олардың қолданылу мерзімдерін;

2) кеменің негізгі сипаттамаларының кеме құжаттарына сәйкес келуін;

3) кеме экипажын жасақтауға қойылатын талаптардың сақталуын тексереді.

2. Осы баптың 1-тармағының 1) тармақшасында көзделген құжаттар болмаған немесе кеме Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген теңізде жүзу қауіпсіздігі талаптарын қанағаттандырмайды деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған кезде порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемені қарап-тексереді.

3. Шет мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кеме:

1) Қазақстан Республикасының теңіз портына бірінші рет кірген;

2) осы баптың 2-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы оны соңғы қарап-тексерген күннен бастап алты және одан көп ай немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шартында белгіленген өзге кезең өткен;

3) кеме соқтығысуға қатысушы болып, портқа жүзу жолында жерге тиюі немесе қайраңға отырып қалуы орын алған;

4) кеменің Қазақстан Республикасының аумақтық суларын болжамды ластауы туралы ақпарат болған;

5) кеменің сыныбы алдындағы алты ай барысында қауіпсіздік тұрғысынан тоқтатыла тұрған немесе алып қойылған;

6) кеме ретсіз немесе қауіпсіз емес тәсілмен маневр жасаған не жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер, сондай-ақ теңіз ортасына залал келтіру қатерін туғызатын өзге де тәсілмен басқарылған;

7) кеменің конструкциясы мен жабдығы жөніндегі міндетті куәліктерді, сондай-ақ сыныптау куәліктерін уәкілетті орган танымаған ұйым берген;

8) порттың теңіз әкімшілігінің немесе шет мемлекеттердің теңіз биліктерінің теңізде жүзу қауіпсіздігі талаптарын сақтау, теңізде адам өмірін сақтау және теңіз ортасын ластанудан қорғау жөніндегі нұсқамасы орындалмаған жағдайларда, міндетті түрде қарап-тексеруге жатады.

4. Кемені қарап-тексеру нәтижелері бойынша анықталған кемшіліктер көрсетіле отырып, кемені қарап-тексеру актісі жасалады, ол екі данада жасалып, оның біреуі кеме капитанына немесе оны алмастыратын адамға беріледі.

5. Кеменің теңіз портынан шығуына рұқсат беруге кедергі болатын анықталған кемшіліктердің жойылғанын тексеру мақсатында порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемені бақылау мақсатында қарап-тексеруді жүргізуі мүмкін.

Кемені бақылау мақсатында қарап-тексеру нәтижелері бойынша кемені қарап-тексеру актісі жасалады.

6. Анықталған кемшіліктерді теңіз портында жою мүмкін болмаған жағдайда, порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемеге, егер кеменің теңіз портына қауіпсіз жетуі үшін қажетті жағдайлар айқындалатын болса, басқа теңіз портына өтуге

рұқсат береді. Бұл ретте порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы келесі кіру теңіз портының және ту мемлекетінің құзыретті органы бұл туралы хабардар етілгеніне көз жеткізуге тиіс.

Ескерту. 7-тарау 41-1-баппен толықтырылды - ҚР 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

41-2-бап. Жедел ден қою шаралары және оларды қолдану тәртібі

1. Егер бақылау және қадағалау субъектілерінің (объектілерінің) қызметі теңізде жүзу қауіпсіздігіне, адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жүктердің сақталуына тікелей қатер төндірсе, порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамдары жедел ден қою шараларын қолданады.

2. Тексеру жүргізуді, бақылау және қадағалау субъектісіне бару арқылы профилактикалық бақылауды жүзеге асыру барысында және (немесе) оның нәтижелері бойынша қолданылатын бақылау және қадағалау субъектілеріне (объектілеріне) әсер ету тәсілдері жедел ден қою шаралары болып табылады, олардың түрлері осы бапта көзделген.

3. Жедел ден қою шараларына порт құрылысжайын (айлағын) пайдалануды тоқтата тұру жатады.

4. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген, Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 143-бабына сәйкес мемлекеттік бақылау нысанасы болып табылатын талаптарды бұзу жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылады.

5. Порттың теңіз әкімшілігі мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру барысында және (немесе) оның нәтижелері бойынша жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын талаптардың бұзылуын анықтаған кезде қадағалау актісін ресімдейді.

Қадағалау актісі Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 153-бабына сәйкес ресімделіп, бақылау және қадағалау субъектісіне табыс етіледі.

6. Қадағалау актісі қолма-қол табыс етілген кезде оны қабылдаудан бас тартылған жағдайда оған тиісті жазба жасалады және қадағалау актісін қабылдаудан бас тарту фактісін тіркейтін бейнежазу жүзеге асырылады.

Қадағалау актісі бақылау және қадағалау субъектісінің заңды мекенжайы, тұрған жері немесе нақты мекенжайы бойынша оның табыс етілгені туралы хабарламасы бар тапсырысты хатпен жіберіледі.

7. Қадағалау актісін алудан бас тарту оны орындамауға негіз болып табылмайды.

8. Мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру барысында және (немесе) оның нәтижелері бойынша анықталған, жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды бұзушылықтар бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және (немесе) тексеру нәтижелері туралы актіде,

сондай-ақ Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының анықталған бұзушылықтарын жою туралы нұсқамада көрсетіледі.

9. Бақылау және қадағалау субъектісі Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының анықталған бұзушылықтарын жою туралы нұсқамада көрсетілген мерзімдерде жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтарды жоюға міндетті.

10. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және (немесе) тексеру нәтижелері бойынша талаптарды анықталған бұзушылықтарды жою мерзімдері өткеннен кейін жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтарды жоюды бақылау бойынша жоспардан тыс тексеру жүргізіледі.

Порттың теңіз әкімшілігі Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 144-бабы 5-тармағының 2-1) тармақшасына сәйкес жоспардан тыс тексеру нәтижелері туралы актінің негізінде жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтардың жойылғанын растаған жағдайда, қадағалау актісінің қолданылуы тоқтатылады.

11. Жедел ден қою шараларын қолдануға негіз болып табылатын, талаптарды анықталған бұзушылықтар жойылмаған жағдайда, жоспардан тыс тексеру нәтижелері бойынша бұзушылықтарға жол берген адамдарды Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жауаптылыққа тарту жөнінде шаралар қабылданады.

12. Қазақстан Республикасының сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының анықталған бұзушылықтарын жою туралы нұсқамада көзделген мерзімдер өткенге дейін бақылау және қадағалау субъектісі бұзушылықтың жойылу фактісін дәлелдейтін материалдарды қоса бере отырып (қажет болған кезде), талаптарды анықталған бұзушылықтардың жойылғаны туралы ақпаратты ұсынуға міндетті.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көзделген ақпарат ұсынылған жағдайда, осы баптың 10-тармағының екінші бөлігіне сәйкес жоспардан тыс тексеру жүргізіледі.

13. Бақылау және қадағалау субъектісі жедел ден қою шараларын қолдануға алып келген мемлекеттік бақылау нәтижелерімен келіспеген жағдайда, қадағалау актісін жарамсыз деп тану және оның күшін жою туралы шағым бере алады.

Шағым Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 29-тарауында көзделген тәртіппен жоғары тұрған мемлекеттік органға не Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сотқа беріледі.

Шағым беру қадағалау актісінің орындалуын тоқтата тұрмайды.

14. Қадағалау актісін жарамсыз деп тану және оның күшін жою үшін мыналар негіз болып табылады:

- 1) жедел ден қою шараларын қолдануға негіздің болмауы;
- 2) осы шараға сай келмейтін негіз бойынша жедел ден қою шарасын қолдану;

3) порттың теңіз әкімшілігінің өзінің құзыретіне кірмейтін мәселелер бойынша жедел ден қою шараларын қолдануы.

15. Жедел ден қою шараларын қолдану туралы ақпарат Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы айқындаған тәртіппен өз құзыреті шегінде мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік органға жіберіледі.

Ескерту. 41-2-баппен толықтырылды – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

42-бап. Кемелердің теңіз портынан шығуына рұқсат беру

1. Әрбір кеме теңіз портынан шыққанға дейін порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамының осыған рұқсатын алуға міндетті.

2. Порттың теңіз әкімшілігінің лауазымды адамы кемеңің теңіз портынан шығуына мына жағдайларда:

1) кеме техникалық регламенттерде, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмегенде;

2) тиеуге, жабдықтауға, экипаж жасақтауға қойылған талаптар бұзылғанда немесе кемеңің жүзу қауіпсіздігіне, кемедегі адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін басқа да кемшіліктер, сондай-ақ теңіз ортасына залал келтіру қаупі болғанда ;

3) кеме құжаттарына қойылатын талаптар бұзылғанда;

4) тиісті мемлекеттік органдардың (шекара, санитариялық-карантиндік, фитосанитариялық, мемлекеттік кіріс органдарының және басқаларының) нұсқамасы болғанда;

5) теңіз порты көрсеткен міндетті қызметтер үшін ақы төленбегенде рұқсат беруден бас тартады.

Ескерту. 42-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.12.29 № 209, 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 07.11.2014 № 248-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

43-бап. Кемеңі кідірте тұру

1. Теңіз портының капитаны құтқару операцияларын жүзеге асыруға, кемелердің соқтығысуына, порт құрылыстарының, су бассейндерінің, кеме жүзетін жолдар мен

навигациялық жағдай құралдарының зақымдануына байланысты немесе өзге де зиян келтірілуіне байланысты туындаған талабы бар тұлғаның өтініші бойынша кемені кеме иесінің, жүк иесінің міндеттемелері қамтамасыз етілгенге дейін кідіртіп қоюы мүмкін.

2. Осы баптың 1-тармағында тізіп келтірілген талаптар бойынша кемені кідірте тұру туралы өкім, ресми түрде жұмыс күндері емес деп қаралатын күндерді қоспағанда, жетпіс екі сағат бойы күшінде болады. Аталған мерзім ішінде кемені құзыретті органдар тұтқындамаған жағдайда, ол дереу босатылуға тиіс.

3. Кемені негізсіз кідіртуден келтірілген залал үшін кідіртіп қоюды талап еткен адам жауапты болады.

43-1-бап. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылауды жүргізу тәртібі

Ескерту. 43-1-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылауды уәкілетті орган ақпараттық жүйелер деректерін, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектісінің (объектісінің) қызметі туралы басқа да мәліметтерді талдау негізінде жүзеге асырады.

2. Кеме иелері, кемелерді, порттарды, порт құралдарын, жағалау объектілерін және теңіздегі құрылысжайларды пайдаланумен байланысты қызметті жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлғалар бақылау және қадағалау субъектілері болып табылады.

3. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылаудың мақсаттары бұзушылықтардың дер кезінде жолын кесу және оларға жол бермеу, бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды өз бетінше жою құқығын бақылау және қадағалау субъектісіне беру мен бақылау және қадағалау субъектісіне әкімшілік жүктемені азайту болып табылады.

4. Бақылау және қадағалау субъектілеріне бұзушылықтарды өз бетінше жою құқығын беру үшін бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес салдарын жою мүмкін болатын бұзушылықтар бойынша ғана жүргізіледі.

5. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау қорытындысы бойынша бақылау және қадағалау субъектісіне жою тәртібі міндетті түрде түсіндіріле отырып, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғамай, анықталған бұзушылықтарды жою туралы ұсыным жасалады.

6. Ұсыным бақылау және қадағалау субъектісіне қол қойғызып, жеке өзіне немесе жөнелту және алу фактілерін растайтын өзге де тәсілмен табыс етілуге тиіс.

7. Төменде санамаланған тәсілдердің бірімен жіберілген ұсыным мынадай жағдайларда:

1) қолма-қол – ұсынымға алғаны туралы белгі қойылған күннен бастап;

2) поштамен – тапсырысты хатпен;

3) электрондық тәсілмен – сұрау салынған кезде хатта көрсетілген бақылау және қадағалау субъектісінің электрондық мекенжайына уәкілетті орган жөнелткен күннен бастап табыс етілді деп есептеледі.

8. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы ұсыным табыс етілген күнінен кейінгі күннен бастап жиырма жұмыс күні ішінде орындалуға тиіс.

9. Бақылау және қадағалау субъектісі ұсынымда көрсетілген бұзушылықтармен келіспеген жағдайда, ұсынымды жіберген уәкілетті органға ұсыным табыс етілген күннен кейінгі күннен бастап бес жұмыс күні ішінде қарсылық жіберуге құқылы.

10. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы ұсынымды белгіленген мерзімде орындамау Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау жүргізудің жартыжылдық тізіміне енгізу жолымен бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылауды тағайындауға алып келеді.

11. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау жылына бір реттен жиілетпей жүргізіледі.

Ескерту. 7-тарау 43-1-баппен толықтырылды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді – ҚР 06.04.2024 № 71-VIII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

44-бап. Навигациялық жағдай құралдары қолданылатын аймақтағы құрылыс

Каспий теңізінің жағалауында және қазақстандық секторында теңіз жолдары навигациялық жағдайының құралдары қолданылатын аймақта гидрографиялық құрылыстар салу Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігімен келісіледі.

Ескерту. 44-бап жаңа редакцияда - ҚР 13.06.2017 № 69-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

7-1-тарау. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру

Ескерту. Заң 7-1-тараумен толықтырылды - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

44-1-бап. Авариялық жағдайларды тергеп-тексерудің жалпы ережелері

1. Халықаралық және аумақтық суларда Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумақтық суларында шет

мемлекеттің туын көтеріп жүзетін кемелермен болған авариялық жағдайлар кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеру қағидаларында айқындалған тәртіппен міндетті тергеп-тексеруге жатады.

2. Тергеп-тексерудің мақсаттары себептерді және (немесе) ілеспе факторларды анықтау, авариялық жағдайды болашақта болғызбау және теңізде жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде ұсынымдарды әзірлеу болып табылады.

3. Осы баптың 4-тармағында белгіленген жағдайларды қоспағанда, авариялық жағдайларды тергеп-тексеруді уәкілетті орган құратын комиссия жүзеге асырады.

Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссия құрамына уәкілетті органның лауазымды адамы болып табылатын тергеп-тексеру жөніндегі уәкіл, уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері, кеме иелері және мүдделі тұлғалар кіреді.

4. Тізбесі Кемелермен болған авариялық жағдайларды тергеп-тексеру қағидаларында белгіленген авариялық жағдайлардың жекелеген түрлерін кеме иелері тергеп-тексереді. Тергеп-тексеру аяқталған соң кеме иесі материалдарды уәкілетті органға және порттың теңіз әкімшілігіне ұсынады.

5. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссияның жұмысы тергеп-тексеру жөніндегі уәкілдің төрағалық етуімен жүргізіледі.

6. Тергеп-тексеру жөніндегі уәкіл авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссияның жұмысын, сондай-ақ олармен байланысты барлық аспектілерді авариялық жағдай болған жерде ұйымдастырады және үйлестіреді.

7. Тергеп-тексеру жөніндегі уәкіл кәсіптік деңгейін ұстап тұру және біліктілігін арттыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мерзімді оқудан өтеді.

8. Жеке және заңды тұлғалар, мемлекеттік органдар авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссияның сұрау салулары бойынша жүргізілетін тергеп-тексеруге қатысы бар ақпаратты және (немесе) құжаттаманы ұсынуға міндетті.

9. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссия авариялық жағдайларды тергеп-тексеруді жеке және басқа да мемлекеттік органдар жүргізетін басқа тергеп-тексеру түрлеріне қарамастан жүргізеді.

10. Тергеп-тексеруді жүргізу кезінде, Қазақстан Республикасының заңдарында тікелей көзделген жағдайлардан басқа, жеке және (немесе) заңды тұлғалардың, басқа да мемлекеттік органдардың авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссияның қызметіне араласуына жол берілмейді.

Ескерту. 44-1-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

44-2-бап. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссияның құқықтары мен міндеттері

1. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссия:

1) тергеп-тексеру жүргізудің тәуелсіздігі мен объективтілігін қамтамасыз ету үшін, сондай-ақ тергеп-тексеруге жататын дәлелдемелердің жоғалуын немесе өзгертілуін болғызбау үшін басқа да мемлекеттік органдардың, мүдделі тұлғалардың өкілдерімен өзара іс-қимыл жасауды жүзеге асыруға;

2) авариялық жағдай болған жерге және кемені пайдаланумен байланысты барлық құжаттамаға, оған қызмет көрсетуге және қауіпсіздікті қамтамасыз етуге тартылған персоналға кедергісіз қолжетімділігі болуға, оқиға орнын, объектілер мен сынықтарды, қосалқы бөлшектерді және авариялық жағдайға себеп болған немесе туындауына ықпал етуі, әсер етуі мүмкін кез келген басқа да объектілерді қарап-тексеруді және одан әрі зерттеп-қарауды жүргізуге;

3) кемедегі объективті бақылау аспаптары немесе ақпарат жеткізгіш кез келген басқа да құрылғы деректерін, сондай-ақ жол жүрісіне қызмет көрсететін техникалық құралдар жазбаларын іздеуді, қалпына келтіруді, шығарып алуды, оқуды және алынған деректердің сақталуына толық бақылауды жүзеге асыруға құқылы. Объективті бақылау немесе ақпарат жеткізгіштің кез келген басқа да құрылғысы жазбаларын шығарып алу және оқу Қазақстан Республикасындағы тиісті құралдарды пайдалана отырып қандай да бір кідіріссіз жүргізілуге тиіс;

4) оқиғаны көргендерден, персоналдан және авариялық жағдайға қатысы бар басқа да адамдардан сұрауға, авариялық жағдайдың себептерін және (немесе) ілеспе факторларды анықтау үшін қажетті зерттеулер мен сынақтар жүргізуді тағайындауға;

5) сарапшыларды жұмысқа тартуға, олардың авариялық жағдайды тергеп-тексеруге қатысты есептерін сұратуға;

6) кеме капитанымен және (немесе) кеме иесімен келісу бойынша авариялық жағдай оқиғасы болған жерге жүзу жолында кемеде болуға құқылы.

2. Авариялық жағдайларды тергеп-тексеру жөніндегі комиссия Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауға міндетті.

8-тарау. ТЕҢІЗ ЛОЦМАНДАРЫ

45-бап. Кемелерді лоцмандық алып өту

1. Кемелерді лоцмандық алып өту уәкілетті орган бекітетін қағидаларға сәйкес жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету және кемелердің оқиғаларға ұшырауын болғызбау, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау мақсатында жүзеге асырылады.

2. Теңіз лоцмандары ретінде жұмысқа Қазақстан Республикасының азаматтары, олар уәкілетті орган белгілеген біліктілік талаптарына сәйкес болған жағдайда, жіберілуі мүмкін.

3. Уәкілетті орган кемелерді лоцмандық алып өтудің міндетті аудандары мен міндетті емес аудандарын белгілейді және мұндай аудандарды теңіз порттары мен лоцияларына жалпыға бірдей ақпарат етіп жеткізеді.

4. Айдындары шектес теңіз порттарындағы кемелерді лоцмандық алып өту тәртібін теңіз порттарының капитандары белгілейді.

Ескерту. 45-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

46-бап. Кемелерді міндетті лоцмандық алып өту

1. Кемелерді лоцмандық алып өтуді жүзеге асыру қағидасына сәйкес міндетті лоцмандық алып өтуден босатылатын кемелер санаттарын қоспағанда, кемелерді міндетті лоцмандық алып өту аудандарында кеме лоцмансыз жүзуді жүзеге асыруға құқылы емес.

2. Лоцмандық алып өтуден босатылатын кемелер санаттары туралы ақпарат теңіз порттарына жалпыға бірдей мәлімет ретінде міндетті түрде жеткізіледі.

Ескерту. 46-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

47-бап. Кемелерді міндетті емес лоцмандық алып өту

1. Кемелерді лоцмандық алып өту міндетті болып табылмайтын аудандарда кеме капитаны кемеге лоцман алуға құқылы.

2. Кемелерді лоцмандық алып өту міндетті емес аудандарда теңіз портының капитаны:

1) кеме немесе ол тасымалдап келе жатқан жүк теңіз ортасына зиян келтіруі мүмкін болған;

2) кеменің корпусында, механизмдерінде немесе жабдықтарында порттағы теңізде жүзу қауіпсіздігіне едәуір ықпал жасауы мүмкін елеулі ақаулары болған жағдайларда кемелерді міндетті лоцмандық алып өтуді белгілеуге құқылы. Бұл жағдайда кеме капитанына теңіз портының капитаны оның кемесі міндетті лоцмандық алып өтуге еріп отыруға тиіс екендігі туралы хабарлайды.

48-бап. Кеме лоцманы мен капитанының жауапкершілігі

Кемеде лоцманның болуы кеме капитанының кеме басқаруға жауапкершілігін жоққа шығармайды. Лоцман ұсыныстарының дұрыстығына күдіктенуге жеткілікті негіздер болған кезде кеме капитаны кеме жүзуінің қауіпсіздігі мақсатында ол лоцманның қызмет көрсетуінен бас тартуға құқылы. Кемені лоцмандық алып өту міндетті болған жағдайда кеме капитаны лоцманды ауыстыруды талап етуге тиіс.

49-бап. Кемені тиісінше лоцмандық алып өтпегендік үшін жауапкершілік

1. Лоцман қызметкері болып табылатын ұйымның кемені тиісінше лоцмандық алып өтпегендігі үшін жауапкершілігі осындай қызмет көрсету үшін төленетін ақының он есесіне тең сомамен шектеледі.

2. Егер тиісінше лоцмандық алып өтпегендік салдарынан кемеге келтірілген залалдар лоцманның немесе ол қызметкері болып табылатын ұйымның қасақана немесе өрескел абайсыздықтан жасаған әрекеті (әрекетсіздігі) салдарынан болғаны дәлелденсе, лоцман қызметкері болып табылатын ұйым толық көлемінде жауапты болады.

3. Кемені тиісінше лоцмандық алып өтпегендігі үшін кінәлі лоцман кемелерді лоцмандық алып өтуді жүзеге асыру қағидасында белгіленген тәртіппен және жағдайларда біліктілік дәрежесінен айырылуы мүмкін.

Ескерту. 49-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

9-тарау. СУҒА БАТҚАН МҮЛІК

49-1-бап. Суға батқан мүлік туралы хабарлау, суға батқан мүлік жатқан жерді анықтау және оны белгілеу

1. Авариялық жағдайдың салдары болып табылатын суға батқан мүлікке мыналар жатады:

- 1) суға батқан немесе қайраңға отырған кеме;
- 2) Қазақстан Республикасының аумақтық суларында қайраңда тұрған, суға батқан немесе ығып ауытқыған кез келген объектіні қоса алғанда, суға батқан немесе қайраңға отырған кеменің кез келген бөлігі;
- 3) теңізде кемеден жоғалған және Қазақстан Республикасының аумақтық суларында қайраңда тұрған, суға батқан немесе ығып ауытқыған кез келген объект;
- 4) егер кемеге немесе басқа да мүлікке көмек көрсету жөнінде шаралар енді қолданылмайтын болса, суға батуға немесе қайраңға отыруға шақ қалған не суға бататын немесе қайраңға отыратын кеме.

2. Қазақстан Республикасының аумақтық суларында авариялық жағдайда суға батқан кеменің меншік иесі мен капитаны порттың теңіз әкімшілігіне суға батқан мүлік туралы мәліметтерді уәкілетті орган көздеген тәртіппен дереу хабарлауға міндетті.

3. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштерінің Гидрографиялық қамтамасыз ету қызметі суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтау және оны навигациялық белгілермен белгілеу жөнінде шаралар қабылдауды қамтамасыз етеді.

Ескерту. 9-тарау 49-1-баппен толықтырылды – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

50-бап. Суға батқан мүлікті оның меншік иесінің аластауы

Ескерту. 50-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Суға батқан мүліктің меншік иесі мүлік суға батқан күннен бастап бір жыл ішінде суға батқан мүлікті аластау қағидаларына сәйкес осындай мүлікті аластау ниеті бар екенін ең жақын теңіз портының капитанына хабарлауға тиіс.

2. Теңіз портының капитаны суға батқан мүліктің меншік иесінің өтінішін алған күннен бастап үш ай ішінде суға батқан мүлікті аластаудың мерзімін белгілейді. Суға

батқан мүліктің меншік иесінің рұқсат алған кезден бастап бір жыл ішінде оны аластауды жүзеге асыруға құқығы бар.

3. Егер суға батқан мүлік теңізде жүзу қауіпсіздігіне немесе теңізді ластау арқылы залал келтіру катерін төндірсе, не судағы биологиялық ресурстар кәсіпшілігін жүзеге асыруға, порт қызметіне және порттағы жұмыстарға кедергі келтірсе, суға батқан мүліктің меншік иесі оны теңіз порты капитанының талабы бойынша және ол белгілеген ақылға қонымды мерзімде аластауға міндетті.

4. Суға батқан мүлік иесі белгісіз болған жағдайда теңіз портының капитаны суға батқан мүлікті аластау үшін белгіленген мерзімдер туралы бұқаралық ақпарат құралдарында мәлімет жариялайды. Егер бұл орайда суға батқан кемеңің туы белгілі болса, теңіз портының капитаны кеме тиесілі мемлекеттің дипломатиялық немесе консулдық тұлғасына тиісті хабар жібереді.

5. Суға батқан мүліктің меншік иесі мәлімдеме жасамаған немесе мүлікті белгіленген мерзімде аластамаған жағдайда мұндай мүлікті құрайтын заттар иесіз деп танылады.

Ескерту. Осы тараудың мақсаттары үшін Қазақстан Республикасының аумақтық суларында суға батқан кемеңің иесі не кемеңің меншік иесі суға батқан мүліктің меншік иесі болып табылады.

Ескерту. 50-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

51-бап. Порттың теңіз әкімшілігінің суға батқан мүлікті аластауы

Ескерту. 51-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Порттың теңіз әкімшілігінің, егер:

1) суға батқан мүліктің иесі мүлік суға батқан күннен бастап бір жыл ішінде анықталмаса;

2) меншік иесі осы Заңның 50-бабының 3-тармағында көзделген міндеттемелерді орындамаса немесе тиісінше орындамаса;

3) суға батқан мүліктің меншік иесі оны аластау үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген техникалық қауіпсіздік талаптарына сай келмейтін құралдар қолданса;

4) суға батқан мүліктің меншік иесі анықталмаса, адамдардың өліміне, олардың денсаулығына, қоршаған орта мен шаруашылық жүргізу объектілеріне зиян келтіруге халықты едәуір материалдық шығынға ұшыратуға және оның тіршілік жағдайларының бұзылуына әкеп соғуы мүмкін аварияларды, зілзалаларды немесе апаттарды болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес суға батқан мүлікті аластауға құқығы бар.

2. Осы баптың 1-тармағының 1) және 4) тармақшаларында көзделген жағдайларды қоспағанда, осы баптың 1-тармағында көзделген жағдайларда суға батқан мүлікті аластау мүліктің меншік иесінің есебінен жүзеге асырылады.

3. Егер суға батқан мүлік аласталған кезден бастап бір жылдан аспайтын уақыт өтсе, оның меншік иесі суға батқан мүлікті аластауға жұмсалған шығындарды өтегеннен кейін, суға батқан, осы баптың 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес аласталған мүлікті талап етуі мүмкін.

Ескерту. 51-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

51-1-бап. Суға батқан мүліктің меншік иесінің жауапкершілігі

1. Суға батқан мүліктің меншік иесі, суға батқан мүлікке:

1) соғыс қимылдары, дұшпандық әрекеттер, азаматтық соғыс, көтеріліс немесе болмай қалмайтын және еңсерілмейтін дүлей құбылыс салдарынан;

2) залал келтіру ниеті бар үшінші тұлғалардың қасақана әрекетімен (әрекетсіздігімен);

3) оттарды немесе кемеден тысқары жерлердегі басқа да навигациялық құралдарды күтіп-ұстау жөніндегі жұмыстардың орындалмауынан немесе тиісінше орындалмауынан туындаған, олардың тиісінше жұмыс істемеуі салдарынан залал келтірілген жағдайларды қоспағанда, суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтау, белгілеу және оны аластау шығыстары үшін жауапты болады.

2. Сол бір авариялық жағдайдан туындаған, суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтауға, белгілеуге және оны аластауға байланысты суға батқан мүліктің меншік иесі жауапкершілігінің мөлшері мынадай тәртіппен есептелетін жалпы сомамен шектеледі:

сыйымдылығы қоса алғанда 2000 тіркелімдік тоннадан аспайтын кеме үшін – 1,51 миллион есептік бірлік;

сыйымдылығы 2000 тіркелімдік тоннадан асатын кеме үшін осы тармақтың екінші абзацында көрсетілген сомаға мынадай сома қосылады:

2001-ден 30000 тоннаға дейін қоса алғанда әрбір тоннаға – 604 есептік бірлік;

30001-ден 70000 тоннаға дейін қоса алғанда әрбір тоннаға – 453 есептік бірлік; және 70000 тоннадан астам әрбір тоннаға – 302 есептік бірлік.

3. Жалпы сыйымдылығы 300 тіркелімдік тонна және одан астам кеме меншік иесі суға батқан мүлікті аластағаны үшін жауапкершілік тәуекелін сақтандыруға не осы баптың 2-тармағына сәйкес айқындалатын мөлшерде суға батқан мүлікті аластағаны үшін жауапкершілікті өзге де қаржылық қамтамасыз етуді беруге міндетті.

4. Қазақстан Республикасының аумақтық суларына кіретін кемелдің бортында суға батқан кемелерді аластағаны үшін жауапкершілікті сақтандыру немесе өзге де қаржылық қамтамасыз ету туралы куәлігі болуы міндетті.

5. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кемелерге суға батқан кемелерді аластағаны үшін жауапкершілікті сақтандыру немесе өзге де қаржылық қамтамасыз ету туралы куәлікті порттың теңіз әкімшілігі уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және нысан бойынша береді.

Ескерту. 51-1-баппен толықтырылды – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

52-бап. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштері Гидрографиялық қамтамасыз ету қызметінің және порттың теңіз әкімшілігінің келтірілген шығыстарды толық өтеттіру құқығы

1. Мыналардың:

1) суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтау және оны навигациялық белгілермен белгілеу кезінде келтірілген шығыстар бойынша Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштері Гидрографиялық қамтамасыз ету қызметінің;

2) осы Заңның 51-бабының 1-тармағына сәйкес жүзеге асырылған суға батқан мүлікті аластауға байланысты келтірілген шығыстар бойынша порттың теңіз әкімшілігінің келтірілген шығыстарды толық өтеттіруге құқығы бар.

2. Келтірілген шығыстарды өтеу:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен, аласталған суға батқан мүлікті өткізуден түскен сома есебінен жүзеге асырылады, қалған сома суға батқан мүліктің меншік иесіне беріледі;

2) егер суға батқан мүлікті өткізуден түскен сома суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтауға, белгілеуге және оны аластауға жұмсалған шығыстарды жаппаса, суға батқан мүліктің меншік иесінің есебінен жүзеге асырылады.

Келтірілген шығыстарды өтеуден алынған қаражат мемлекет кірісіне есепке жатқызылады.

Ескерту. 52-бап жаңа редакцияда – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

53-бап. Суға батып, кездейсоқ аласталған мүлік (олжа)

Ескерту. 53-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Қазақстан Республикасының аумақтық суларында немесе ашық теңізде сауда мақсатында теңізде жүзуге байланысты операцияларды жүзеге асыру кезінде суға батып, кездейсоқ аласталған мүлік Қазақстан Республикасының ең жақын теңіз

портына өткізілуге тиіс. Теңіз әкімшілігі Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарында осындай мүлікке қатысты көзделген шараларды қолдануға міндетті.

Ескерту. 53-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

10-тарау. ЖҮКТІ ТЕҢІЗ АРҚЫЛЫ ТАСЫМАЛДАУ ШАРТЫ

54-бап. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты

1. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша тасымалдаушы өзіне жөнелтуші сеніп тапсырған жүкті белгіленген портқа жеткізуге және жүкті алуға уәкілетті тұлғаға (алушыға) беруге міндеттенеді, ал жөнелтуші немесе алушы жүкті тасымалдағаны үшін шартқа немесе тарифке сәйкес ақы төлеуге және жүкті қабылдап алуды қамтамасыз етуге міндеттенеді.

2. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты жүкті теңіз арқылы тасымалдау үшін бүкіл кемені, оның бір бөлігін немесе кемедегі белгілі бір жайларды (чартер) беру талабымен, сондай-ақ мұндай талап қойылмай жасалуы мүмкін.

54-1-бап. Жүктерді аралас тасымалдау

Бірыңғай тауар-көлік жүкқұжаты (бірыңғай коносамент) бойынша әртүрлі көлік түрлерімен жүктерді аралас тасымалдарға қатысатын тасымалдаушылардың, сондай-ақ басқа да тұлғалардың қарым-қатынастары Қазақстан Республикасының көлік туралы заңнамалық актілерінде айқындалады.

Ескерту. 10-тарау 54-1-баппен толықтырылды - ҚР 27.10.2015 № 363-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

55-бап. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартының нысаны

Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты коносаментпен, чартермен, теңіз жүкқұжатымен ресімделеді. Коносаменттің, чартердің, теңіз жүкқұжатының нысаны тасымалдау ережелерімен белгіленеді.

56-бап. Жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы ұзақ мерзімді шарт

1. Жүк тасымалдауды үнемі жүзеге асыру қажет болған жағдайда тасымалдаушы мен жүк жөнелтуші жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы ұзақ мерзімді шарттар жасаса алады.

Жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы шарт бойынша тасымалдаушы жүкті белгіленген мерзімде қабылдауға, ал жүк жөнелтуші - жүкті тасымалдауға келісілген көлемде табыс етуге міндеттенеді.

Жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы шартта тасымалдаудың көлемі, мерзімдері, сапасы және көлік құралдарын беру мен тасымалданатын жүкті табыс етудің басқа да талаптары, сондай-ақ тасымалдауды ұйымдастырудың Қазақстан Республикасының заң актілерінде көзделген өзге де талаптары белгіленеді.

2. Жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы ұзақ мерзімді шарттағы келісілген жүкті тасымалдау талаптары, егер тараптар өзгеше келісімге келмесе, жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына енгізілген болып есептеледі.

Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартының талаптары жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы ұзақ мерзімді шарттың талаптарына қайшы келген жағдайда жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартының ережесі қолданылады.

3. Коносаментке енгізілмеген жүкті теңіз арқылы тасымалдауды ұйымдастыру туралы ұзақ мерзімді шарттың талаптары, үшінші тұлға үшін, егер ол кемені жалдаушы болмаса, міндетті болмайды.

57-бап. Чартердің мазмұны. Чартер бойынша құқықтар беру

1. Чартерде тараптардың атауы, кеменің атауы, жүктің тегі мен түріне сілтеме, жалдау ақысының мөлшері, жүктің тиелген порты, тиелген орны, сондай-ақ кеменің баратын порты немесе бағыты көрсетілуге тиіс. Тараптардың келісімі бойынша чартерге өзге де талаптар енгізілуі мүмкін.

2. Чартер бойынша жүк тасымалдау кезінде кемені жалдаушы тасымалдаушының келісімімен жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша үшінші тұлғаға өз құқығын беруге құқылы. Кемені жалдаушы, сондай-ақ ол өзінің құқығын берген үшінші тұлға, егер чартерде өзгеше көзделмесе, жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындамағаны үшін тасымалдаушының алдында ортақ жауапкершілікте болады.

58-бап. Чартер мен коносаменттің арақатынасы

Чартер шартының тарабы болып табылмайтын тасымалдаушы және алушы арасындағы қатынастар коносаментпен айқындалады. Егер коносаментте чартердің талаптарына сілтеме жасалса, олар алушы үшін міндетті болады.

59-бап. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша кеменің теңізде жүзу жағдайын қамтамасыз ету

1. Тасымалдаушы дер кезінде, рейс басталғанға дейін кемені теңізде жүзетін жағдайға келтіруге: кеменің жүзуге қауіпсіздігін және техникалық жарамдылығын қамтамасыз етуге, кемені тиісті деңгейде жарақтауға, оны экипажбен жасақтауға және не қажеттінің бәрімен жабдықтауға, сондай-ақ трюмдер мен кеменің басқа да жүк тасымалданатын жайларын жүкті тиісінше қабылдауды, тасымалдауды және сақтауды қамтамасыз ететін жағдайға келтіріп қоюға міндетті.

2. Егер жүкті тасымалдау коносамент негізінде жүзеге асырылса немесе коносамент чартерге сәйкес беріліп, тасымалдаушы мен кемені жалдаушы болып табылмайтын коносамент ұстаушының арасындағы қатынасты реттейтін болса, тараптардың осы баптың 1-тармағына қайшы келетін келісімі жарамсыз болады.

Ескерту. 59-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2006.12.29. № 209 Заңымен.

60-бап. Кемені ауыстыру

Жүк белгілі бір кемеде тасымалдануға тиіс болған жағдайда, оны тиеу басталғаннан кейін пайда болған техникалық қажеттердің салдарынан жүкті қайта тиеуді қоспағанда, жүк кемені жалдаушының немесе жөнелтушінің келісімімен ғана басқа кемеге тиелуі мүмкін.

61-бап. Кеменің жүк тиеуге дайын екендігі туралы хабарлау

1. Чартер бойынша жүк тасымалдау кезінде тасымалдаушы кемені жалдаушыға немесе жөнелтушіге, егер ол кемені жалдаушы болып көрсетілсе, кеменің жүк тиеуге дайын екенін немесе белгілі бір уақытта дайын болатынын жазбаша нысанда хабарлауға міндетті. Мұндай хабар кеме тиеу портында немесе осы порт үшін әдеттегі күту орнында тұрған жағдайда ғана берілуі мүмкін.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген хабар берудің күні мен сағаты тараптардың келісімімен, ал келісім болмаған жағдайда - осы порттағы үрдістермен белгіленеді.

3. Кеме хабарда көрсетілген уақытта жүк тиеуге дайын болмаған жағдайда, осыған байланысты кемені жалдаушыға келтірілген залалды тасымалдаушы өтеуге тиіс.

62-бап. Жүк тиеу орны

1. Чартер бойынша жүк тасымалдау кезінде тасымалдаушы кемені жалдаушы көрсеткен жүк тиелетін орынға кемені қоюға міндетті. Кемені жалдаушы жүкті тиеу үшін қауіпсіз және жарамды, кеме жүзетін күйінде тұра алатын орынды көрсетуге тиіс. Егер кемені жалдаушы көрсеткен орын жүк тиеуге жарамсыз болса немесе бірнеше кемені жалдаушы жүк тиеуге әртүрлі орын көрсетсе, тасымалдаушы кемені сол портта әдетте пайдаланып жүрген жүк тиеу орнына қоюға құқылы, бұл туралы кемені жалдаушыға алдын ала ескертеді.

Кемені жалдаушы өз есебінен кемені басқа жүк тиеу орнына қоюды талап етуге құқылы.

2. Желілік қатынаста жүк тасымалдау кезінде жүк тиелетін орынды тасымалдаушы белгілейді. Егер жүк тиеу аталған порт үшін әдеттен тыс орында жүргізілсе, тасымалдаушы жөнелтушіге жүк тиелетін орын туралы хабарлайды.

63-бап. Кеменің берілу мерзімі

Чартер бойынша жүк тасымалдау кезінде тасымалдаушы кемені чартерде келісілген мерзімде беруге міндетті. Кеме аталған мерзімде берілмеген жағдайда кемені жалдаушы жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартынан бас тартып, зияндардың өтелуін талап етуге құқылы.

64-бап. Сталиялық уақыт

1. Сталиялық уақыт тараптардың келісімімен, мұндай келісім болмаған жағдайда - тиеу портында әдетте қабылданған мерзімдермен белгіленеді.

2. Сталиялық уақыт жөнелтушіге, кемені жалдаушыға кеменің жүк тиеуге дайын екені туралы хабар жіберілгеннен кейінгі келесі күннен бастап жұмыс күндерімен, сағаттарымен және минуттарымен есептеледі.

3. Тасымалдаушыға байланысты себептер бойынша не еңсерілмейтін күштің салдарынан немесе жүктің сақталуына қауіп төндіретін немесе оны қауіпсіз тиеуге кедергі келтіретін гидрометеорологиялық жағдайлардың салдарынан жүк тиеу жүргізілмеген уақыт сталиялық уақытқа енгізілмейді.

Кемені жалдаушыға байланысты себептер бойынша жүк тиеу жүргізілмеген уақыт сталиялық уақытқа енгізіледі.

4. Жүк тиеу сталиялық уақыт есептеле бастағанға дейін басталған жағдайда жүк тиеуге нақты кеткен уақыт сталиялық уақытқа есептеледі.

5. Осы бапта белгіленген ережелер жүк түсіру портында оны түсіру кезінде де қолданылады.

65-бап. Контрсталиялық уақыт

1. Контрсталиялық уақыттың ұзақтығы тараптардың келісімімен, ал ол болмаған жағдайда - жүк тиеу портында әдетте қабылданған мерзімдерімен белгіленеді.

2. Контрсталиялық уақыт сталиялық уақыт аяқталған кезден бастап күнтізбелік күндермен, сағаттармен және минуттармен есептеледі.

3. Контрсталиялық уақытқа жексенбі және ресми белгіленген мерекелік күндер, портта жұмыс істемейтін деп жарияланған уақыт, сондай-ақ еңсерілмейтін күш немесе жүктің сақталуына қатер төндіретін не оны қауіпсіз тиеуге кедергі келтіретін гидрометеорологиялық жағдайлар туғызған жүк тиеудегі үзілістер де кіреді. Тасымалдаушыға байланысты себептермен жүк тиеу жүргізілмеген уақыт контрсталиялық уақытқа енгізілмейді.

4. Осы бапта, сондай-ақ осы Заңның 66-68-баптарында белгіленген ережелер жүк түсіру портында оны түсіру кезінде де қолданылады.

66-бап. Демерредж

Демерредж тараптардың келісімімен, ал мұндай келісім болмаған жағдайда - тиісті портта әдетте қабылданған ставкаға сәйкес белгіленеді. Мұндай ставкалар болмаған жағдайда демерредж кеме мен оның экипажын күтіп-ұстауға жұмсалған шығыстармен анықталады.

67-бап. Диспач

Тараптардың келісімімен диспач белгіленуі мүмкін. Мұндай келісім болмаған жағдайда диспач мөлшері демерредждің екіден бірі мөлшерінде есептеп шығарылады.

68-бап. Тасымалдаушының кемені контрсталиялық уақыт біткеннен кейін жүзуге жөнелту құқығы

1. Егер бүкіл келісілген жүк тасымалдаушыға байланысты емес себептер бойынша кемеге тиелмесе де, тасымалдаушының контрсталиялық уақыт біткеннен кейін кемені жүзуге жөнелтуге құқығы бар. Бұл орайда тасымалдаушы жалдау ақысын толық алуға құқығын сақтап қалады.

2. Жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген жағдайда, жүкті қабылдау мен салып қою кемені белгіленген мерзімнен астам уақыт ұстауы мүмкін болғанымен,

тасымалдаушының сталиялық немесе контрсталиялық уақыт аяқталғанға дейін, мұндай уақыт туралы келісім болған кезде, жеткізілген жүкті қабылдаудан бас тартуға құқығы жоқ.

3. Жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілмеген жағдайда, тасымалдаушы сталиялық немесе контрсталиялық уақыт біткенге дейін, мұндай уақыт туралы келісім болған жағдайда, жүкті қабылдаудан бас тартуға құқығы бар, кейін ол кідірітіліп берілуі салдарынан кемеге тиісті түрде және қалған жүк үшін зиян келтірілмей кемеге кешіктіріліп қана тиелуі мүмкін. Бұл орайда тасымалдаушы жалдау ақысын толық алуға құқығын сақтап қалады.

69-бап. Тасымалдау үшін жүк қабылдауды уақытша тоқтату немесе шектеу

1. Әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде жүкті қабылдау уәкілетті органға дереу хабарлана отырып, порттың теңіз әкімшілігінің өкімімен уақытша тоқтатылуы немесе шектелуі мүмкін, уәкілетті орган тиісті мемлекеттік органдардың келісуі бойынша тасымалдауға жүк қабылдауды уақытша тоқтатудың немесе шектеудің қолданылу мерзімін белгілейді.

2. Порттың теңіз әкімшілігі аралас тасымалда немесе тікелей теңіз қатынастарында және көліктің басқа түрлерін ұйымдастыру кезінде тасымалдау үшін жүк қабылдауды уақытша тоқтату немесе шектеу туралы жүкті жөнелтушілерге дереу хабарлайды.

Ескерту. 69-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 03.07.2013 № 121-V Конституциялық заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); ҚР 27.10.2015 № 363-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

70-бап. Кеменің кідірітілгені үшін залалдарды өтеу

Кеменің контрсталиялық уақыттан артық кідірітілгені үшін жөнелтуші, кемені жалдаушы, егер кеменің кідірітілуі тасымалдаушыға байланысты емес себептерден болса, тасымалдаушыға келтірілген зияндарды өтеуге міндетті.

71-бап. Кемені жалдаушының талап етуімен жүзуге мерзімінен бұрын жөнелту

Кемені жалдаушыға жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген жағдайда тасымалдаушы кемені жалдаушының талап етуімен, егер барлық жүк тиелмесе де, кемені жүзуге жөнелтуге міндетті. Мұндай жағдайда тасымалдаушы толық жалдау ақысына құқығын сақтап қалады.

72-бап. Жүкті буып-түю және таңбалау

1. Тасымалдау кезінде жүктің толық сақталуын қамтамасыз ету үшін ыдысқа салуды және буып-түюді қажет ететін жүктер, оның ішінде Қазақстан Республикасы халықаралық шарттарының талаптарына сәйкес буып-түйілген қауіпті жүктер тасымалдау үшін жарамды ыдысқа салынып және буып-түйіліп берілуге тиіс. Ыдыс және қаптама техникалық регламенттерде және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында белгіленген міндетті қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуге тиіс.

2. Жөнелтуші жүкті тиісінше таңбалап, тасымалдаушыға ол туралы қажетті мәліметтерді табыс етуге міндетті. Жүк айрықша назар аударуды қажет ететін жағдайда жөнелтуші жүктің қасиеттері мен оны қарап-ұстаудың тәртібін тасымалдаушыға хабарлауға міндетті.

Ескерту. 72-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.12.29. № 209; 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

73-бап. Палубалық жүк

1. Тасымалдаушының тек тасымалдаушы мен жөнелтушінің арасындағы келісімге сәйкес қана палубада жүк тасымалдауға құқығы бар.

2. Тасымалдаушы мен жөнелтуші жүктің палубада тасымалдануы тиіс немесе мүмкін екендігі туралы келісімге келген жағдайда, тасымалдаушы мұндай келісімге қол жеткізілгені туралы коносаментте немесе жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын растайтын басқа құжатта көрсетуге міндетті. Тасымалдаушы оны көрсетпеген жағдайда , ол жүкті палубада тасымалдау туралы келісімнің жөнелтушімен жасалғаны туралы дәлелдеуге тиіс. Тасымалдаушының коносаментті адал жолмен иемденген үшінші тұлғаға қатысты, соның ішінде алушыға қатысты мұндай келісімге сілтеме жасауға құқығы жоқ.

3. Осы баптың 1 және 2-тармақтарында белгіленген ережелерді бұза отырып, палубада жүк тасымалданған жағдайда, тасымалдаушы палубада жүк тасымалдау туралы келісімге сілтеме жасай алмайды және жүкті тек қана палубада тасымалдау салдарынан жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) немесе оның кешіктіріліп жеткізілгені үшін жауапты болады. Бұл орайда осы Заңның 102-бабында көзделген ережелер қолданылуға жатпайды.

Тасымалдаушы жауапкершілігінің мөлшері осы Заңның 104 және 105-баптарына сәйкес айқындалады.

4. Егер жүкті трюмде тасымалдау туралы келісім болса, жүкті палубада тасымалдау осы Заңның 105-бабына сәйкес тасымалдаушының жауапкершілігін шектеу құқығын жоғалтуға әкеп соғатын әрекеті (әрекетсіздігі) деп қарастырылады.

74-бап. Қауіпті жүк

1. Қауіпті жүкті тапсыру кезінде оның атауы туралы теріс мәліметтер беріліп, тасымалдаушының сырттай қарау арқылы оның қасиеттеріне көз жеткізуі мүмкін болмаған жағдайда, тасымалдаушы жөнелтушіге шеккен зиянын өтемей, мұндай жүкті түсіруді, жоюды және зарарсыздандыруды соның есебінен кез келген уақытта жүзеге асыруға құқылы.

Жөнелтуші тасымалдаушының алдында оған осындай жүкті тиеу салдарынан келтірілген зиян үшін жауапты болады. Қауіпті жүкті тасымалдағаны үшін жалдау ақысы қайтарылуға жатпайды. Жалдау ақысы төленбеген жағдайда тасымалдаушы жөнелтушіден оның құнын толық көлемінде өндіріп алуға құқылы.

2. Қауіпті жүкті тасымалдауға арналған кемеде шетелдің сыныптаушы қоғамы берген қауіпті жүктерді тасымалдауға кемеңіз сәйкестігі туралы құжат болуы тиіс.

Қауіпті жүктерді тасымалдауға кемеңіз сәйкестігі туралы құжат болмаған жағдайда, теңіз көлігімен қауіпті жүктерді тасымалдауға жол берілмейді.

3. Егер тасымалдаушының келісімімен кемеде тұрған қауіпті жүк кемеге, кемедегі адамдарға және жүкке қатер төндірсе, тасымалдаушы мән-жайларға қарай, жалпы авария жағдайларын қоспағанда, жөнелтушіге шеккен зиянын өтемей, мұндай жүкті түсіруді, жоюды немесе зарарсыздандыруды жүзеге асыруға құқылы.

Тасымалдаушының қауіпті жүкпен кемеңіз нақты жүріп өткен қашықтығына бара-бар мөлшерде жалдау ақысын алуға құқығы бар.

Ескерту. 74-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 04.07.2013 № 132-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

75-бап. Жүкті ауыстыру

Чартерде тегі немесе түрі айқындалған жүк тек тасымалдаушының келісімімен ғана өзге тектегі немесе түрдегі жүкпен ауыстырылуы мүмкін.

76-бап. Бөгде жүкті түсіріп тастау

1. Жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен, оның бөлігі немесе кемеңіз белгілі бір жайлары берілген жағдайда жөнелтуші кемеден, кемеңіз бөлігінен немесе кемеңіз жайларынан жөнелту портында, жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген жағдайда - кез келген кіру портында бөгде жүкті түсіріп тастауды талап етуге құқылы.

2. Жүк кемеден, кемеңіз бөлігінен немесе кемеңіз жайларынан уақтылы түсірілмеген жағдайда кемеңіз жалдаушының жалдау ақысын тиісінше азайтуды, сондай-ақ кемеңіз жалдаушыға келтірілген зияндарды өтеуді талап етуге құқығы бар.

77-бап. Жүкке қоса жүретін құжаттар

Жөнелтуші, жүкті кедергісіз тасымалдау үшін қажетті, Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген құжаттарды (сертификат, лицензия, ветеринариялық сертификат, кеден декларациясы және өзге де құжаттар) тасымалдаушыға беруге міндетті.

Жөнелтуші мұндай құжаттардың уақтылы берілмегені, дұрыс немесе толық болмауы салдарынан келтірілген зияндар үшін тасымалдаушының алдында жауапты болады.

Ескерту. 77-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

78-бап. Теңіз жүкқұжатын беру

Жөнелтуші тасымалдаушыдан коносаменттің орнына теңіз жүкқұжатын беруді талап етуге құқылы. Осы Заңның, тауарға билік жасау құжаты ретінде коносаментке қатысты, 80-бабын, 81-бабының 2-тармағын, 83, 84-баптарын және 85-бабының 2-тармағын қоспағанда, теңіз жүкқұжатына осы тарауда белгіленген ережелер қолданылады.

79-бап. Коносамент беру

1. Жүкті тасымалдау үшін қабылданғаннан кейін тасымалдаушы жөнелтушінің талап етуімен жөнелтушіге коносамент беруге міндетті.

Коносамент, жөнелтуші қол қойған, осы Заңның 81-бабы 1-тармағының 3)-8) тармақшаларында көрсетілген деректер болуға тиісті құжаттың негізінде жасалады.

2. Жөнелтуші тасымалдаушыға коносаментке енгізу үшін табыс етілген деректердің дұрыстығына кепілдік береді және мұндай деректердің дұрыс еместігі салдарынан тасымалдаушыға келтірілген залал үшін жауапты болады.

Тасымалдаушының жөнелтушіге залалдарды өтеттіріп алуға құқығы жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша тасымалдаушының жөнелтушіден өзге тұлға алдындағы жауапкершілігін жоймайды.

80-бап. Коносаменттің түрлері

Коносамент белгілі бір алушының атына (атаулы коносамент), жөнелтушінің немесе алушының бұйрығына (ордерлік коносамент), не ұсынушыға берілуі мүмкін. Жөнелтушінің немесе алушының бұйрығына берілгені туралы көрсетілмеген ордерлік коносамент жөнелтушінің бұйрығына берілген болып есептеледі.

81-бап. Коносаменттің мазмұны

1. Коносаментке мынадай деректер енгізілуге тиіс:

- 1) тасымалдаушының атауы және оның тұратын жері;
 - 2) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына сәйкес тиеу портының атауы және тасымалдаушының тиеу портында жүкті қабылдаған датасы;
 - 3) жөнелтушінің атауы және оның тұратын жері;
 - 4) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына сәйкес түсіру портының атауы;
 - 5) егер алушыны жөнелтуші көрсеткен болса, алушының атауы;
 - 6) жүктің атауы, жүкті бірдейлендіруге қажетті негізгі таңбалар, тиісті жағдайларда жүктің қауіпті сипатын немесе ерекше қасиеттерін көрсету, орынның немесе заттардың саны және жүктің массасы немесе оның өзгеше түрде көрсетілген саны. Бұл орайда барлық деректер жөнелтуші қалай ұсынса солай көрсетіледі;
 - 7) жүктің сыртқы жай-күйі және оның буып-түйілуі;
 - 8) алушы төлеуге тиіс мөлшердегі жалдау ақысы немесе жалдау ақысын олардың төлеуге тиіс екенін өзге де түрде көрсету;
 - 9) коносаменттің берілген уақыты мен орны;
 - 10) егер коносамент біреуден көп болса, олардың түпнұсқаларының саны;
 - 11) тасымалдаушының немесе оның атынан әрекет етуші адамның қойған қолы.
- Кеме капитаны қол қойған коносамент тасымалдаушының атынан қол қойылған деп есептеледі.

Тараптардың келісімі бойынша коносаментке өзге де деректер енгізілуі мүмкін.

2. Жүк кеме бортына тиелгеннен кейін тасымалдаушы жөнелтушінің талап етуімен оған борт коносаментін береді, онда осы баптың 1-тармағында көзделген деректерге

қосымша, жүктің белгілі бір кемеңің немесе кемелердің бортында екендігі, сондай-ақ жүктің тиелген датасы көрсетілуге тиіс.

3. Тасымалдаушы кеме бортына жүк тиелгенге дейін жөнелтушіге тасымалдау үшін қабылданған жүкке коносамент немесе сол жүкке қатысты өзге де тауарға билік жасау құжатын берген жағдайда жөнелтуші тасымалдаушының талап етуі бойынша борт коносаментінің орнына сондай құжатты қайтаруға міндетті.

4. Тасымалдаушы бұрын берілген кез келген құжатты толықтыру арқылы, егер осылайша толықтырылған құжатқа борт коносаментінде болуға тиіс деректердің бәрі енгізілген болса, жөнелтушінің борт коносаментіне қойған талаптарын қанағаттандыра алады.

82-бап. Коносаменттегі ескертпелер. Коносаменттің дәлелдеу күші

1. Коносаментте жүктің атауына, оның негізгі таңбаларына, орындар немесе заттар санына, жүктің массасына немесе санына қатысты деректер болып, тасымалдаушы немесе оның атынан коносамент берген басқа тұлға мұндай деректердің нақты қабылданған немесе тиелген жүкке сәйкес еместігін білген немесе жеткілікті негіздер бар деп есептеген, борт коносаментін беру кезінде не тасымалдаушының немесе басқа да осындай тұлғаның аталған деректерді тексеруге ақылға сыйымды мүмкіндігі болмаған жағдайда, тасымалдаушы немесе басқа да осындай тұлға коносаментке аталған деректердің дәл еместігін, жорамалдардың негіздемесін немесе тексеруге ақылға сыйымды мүмкіндіктің болмағанын нақты көрсететін ескертпе енгізуге тиіс.

2. Тасымалдаушы немесе оның атынан коносамент беруші басқа тұлға коносаментте жүктің сыртқы жай-күйін көрсетпесе, коносаментте жүктің тиісті сыртқы жай-күйі көрсетілген деп есептеледі.

3. Осы баптың 1-тармағына сәйкес жол берілетін ескертпе енгізілген деректерді қоспағанда, егер өзгеше дәлелденбесе, коносамент тасымалдаушының жүкті тасымалдау үшін қабылдауы коносаментте сипатталғандай етіп куәландырылады. Егер коносамент жүктің коносаменттегі сипатталуын негізге ала отырып адал әрекет еткен үшінші тұлғаға берілсе, тасымалдаушының өзгеше дәлелдеуіне жол берілмейді.

83-бап. Коносамент даналарының көп болуы

Жөнелтушінің тілегі бойынша оған коносаменттің бірнеше данасы (түпнұсқалары) берілуі мүмкін, әрі олардың әрқайсысында қолда бар коносамент түпнұсқаларының саны көрсетіледі. Ұсынылған коносамент түпнұсқаларының біріншісінің негізінде жүк берілгеннен кейін оның қалған түпнұсқалары күшін жоғалтады.

84-бап. Коносамент беру

Коносамент мынадай ережелер сақтала отырып беріледі:

1) атаулы коносамент атаулы өткізу жазбалары бойынша немесе талапты басқаға беру нысанына қойылатын ережелерге сәйкес өзге де нысанда берілуі мүмкін;

2) ордерлік коносамент атаулы немесе бланкідегі өткізу жазбасы бойынша берілуі мүмкін;

3) коносамент ұсынушыға жай ғана тапсыру арқылы берілуі мүмкін.

85-бап. Жүкке билік ету құқығы

1. Жөнелтушінің жүкті алушыға бергенге не осындай құқықты алушыға немесе үшінші тұлғаға бергенге дейін оған билік етуге құқығы бар.

2. Жөнелтушінің кеме кеткенге дейін жөнелтілетін жерінде жүкті кері қайтаруды, жүкті аралық портта беруді немесе оны, осы Заңның 89 және 91-баптарында көзделген талаптарды сақтай отырып, жөнелтушіге берілген барлық коносамент түпнұсқаларын көрсеткен немесе тиісті қамтамасыз етуді ұсынған кезде, тасымалдау құжатында көрсетілген алушыдан басқаға беруді талап етуге құқығы бар.

86-бап. Тасымалдаушының жүкке қатысты міндеттері

1. Тасымалдаушы жүкті тасымалдау үшін қабылдаған кезден бастап оны берген кезге дейін тиеуді, тасымалдауды және түсіруді тиісті түрде жүзеге асыруға және жүктің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

2. Тасымалдау үшін қабылданған жүкке оның ерекше қасиеттеріне қарай жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында аталған тиісінше назар аударып қарау талап етілетін жағдайда, тасымалдаушы жүктің осындай нұсқауларға сәйкес сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

3. Осы баптың 1-тармағында белгіленген талаптарды бұза отырып жасалған шарттар жарамсыз болады.

87-бап. Жүк тасымалдаудың мерзімі мен маршруты

Тасымалдаушы жолаушыны, багаж бен жүкті тараптардың келісімімен белгіленген мерзімде және маршрут бойынша апарылатын портқа (пунктке) жеткізуге міндетті. Мұндай келісім болмаған жағдайда ақылға қонымды мерзімде және әдеттегі маршрут бойынша жеткізілуге тиіс.

88-бап. Кеменің белгіленген портқа кіруіне кедергілер

1. Тасымалдаушыға байланысты емес себептердің салдарынан кеме баратын портына кіре алмаған жағдайда, тасымалдаушы бұл туралы жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға не мұндай тұлға тасымалдаушыға белгілі болса, жүкке билік жасауға уәкілетті тұлғаға дереу хабарлауға міндетті.

2. Жүкті тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген және тасымалдаушы хабарлама жіберген кезден бастап ақылға сыйымды мерзім ішінде жүкті не істеу керек екені туралы нұсқау түспеген жағдайда, кеме капитанының пікірінше, жөнелтуші немесе кемені жалдаушы не жүкке билік жасауға уәкілетті тұлға үшін неғұрлым тиімді болып көрінуіне қарай, кеме капитаны жүкті ең жақын порттардың бірінде түсіріп кетуге не жүкті жөнелтілген портына қайтаруға құқылы.

3. Жүкті тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілмеген және тасымалдаушы хабарлама жіберген кезден бастап үш тәулік ішінде жүкті не істеу керек екені туралы нұсқау түспеген жағдайда, кеме капитаны жүкті ең жақын порттардың біріне түсіріп кетуге және жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға не жүкке билік жасайтын

уәкілетті тұлғаға бұл туралы хабарлауға құқылы. Кеме капитаны өзі алған өкімді кемедегі басқа жүктердің иелеріне залал келтірмей орындай алмайтын болған жағдайда да солай істеуге құқылы.

4. Тасымалдаушы жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының не жүкке билік жасайтын уәкілетті тұлғаның өкімін күткен жағдайда, тасымалдаушының осындай күтуге байланысты шығыстарын, сондай-ақ кеменің нақты жүріп өткен қашықтығына бара-бар мөлшерде жалдау ақысын өтеткізіп алуға құқығы бар.

89-бап. Тараптардың жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуы

1. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты тараптарының әрқайсысы екінші тарапқа зияндарды өтемей, кеме жүк тиеу орнынан кеткенге дейін:

1) кемені немесе жүкті басып алу қатерін төнгізетін соғыс қимылдары мен өзге де іс-әрекеттер;

2) жөнелтілетін орынның немесе баратын орынның қоршауға алынуы;

3) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартының тараптарына байланысты емес себептермен кеменің кідірілуі;

4) төтенше сипаттағы жағдайлар кезінде кемені мемлекеттік қажеттерге тарту;

5) тасымалдануға тиіс жүкті жөнелтілетін жерден алып шығуға немесе баратын жеріне жүкті алып кіруге тыйым салынған мән-жайлар туындаған кезде ол шартты орындаудан бас тартуға құқылы.

Осы тармақтың 3) және 5) тармақшаларында көзделген мән-жайлар, егер кеме қысқа мерзімге кідірітіледі деп көзделсе, екінші тарапқа зияндарды өтемей жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тарту үшін негіз бола алмайды.

Осы тармақта көзделген мән-жайлар туындаған кезде тасымалдаушы жүкті түсіруге жұмсалған шығыстарды көтермейді.

2. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты тараптарының әрқайсысы, сондай-ақ рейс кезінде осы баптың 1-тармағында көзделген кез келген мән-жайлардың бірі туындауы салдарынан, оны орындаудан бас тартуға құқылы. Бұл орайда жөнелтуші немесе кемені жалдаушы тасымалдаушыға жүкке жұмсалған барлық шығыстарын, соның ішінде оны түсіруге жұмсалған шығыстарын, сондай-ақ кеме нақты жүріп өткен қашықтыққа бара-бар мөлшерде жалдау ақысын өтейді.

90-бап. Тасымалдаушының жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуы

Тиелген жүктің құны жалдау ақысы мен тасымалдаушының жүк бойынша басқа да шығыстарын жаппайтын, ал жөнелтуші немесе кемені жалдаушы кеме жөнелтілер алдында жалдау ақысын толық енгізбеген не қосымша қамтамасыз етіп бермеген жағдайда тасымалдаушының кеме рейске шыққанға дейін жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуға құқығы бар. Бұл жағдайда жөнелтуші немесе кемені жалдаушы тасымалдаушыға толық жалдау ақысының екіден бір бөлігін, ал босқа тұрып қалу болған жағдайда - босқа тұрып қалғаны үшін ақы төлеуге және

тасымалдаушының өзге де шығыстарын өтеуге тиіс. Жүкті түсіру жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының есебінен жүзеге асырылады.

91-бап. Жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуы

1. Жүкті тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген жағдайда жөнелтуші немесе кемені жалдаушы:

1) егер жөнелтуші немесе кемені жалдаушы сталиялық немесе контрсталиялық уақыт біткенге дейін бас тартса не кеме рейске шыққанға дейін аталған жәйттердің қайсысы бұрын туындаса, толық жалдау ақысының екіден бірін, босқа тұрып қалу болған жағдайда - тасымалдаушы жүк есебінен жасаған және шығыстар жалдау ақысының сомасына енгізілмеген босқа тұрып қалу үшін төленетін ақыны;

2) егер жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының бас тартуы осы тармақтың 1) тармақшасында аталған жәйттердің бірінен кейін болса және жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бір рейске жасалса, толық жалдау ақысын, осы тармақтың 1) тармақшасында аталған басқа да сомаларды;

3) бірінші рейс үшін толық жалдау ақысын, осы тармақтың 1) тармақшасында аталған басқа да сомаларды және жөнелтуші немесе кемені жалдаушы осы тармақтың 1) тармақшасында аталған жәйттердің бірінен кейін бас тартса және жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бірнеше рейске жасалса, қалған рейстер үшін жалдау ақысының екіден бірін төлеген жағдайда, жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуға құқылы.

Жөнелтуші немесе кемені жалдаушы кеме рейске шыққанға дейін жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартқан жағдайда тасымалдаушы, егер жүкті түсіру тіпті кемені белгіленген мерзімнен артық кідіртетін болса да, жүкті жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға беруге міндетті.

Жөнелтуші немесе кемені жалдаушы жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан рейс кезінде бас тартқан жағдайда, жөнелтуші немесе кемені жалдаушы жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына сәйкес кеме кіруге тиісті немесе қажеттілікке қарай кірген портта ғана жүктің берілуін талап етуге құқылы.

2. Жүкті тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілмеген жағдайда, жөнелтуші немесе кемені жалдаушы толық жалдау ақысы, бос тұрып қалғаны үшін ақы төленген, тасымалдаушының жүк есебінен жасалған және жалдау ақысы сомасына енгізілмеген шығыстары өтелген жағдайда, жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан бас тартуға құқылы. Тасымалдаушы жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының талап етуімен, егер бұдан тасымалдаушыға және басқа жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға залал келтірілмейтін болса ғана, жүкті белгіленген портқа жеткізгенге дейін беруге міндетті.

92-бап. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша міндеттемелерді орындау мүмкін болмағандықтан олардың тоқтатылуы

1. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты, егер оны жасағаннан кейін және кеме жүк тиеу орнынан кеткенге дейін тараптарға байланысты емес мән-жайлар салдарынан:

- 1) кеме опат болған немесе күшпен басып алынған;
- 2) кеме жүзуге жарамсыз деп танылған;
- 3) жеке-дара анықталған жүк жойылған;

4) жүкті тиеу үшін жөнелтуші теңіз портына өткізгеннен кейін және жөнелтуші тиеу үшін басқа жүкті тапсырып үлгірмеген, тектік белгілері анықталған жүк жойылған болса, тараптардың бірі екінші тарапқа шарттың тоқтатылуы туғызған залалдарды өтеу міндетінсіз тоқтатылады.

2. Тасымалдау жөніндегі міндеттемені осы баптың 1-тармағында көзделген мән-жайлар бойынша рейс кезінде орындау мүмкін болмағандықтан ол тоқтатылған жағдайда, құтқарылған және сақтауға немесе алушыға өткізілген жүктің саны негізге алына отырып, тасымалдаушыға кеменің нақты жүзіп өткен қашықтығына бара-бар мөлшерде жалдау ақысы төленеді.

93-бап. Жүкті алуға құқығы бар тұлға

1. Тасымалдануы коносамент негізінде жүзеге асырылатын жүкті тасымалдаушы түсіру портында коносаменттің түпнұсқасын:

1) атаулы коносаменттің түпнұсқасын - коносаментте аталған алушыға немесе коносамент атаулы өткізу жазбасы бойынша немесе талапты басқаға беру үшін белгіленген ережелерге сәйкес өзге де нысанда берілген тұлғаға;

2) ордерлік коносаменттің түпнұсқасын - бұйрығына коносамент жасалған тұлғаға, коносаментте өткізу жазбалары болған жағдайда - өткізу жазбаларының үзіліссіз қатарындағы соңғы аталған тұлғаға немесе соңғы бланкілік жазбасы бар коносаментті ұсынушыға;

3) ұсынушыға арналған коносаменттің түпнұсқасын - коносаментті ұсынушыға береді.

2. Жүк тасымалдау теңіз жүкқұжаты негізінде немесе өзге де құжат негізінде жүзеге асырылатын жағдайда, тасымалдаушы жүкті осындай құжатта аталған алушыға немесе жөнелтуші көрсеткен алушыға беруге құқылы.

94-бап. Жүкті сақтауға өткізу

1. Жүкті тасымалдау үшін кеменің бір бөлігі берілген жағдайда, егер түсіру портында алушы жүкті талап етпесе немесе одан бас тартса не жүк белгіленген уақытта түсіріле алмайтындай етіп оны қабылдауды кешіктірсе, тасымалдаушы жүкке билік жасайтын уәкілетті тұлғаның есебінен жүкті сақтауға өткізіп, бұл туралы жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға, сондай-ақ алушы тасымалдаушыға белгілі болса, соған хабарлауға құқылы.

2. Жүк тасымалдау үшін кеме тұтасымен берілген жағдайда, тасымалдаушы жүкті түсіруді және сақтауға өткізуді, егер сталиялық және контрсталиялық уақыт ішінде жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының не жүкке билік жасайтын уәкілетті

тұлғаның өзге өкімі түспесе, сталиялық және контрсталиялық уақыт біткеннен кейін жүзеге асырады. Тасымалдаушының жүкті сақтауға өткізу үшін жұмсаған уақыты босқа тұрып қалған уақыт ретінде қарастырылады.

3. Кеменің түсіру портына келген күнінен бастап екі ай ішінде сақтауға өткізілген жүк талап етілмеген және жөнелтуші немесе кемені жалдаушы не жүкке билік жасайтын уәкілетті тұлға тасымалдаушыға жүкті тасымалдағаны үшін тиесілі төлемдерді төлемеген жағдайда тасымалдаушы жүкті белгіленген тәртіппен сатуға құқылы. Талап етілмеген тез бүлінетін жүк, сондай-ақ сақтауға кететін шығыны өз құнынан асып түсетін жүк аталған мерзім біткенге дейін, бірақ ерте дегенде жүкті жеткізу мерзімінде сатылуы мүмкін.

4. Жүкті сатудан түскен сома тасымалдаушыға тиесілі төлемдер мен жүкті сақтауға және сатуға кеткен шығыстар шегеріліп, жөнелтушіге немесе кемені жалдаушыға беріледі.

Жүкті сатудан түскен сома тасымалдаушыға тиесілі төлемдерді және жүкті сақтау мен сатуға кеткен шығыстарды жабу үшін жеткіліксіз болған жағдайда, тасымалдаушы өзі алмаған соманы жөнелтушіден немесе кемені жалдаушыдан өндіріп алуға құқылы.

95-бап. Жүкті алушыға берген кездегі төлемдер. Жүкті ұстап қалу құқығы

1. Алушы өзіне жүк берілген кезде тасымалдаушы жүк есебінен шығарған шығыстарды өтеуге, кеменің жүк түсіру портында босқа тұрып қалғаны үшін ақы төлеуге, сондай-ақ жалдау ақысын төлеуге және бұл коносаментте немесе негізге алына отырып жүк тасымалы жүзеге асырылған басқа құжатта көзделсе, кеменің жүк тиеу портында босқа тұрып қалғаны үшін төлем енгізуге міндетті, жалпы авария жағдайында авариялық жарна енгізуге немесе тиісінше қамтамасыз етіп беруге міндетті.

2. Тасымалдаушы осы баптың 1-тармағында көзделген сомалар төленгенге немесе қамтамасыз етіп берілгенге дейін жүкті ұстап қалуға құқылы.

Алушыға тиесілі емес қоймаға жүкті сақтауға өткізген ретте, бұл туралы қойма иесіне дереу хабарлаған жағдайда тасымалдаушы жүкті ұстап қалу құқығын сақтайды.

3. Жүк алушыға берілгеннен кейін, егер тек тасымалдаушы өзіне байланысты емес себептер бойынша жүкті ұстап қалу құқығын жүзеге асыра алмай қалғанда болмаса, тасымалдаушы жөнелтушіден немесе кемені жалдаушыдан алушы төлемеген сомаларды талап ету құқығынан айрылады.

4. Жүкті ұстап қалатын тасымалдаушының талабы жүктің құны есебінен, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген көлемде және тәртіппен қанағаттандырылады.

5. Жүкті сатудан түскен сома алушыға осы баптың 1-тармағына сәйкес тасымалдаушыға тиесілі сома мен жүкті сатуға байланысты шығыстар шегеріле отырып беріледі.

Жүкті сатудан түскен сомалар осы баптың 1-тармағына сәйкес тасымалдаушыға тиесілі соманы төлеу үшін жеткіліксіз болған жағдайда, тасымалдаушы өзі алмаған соманы жөнелтушіден немесе кемені жалдаушыдан өндіріп алуға құқылы.

96-бап. Жүкті қарап шығу немесе оның жай-күйін тексеру

Жүк нақты жоғалған немесе жоғалды, кем шықты не зақымданды (бүлінді) деп жорамалданған жағдайында алушы мен тасымалдаушы бір-біріне жүкті алушыға бергенге дейін жүкті қарап шығуға немесе оның жай-күйіне тексеру жүргізуге мүмкіндік беруге міндетті. Жүкті қарап шығуға немесе жай-күйін тексеруге жұмсалған шығыстарды қарап шығуды немесе тексеруді талап еткен тарап көтереді. Алушының талап етуі бойынша жүргізілген жүкті қарап шығу немесе оның жай-күйін тексеру нәтижесінде жауапкершілігі тасымалдаушыға жүктелетін жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) анықталған жағдайда, жүкті қарап шығуға немесе оның жай-күйін тексеруге жұмсалған шығыстарды тасымалдаушы көтереді.

97-бап. Жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) туралы мәлімдеме

1. Жүк берілгенге дейін немесе оның берілуі кезінде алушы жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) туралы тасымалдаушыға жазбаша нысанда мәлімдеме жасалмаған және жүк жоғалғанының, кем шыққанының немесе зақымданғанының (бүлінгенінің) жалпы сипаты көрсетілмеген жағдайда, жүк өзге дәлелдер болмаған кезде коносамент талаптарына сәйкес алынды деп есептеледі.

2. Жүктің жоғалғанын, кем шыққанын немесе зақымданғанын (бүлінгенін) оны әдеттегі әдіспен қабылдау кезінде анықтау мүмкін болмаған жағдайда, алушы жүк берілгеннен кейін үш күн ішінде тасымалдаушыға мәлімдеме жасауы мүмкін.

3. Егер алушы жүкті беру кезінде тасымалдаушымен бірге жүкті қарап шықса немесе оның жай-күйін тексерсе, ол осы баптың 1-тармағында аталған мәлімдемені жасамауға құқылы.

98-бап. Жүктерді тасымалдау кезіндегі төлемдер

Тасымалдаушыға тиесілі барлық төлемдерді жөнелтуші немесе кемені жалдаушы төлейді. Жөнелтушінің немесе кемені жалдаушының және тасымалдаушының арасындағы келісімде көзделген жағдайларда және бұл туралы деректер коносаментке енгізілген кезде төлемдерді алушыға аударуға жол беріледі.

99-бап. Жалдау ақысының мөлшері

1. Жалдау ақысының мөлшері тараптардың келісімімен белгіленеді. Тараптардың келісімі болмаған жағдайда жалдау ақысының мөлшері жүкті тиеу орнында және жүкті тиеу кезінде қолданылатын ставкалар негізге алына отырып есептеп шығарылады.

2. Жүк кемеге жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында көзделгеннен көп мөлшерде тиелген жағдайда жалдау ақысының мөлшері тиісінше ұлғайтылады.

3. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында көзделгеннің орнына кемеге басқа жүк тиеліп, оның тасымалданғаны үшін жалдау ақысының мөлшері жүкті теңіз арқылы

тасымалдау шартында көзделгеннен көп болған жағдайда, жалдау ақысы шын мәнінде тиелген жүктің тасымалданғаны үшін төленеді.

4. Шын мәнінде тиелген жүктің тасымалданғаны үшін төленетін жалдау ақысының мөлшері жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында көзделген жүктің тасымалданғаны үшін төленетін жалдау ақысынан кем болған жағдайда, жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында көзделген жалдау ақысы төленеді.

100-бап. Тасымалдау кезінде жоғалған жүк үшін жалдау ақысы

1. Тасымалдау кезінде жоғалған жүк үшін жалдау ақысы алынбайды немесе қайтарылуға тиіс. Жоғалған жүк құтқарылған жағдайда, тасымалдаушының кеме жүріп өткен қашықтыққа бара-бар мөлшерде жалдау ақысын алуға құқығы бар.

Кеменің іс жүзінде жүріп өткен қашықтығы үшін жалдау ақысын есептеу кезінде жолдың кеме жүк алып өткен бөлігі мен кеменің келісілген рейсінің бүкіл жолының ұзақтығымен арақатынасы есепке алынады.

2. Жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) табиғи қасиеттерінің немесе жөнелтушіге байланысты себептердің салдарынан болған жүктер үшін жалдау ақысы толық төленеді.

101-бап. Тасымалдаушының жауапкершілігі

1. Тасымалдаушы тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін, сондай-ақ жүкті қабылдаған кезден бастап берген кезге дейін оның жеткізілу мерзімін өткізіп алғаны үшін жауапты болады.

2. Егер жүк түсіру портына жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартында көзделген, тараптардың келісімімен белгіленген мерзімде, мұндай келісім болмаған жағдайда - салыстырмалы мән-жайлар кезінде талап етілетін мерзімде жүк берілмесе, тасымалдаушы жүктің жеткізілу мерзімін өткізіп алған деп танылады.

3. Тасымалдаушыға жүктің жоғалуына байланысты талап мәлімдеуге құқығы бар тұлға, егер жүк түсіру портындағы жүкті алуға уәкілетті тұлғаға осы баптың 2-тармағында белгіленген жүкті беру мерзімі біткеннен кейін жүк күнтізбелік отыз күн ішінде берілмесе, жүкті жоғалған деп есептей алады.

4. Осы Заңның 105-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, тараптардың келісуімен тасымалдаушыны жауапкершіліктен босатуға немесе оның жауапкершілігі мөлшерін шектеуге жол берілмейді.

102-бап. Тасымалдаушыны жауапкершіліктен босату

1. Егер жоғалу, кем шығу, зақымдану (бүліну) немесе мерзімін өткізіп алу:

1) еңсерілмейтін күш;

2) теңіздегі және басқа да кеме жүзетін сулардағы қауіптер немесе кездейсоқтықтар;

3) теңізде адамдарды немесе мүліктерді құтқару жөніндегі шаралар;

4) тасымалдаушының кінәсіз шыққан өрт;

5) мемлекеттік органдардың іс-әрекеттері немесе өкімдері (ұстау, тұтқындау, карантин және басқалар);

- 6) соғыс қимылдары;
- 7) жөнелтушінің немесе алушының әрекеті (әрекетсіздігі);
- 8) жүктің, оның қасиеттерінің байқалмайтын кемшіліктері немесе табиғи кемуі;
- 9) жүктің ыдыстары мен буып-түйілуінің байқалмайтын кемшіліктері;
- 10) жүкті таңбалаудың жетіспеушілігі немесе көмескілігі;

11) теңіз портының жұмысын толық немесе ішінара тоқтатуды не шектеуді туғызған ереуілдер немесе өзге де мән-жайлар;

12) тасымалдаушының, оның қызметкерлерінің немесе агенттерінің кінәсіз туындаған өзге де мән-жайлар салдарынан болғанын дәлелдесе, тасымалдаушы жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін, сондай-ақ оның жеткізілу мерзімінің өткізіп алынғаны үшін жауапкершіліктен босатылады.

2. Жүк баратын портына:

- 1) жүк қойылатын жарамды жайларда, жөнелтушінің пломбалары бұзылмай;
- 2) жолда ашылған ізі жоқ жарамды ыдыста;
- 3) жөнелтушінің немесе алушының өкілі бірге келген жағдайда;

4) тасымалдаушының кінәсі жоқ екенін дәлелдейтін өзге де мән-жайлар болған кезде, егер алушы тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) тасымалдаушының кінәсінен болғанын дәлелдей алмаса, тасымалдаушы жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін жауапкершіліктен босатылады.

103-бап. Жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін тасымалдаушы жауапкершілігінің мөлшері

1. Тасымалдаушы жүкті тасымалдау кезінде келтірілген залалды:

1) жүк жоғалған немесе кем шыққан жағдайда - жоғалған немесе кем шыққан жүктің құны мөлшерінде;

2) жүк зақымданған (бүлінген) жағдайда - оның құны төмендеген сома мөлшерінде, ал зақымданған (бүлінген) жүкті қалпына келтіру мүмкін болмаған жағдайда - оның құны мөлшерінде;

3) тасымалдауға бағасы жарияланып өткізілген жүк жоғалған жағдайда - жүктің жарияланған құны мөлшерінде өтейді.

2. Жүктің жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) туғызғаны анықталған залалды өтеумен қатар, тасымалдаушы жоғалған, кем шыққан немесе зақымданған (бүлінген) жүкті тасығаны үшін өндіріп алынған жалдау ақысын, егер ол жүктің құнына кірмесе, жүк жөнелтушіге (жүк алушыға) қайтарып береді.

3. Тасымалдауға өткізілген жүктің құны оның сатушы шотында көрсетілген немесе шартта көзделген бағасы негізге алына отырып, ал шот болмаған немесе шартта бағасы көрсетілмеген жағдайда - мән-жайлар (жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына сәйкес жүк түсірілген немесе түсірілуге тиіс болған жердегі және сол күнгі) салыстырыла отырып, әдетте сондай тауарлардан алынатын баға негізге алына отырып анықталады.

4. Жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін өтелуге тиісті сомадан жүк иесі жасауға тиіс болған, бірақ жүктің жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) салдарынан жасалмаған жүк тасымалына жұмсалған шығыстар (жалдау ақысы, баж және басқалар) шегеріледі.

104-бап. Тасымалдаушының жауапкершілігін шектеу

1. Жүктің тегі мен түрін, сондай-ақ құнын жүк тиелгенге дейін жөнелтуші жарияламаған және коносаментке енгізілмеген жағдайда, тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін тасымалдаушының жауапкершілігі, қай соманың жоғары екендігіне қарай, орын үшін 666,67 есептік бірліктен немесе жүк түсірудің басқа бірлігінен не жоғалған, кем шыққан немесе зақымданған жүк брутто массасының бір килограммы үшін екі есептік бірліктен аспауға тиіс.

2. Тасымалдау үшін қабылданған жүктің жеткізілу мерзімін өткізіп алғаны үшін тасымалдаушының жауапкершілігі жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына сәйкес төленуге тиіс жалдау ақысы мөлшерінен аспауы керек.

3. Осы баптың 1 және 2-тармақтарына сәйкес тасымалдаушы өтеуге тиіс жалпы сома осындай жауапкершілік туындаған жүкке қатысты оның толық жоғалғаны үшін осы баптың 1-тармағына сәйкес белгіленген жауапкершілік шегінен аспауы керек.

4. Жүкті тасымалдауға контейнер немесе арнаулы құрылғы (тұғырық немесе өзгелері) пайдаланылатын жағдайда, осындай құрылғымен тасымалданғандар ретінде орындар саны немесе түсіру бірліктері болып коносаментте тізіп келтірілген орындар саны немесе жүк түсіру бірліктері есептеледі. Өзге жағдайларда, мұндай құрылғы жүктің орны немесе бірлігі болып есептеледі.

5. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартының тараптары өздерінің келісімімен осы баптың 1-3-тармақтарында көзделгендерден асып түсетін жауапкершілік шектерін белгілей алады.

105-бап. Жауапкершілікті шектеу құқығын жоғалту

Егер тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) не оны жеткізу мерзімінің өткізіп алынғаны тасымалдаушының қасақана немесе өрескел абайсыздықтан жасаған әрекетінің (әрекетсіздігінің) салдарынан болғаны дәлелденсе, оның осы Заңның 104-бабында көзделген жауапкершілікті шектеуге құқығы жоқ.

106-бап. Нақты тасымалдаушының жауапкершілігі

1. Осы тараудың тасымалдаушы жауапкершілігі жөнінде белгіленген ережелері нақты тасымалдаушының өзі жүзеге асырған жүк тасымалы үшін жауапкершілігіне де қолданылады.

2. Егер жүкті немесе оның бір бөлігін тасымалдауды нақты тасымалдаушы жүзеге асырғанның өзінде де, осы тарауда белгіленген ережелерге сәйкес бүкіл тасымалданған жүк үшін тасымалдаушы жауапты болады.

3. Тасымалдаушы өзіне осы тарауда көзделмеген міндеттемелерді алғанда немесе осы тарауға сәйкес берілетін құқықтардан бас тартқанда негіз болатын келісім, нақты тасымалдаушыға, ол бұған жазбаша нысанда келісім берген жағдайда ғана қолданылады.

4. Тасымалдаушы мен нақты тасымалдаушы жауапты болған жағдайда олардың жауапкершілігі ортақ болып табылады.

5. Тасымалдаушының және нақты тасымалдаушының тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) не оны жеткізу мерзімінің өткізіп алынғаны үшін жауапкершілігінің мөлшері осы тарауда көзделген шекті жауапкершілік мөлшерінен аспауға тиіс.

107-бап. Жүкті толассыз тасымалдау

1. Тасымалдаушы жүктің бір бөлігін тасымалдауды тасымалдаушы емес, басқа тұлға жүзеге асыруға тиіс екендігі көзделетін толассыз коносамент беретін жағдайда, толассыз коносаментте тасымалдау үшін қабылданған жүктің жүк басқа тұлғаның қарауында болып, ол жүктің бір бөлігін тасымалдауды жүзеге асырған кезде орын алған мән-жайлардан туындаған жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) не оның жеткізілу мерзімінің өткізіп алынуы үшін тасымалдаушының жауапты болмайтыны көзделуі мүмкін. Тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалуын, кем шығуын немесе зақымдануын (бүлінуін) не оның жеткізілу мерзімінің өткізіп алынуын осындай мән-жайлар туғызғанын дәлелдеу міндеті тасымалдаушыға жүктеледі.

2. Жүк тасымалдаудың бір бөлігін жүзеге асырушы тұлға жүк өзінің қарауында болған кезде орын алған мән-жайлардан туындаған тасымалдау үшін қабылданған жүктің жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін не оның жеткізілу мерзімінің өткізіп алынғаны үшін тасымалдаушының жауапкершілігі туралы осы тарауда белгіленген ережелерге сәйкес жауапты болады.

108-бап. Жөнелтуші мен кемені жалдаушының жауапкершілігі

Егер зиянның өз кінәсінен немесе әрекеті (әрекетсіздігі) үшін өздері жауап беретін тұлғалар кінәсінен келтірілмегенін дәлелдемесе, тасымалдаушыға келтірілген зияндар үшін жөнелтуші мен кемені жалдаушы жауапты болады.

11-тарау. ТЕҢІЗ АРҚЫЛЫ ЖОЛАУШЫЛАР ТАСЫМАЛДАУ ШАРТЫ

109-бап. Теңіз арқылы жолаушылар тасымалдау шартының анықтамасы

Теңіз арқылы жолаушылар тасымалдау шарты бойынша тасымалдаушы жолаушыны және жолаушы өткізген жағдайда багажды баратын портына (пунктіне) апаруға және багажды жолаушыға немесе алуға уәкілетті тұлғаға беруге міндеттенеді, ал жолаушы жол жүргені, ал багажды өткізген жағдайда багажды алып жүргені үшін де ақы төлеуге міндеттенеді.

110-бап. Теңіз арқылы жолаушылар тасымалдау шартының нысаны

Теңіз арқылы жолаушылар тасымалдау шарты - билетпен, ал багаж өткізілген кезде багаж квитанциясымен де ресімделеді. Билет пен багаж квитанциясының нысаны Қазақстан Республикасының уәкілетті органы бекіткен Тасымалдау қағидаларында белгіленеді.

Ескерту. 110-бап жаңа редакцияда - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

111-бап. Багаж және каюталық багаж

1. Жолаушының баратын портқа (пунктке) багаж және каюталық багаж алып жүруіне құқығы бар.

2. Егер теңіз арқылы жолаушылар тасымалдау шартының талаптары бойынша автокөлік құралдарын тасымалдау жүзеге асырылса, автокөлік құралдарына салынған багаж да каюталық багаж деп саналады.

112-бап. Жолаушының жол жүргені үшін және оның багажды алып жүргені үшін төленетін ақы

1. Жолаушының жол жүргені үшін және оның багажды алып жүргені үшін төленетін ақы тараптардың келісімімен белгіленеді.

2. Жолаушының жол жүргені және оның багажды жалпыға ортақ пайдаланылатын көлікпен алып жүргені үшін төленетін ақыны тасымалдаушы белгілейді.

3. Жолаушының:

1) бөлек орын беру құқығынсыз өзімен бірге - жеті жасқа дейінгі, ал халықаралық жол қатынастарында бес жасқа дейінгі бір баланы тегін алып жүруге;

2) жеті жастан он бес жасқа дейінгі балаларға Қазақстан Республикасының тасымалдаушысы жүзеге асыратын тасымалдау кезінде билеттің толық құнының елу процентін төлеп, билет сатып алуға;

3) бес жастан он екі жасқа дейінгі балаларға халықаралық жол қатынасында билеттің толық құнының елу процентін төлеп, билет сатып алуға;

4) өзімен бірге белгіленген норма шегінде каюталық багажды тегін алып жүруге;

5) багажды тасымалдауға белгіленген ақы төлеп өткізуге құқығы бар.

113-бап. Жолаушылар мен багажды тасымалдау кезеңдері

1. Жолаушылар мен багажды тасымалдау мынадай кезеңдерді қамтиды:

1) жолаушыға және оның каюталық багажына қатысты - жолаушыны кеме бортына отырғызу, одан түсіру, сондай-ақ жолаушының және каюталық багаждың кеме бортында болу кезеңі. Жолаушы мен багажды тасымалдауға, егер оның құны билет құнына енгізілсе немесе егер қосымша тасымалдау үшін кемені тасымалдаушы жолаушының билігіне берсе, жағалаудан су жолымен кемеге не, керісінше, жағалауға жеткізу кезеңі енгізіледі;

2) кемеге немесе баратын порттың (пункттің) айлағына (вокзалына) жеткізу үшін жолаушы өткізетін каюталық багажға қатысты - тасымалдаушы, оның қызметкері

немесе агенті каюталық багажды қабылдаған кезден бастап, оны кеме бортындағы немесе баратын порттағы (пункттегі) жолаушыға бергенге дейінгі кезең;

3) багажға қатысты - тасымалдаушы, оның қызметкері немесе агенті багажды жағалауда не кеме бортында қабылдаған кезден бастап, багажды жолаушыға немесе багажды алуға уәкілетті адамға бергенге дейінгі кезең.

2. Жолаушыға қатысты тасымалдауға жолаушы теңіз вокзалында, айлағында немесе өзге де порт ғимаратында болған кездегі кезең енгізілмейді.

114-бап. Теңіз арқылы жолаушы тасу шартынан бас тарту

1. Жолаушы кеме кеткенге дейін, сондай-ақ рейс басталғаннан кейін, жолаушыларды отырғызу немесе түсіру үшін кеме кірген кез келген портта теңіз арқылы жолаушы тасу шартынан бас тартуға құқылы.

2. Тасымалдаушы теңіз арқылы жолаушы тасымалдау шартын орындаудан өзіне байланысты емес мынадай мән-жайлар туындаған кезде:

- 1) соғыс қимылдары және кемені басып алу қатерін төндіретін өзге де іс-қимылдар;
- 2) жөнелту портының (пунктінің) немесе баратын портының (пунктінің) қоршауға алынуы;
- 3) кемені мемлекеттік қажеттерге тарту;
- 4) кеме опат болған немесе оны басып алған;
- 5) кеме жүзуге жарамсыз деп танылған;
- 6) әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларда;
- 7) Қазақстан Республикасының заң актілерінде көзделген өзге де жағдайларда бас тартуға құқылы.

3. Осы бапта көзделген мән-жайлар туындаған кезде теңіз арқылы жолаушы тасымалдау шартын орындаудан бас тартқан тасымалдаушы өз есебінен жолаушыны оның талап етуі бойынша шыққан портына (пунктіне) жеткізуге немесе жолаушыға шеккен шығыстарын өтеуге міндетті.

4. Жолаушы теңіз арқылы тасымалдау шартын орындаудан кеме кеткенге дейін бас тартқан жағдайда оған жол жүргені және багажды алып жүргені үшін төленген соманың бәрі, ал рейс басталғаннан кейін - жолаушыны тасымалдау жүзеге асырылмаған қашықтыққа бара-бар мөлшерде жол жүруі және багажды алып жүруі үшін төленген соманың бір бөлігі қайтарылады.

5. Жол жүргені және багажды алып жүргені үшін төленген ақыны қайтару уәкілетті орган белгілейтін тәртіппен жүргізіледі.

Ескерту. 114-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 03.07.2013 № 121-V Конституциялық заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

115-бап. Теңіз арқылы жолаушы тасымалдау шартының өзгертілуі

1. Егер жөнелту портындағы (пунктіндегі), межелі порттағы (пункттегі) немесе жолаушы тасымалдау маршрутымен жүріп келе жатқан жолдағы әлеуметтік, табиғи

және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың салдарынан, сондай-ақ тасымалдаушыға байланысты емес басқа да мән-жайлардың салдарынан тасымалдаушы кеменің кетуін кідірте тұруға, жолаушыны тасымалдау маршрутын, жолаушыны отырғызу және (немесе) түсіру орнын өзгерту қажет болса, осындай әрекеттер жасауға құқылы.

Осы тармақта аталған жағдайларда тасымалдаушы өз есебінен жолаушыны оның талап етуі бойынша шыққан портына (пунктіне) жеткізуге немесе жолаушыға шеккен шығыстарын өтеуге міндетті.

2. Осы баптың 1-тармағында белгіленген ережелердің жолаушының теңіз арқылы жолаушы тасу шартынан бас тарту құқығына қатысы жоқ.

Ескерту. 115-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 03.07.2013 № 121-V Конституциялық заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

116-бап. Жолаушының өмірі мен денсаулығына зиян келтірілгені үшін тасымалдаушының жауапкершілігі

1. Егер зиян жәбірленушінің қасақана пиғылы немесе еңсерілмейтін күш салдарынан келтірілгенін дәлелдей алмаса, тасымалдаушы жолаушының өмірі мен денсаулығына зиян келтірілуі салдарынан туындайтын мән-жайлар бойынша Қазақстан Республикасының заң актілерінде көзделген жауапкершілікті мойнына алады.

Егер тасымалдаушы басқа адамдардың құқыққа қарсы әрекеттері салдарынан кеме өз иеленуінен шығып қалғанын дәлелдесе, ол келтірілген зиян үшін жауап бермейді. Мұндай жағдайларда жолаушының өмірі мен денсаулығына келтірілген зиян үшін кемені құқыққа қарсы иеленіп алған тұлғалар жауапты болады. Кеменің өз иеленуінен құқыққа қарсы алып қойылуына тасымалдаушының кінәсі болған жағдайда тасымалдаушыға да, кемені иеленіп алған тұлғаларға да жауапкершілік жүктелуі мүмкін.

2. Егер жолаушының өрескел абайсыздығы оның қайтыс болуына немесе денсаулығының зақымдануына себеп болғанын не оның қайтыс болуына немесе денсаулығының зақымдануына себепші болғанын дәлелдесе, тасымалдаушы жауапкершіліктен ішінара босатылуы мүмкін.

117-бап. Тасымалдаушының багаждың жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) үшін жауапкершілігі

1. Егер багаждың жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) өз кінәсінен болмағанын дәлелдей алмаса, жолаушы багажының жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) үшін тасымалдаушы жауап береді.

2. Тасымалдау кезінде багажға келтірілген залал Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарында белгіленген тәртіппен өтеледі.

3. Егер ақша, бағалы қағаздар, алтын, күмістен, асыл заттардан жасалған бұйымдар, әшекей заттар, өнер туындылары немесе басқа да құндылықтар, оларды тұтас күйінде

сақтауға келіскен тасымалдаушының сақтауына өткізілмесе, тасымалдаушы мұндай құндылықтардың жоғалуына, кем шығуына немесе зақымдануына (бүлінуіне) жауап бермейді. Сақтауға өткізілген құндылықтар үшін тасымалдаушы толық көлемінде жауапты болады. Шартта жауапкершіліктің осы Заңның 104-бабында белгіленгенінен артық шекті мөлшері көзделуі мүмкін.

118-бап. Багаждың жоғалғаны, кем шыққаны немесе зақымданғаны (бүлінгені) туралы мәлімдеме

1. Жолаушы мынадай мерзімдерде тасымалдаушыға немесе оның агентіне:

1) каюталық багаж жоғалған, кем шыққан немесе зақымданған (бүлінген) жағдайда - жолаушы түскенге дейін немесе түскен кезде;

2) багаж жоғалған, кем шыққан жағдайда - жолаушы түскен күннен немесе багаж берілуге тиіс болған кезден бастап он бес күн ішінде;

3) багаж зақымданған (бүлінген) жағдайда - оның берілген кезінде;

4) багаж немесе каюталық багаж байқалмайтындай зақымданған (бүлінген) жағдайда - ол берілгенінен бастап он бес күн ішінде жазбаша нысанда мәлімдеме жіберуге тиіс.

2. Жолаушы осы бапта көзделген талаптарды орындамаған жағдайда, егер өзгеше дәлелденбесе, жолаушы өз багажын зақымданбаған күйінде алды деп саналады.

3. Егер багажды алу кезінде тасымалдаушы жолаушымен бірге багажды қарап шықса немесе оның жай-күйін тексеріп, ол туралы тиісті акт жасаса, жолаушының жазбаша нысандағы мәлімдемесі талап етілмейді.

119-бап. Сақтаудың шекті мерзімінің өтуі бойынша багажға билік ету

Егер жолаушы тасымалдаушыға байланысты емес себептер бойынша багажды алмаған болса, тасымалдаушы оны билетке сәйкес жолаушыны тасымалдау аяқталған теңіз портына өткізуге құқылы.

Мұндай багажды сақтау мен оған билік ету тәртібі тасымалдау ережелерімен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен белгіленеді.

120-бап. Тасымалдаушының кемені жөнелтуді кідірткені немесе кеменің кешігіп келгені үшін жауапкершілігі

Егер тасымалдаушы кемені жөнелтуді кідірткені немесе оның кешігіп келуі тасымалдаушыға байланысты емес мән-жайлардың салдарынан болғанын дәлелдей алмаса, жолаушыларды тасымалдаушы кемені жөнелтудің кідірітілгені немесе кеменің баратын портқа (пунктке) кешігіп келгені үшін тасымалдаушы жолаушыға кідірістің әрбір сағаты үшін билет құнының үш проценті мөлшерінде айыппұл төлейді, бірақ ол жолаушының жол жүруі үшін төлеген және оның багажды алып жүруі үшін төлеген ақысының елу процентінен аспауы керек.

121-бап. Нақты тасымалдаушы

1. Жолаушы тасымалдау немесе тасымалдаудың бір бөлігін жүзеге асыру нақты тасымалдаушыға тапсырылған жағдайда, тасымалдаушы бүкіл жолаушы тасымалы

үшін осы тарауда белгіленгендей жауапты болады. Бұл орайда нақты тасымалдаушының өзі жүзеге асыратын жолаушы тасымалдауға қатысты осы тарауда көзделген құқығы мен міндеті болады.

2. Нақты тасымалдаушы жүзеге асыратын жолаушы тасымалдауға қатысты өз міндеттері (өкілеттіктері) шегінде әрекет еткен нақты тасымалдаушының, оның қызметкерлерінің немесе агенттерінің әрекеті (әрекетсіздігі) үшін тасымалдаушы жауапты болады.

3. Нақты тасымалдаушының қосымша міндеттері жазбаша нысанда жасалған келісімде белгіленеді.

4. Егер жауапкершілікті тасымалдаушы мен нақты тасымалдаушы мойнына алған жағдайда олардың жауапкершілігі ортақ болып табылады.

122-бап. Жолаушылар тасу кестесі

Жолаушылар тасымалдайтын кемемен жолаушылар тасымалдауды кесте бойынша тасымалдаушы ұйымдастырады.

Жолаушылар тасымалдау кестесін өзгерту тасымалдау ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

123-бап. Мүдделі тұлғалардың ұсыныстары бойынша жолаушылар тасымалдауды ұйымдастыру

Жолаушылар тасымалдау тиісті шарт жасала отырып, мүдделі тұлғалардың ұсыныстары бойынша ұйымдастырылуы мүмкін. Мұндай тасымал үшін төленетін ақы, соның ішінде жолаушы мен оның багажын алып жүру үшін төленетін ақы тараптардың келісімімен белгіленеді.

12-тарау. КЕМЕНІ ЭКИПАЖЫМЕН ЖАЛДАУ (ТАЙМ-ЧАРТЕР) ШАРТЫ

124-бап. Тайм-чартердің мазмұны

Тайм-чартерде тараптардың атауы, кемең атауы, оның техникалық және пайдаланылу деректері (жүккөтергіштігі, жүксыйымдылығы, жылдамдығы және басқалар), жүзу ауданы, кемең жалдау мақсаты, кемең берілетін және қайтарылатын уақыты, орны, жалдау ақысының ставкасы, шарттың қолданылу мерзімі көрсетілуге тиіс.

125-бап. Кемең қосалқы жалдау (субтайм-чартер) шарты

1. Тайм-чартерде өзгеше көзделмеген жағдайда, кемең жалдаушының тайм-чартерде берілген құқықтар шегінде өз атынан субтайм-чартер жасасуға құқығы бар. Субтайм-чартер жасасу кемең жалдаушыны кемесімен жалданушымен жасасқан тайм-чартерді орындаудан босатпайды.

2. Субтайм-чартерге осы тарауда көзделген ережелер қолданылады.

126-бап. Тайм-чартер бойынша кемең теңізде жүзу жағдайын қамтамасыз ету

1. Жалға кеме беруші кемені жалдаушыға кемені берер кезде оны теңізде жүзу жағдайына келтіріп қоюға - тайм-чартерде көзделген кемені жалдау мақсаттары үшін кеменің (оның корпусының, двигателінің және жабдықтарының) жарамдылығын қамтамасыз ету жөнінде, кеме экипажын жасақтау және кемені тиісінше жарақтандыру жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

2. Кемесімен жалданушы да тайм-чартердің қолданылу мерзімі ішінде кемені теңізде жүзу жағдайында ұстауға, кемені және өзінің жауапкершілігін сақтандыруға, сондай-ақ кеме экипажы мүшелерін ұстауға жұмсалатын шығыстарды төлеуге міндетті.

Ескерту. 126-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.
127-бап. Кемені жалдаушының кемені коммерциялық мақсатта пайдалану және оны қайтару жөніндегі міндеттері

1. Кемені жалдаушы кеменің және оның экипажы мүшелерінің көрсететін қызметтерін олардың тайм-чартерде белгіленген мақсаттары мен талаптарына сәйкес пайдалануға міндетті. Кемені жалдаушы кемені коммерциялық мақсатта пайдалануға байланысты шығыстарды төлейді.

Жалдап алынған кеменің және оның экипажы мүшелерінің көрсететін қызметтерін пайдалану нәтижесінде алынған кірістер кемені жалдаушының меншігі болып табылады, бұған осы Заңның 132-бабына сәйкес кемесімен жалданушы және кемені жалдаушы арасында бөлінетін құтқарудан түскен кірістер қосылмайды.

2. Тайм-чартердің қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін кемені жалдаушы кемесімен жалданушыға, кеменің қалыпты тозуын ескере отырып, ол қандай күйде алынған болса, сондай күйде қайтаруға міндетті.

3. Кемені уақтылы қайтармаған жағдайда кемені жалдаушы кемені кідірткені үшін тайм-чартерде көзделген жалдау ақысы мөлшеріндегі соманы немесе, егер ол тайм-чартерде көзделген жалдау ақысы ставкасынан асып түссе, жалдау ақысының рыноктық ставкасына сәйкес соманы төлейді.

128-бап. Кемені жалдаушының жүк иесі алдындағы жауапкершілігі

Кеме жүк тасымалдау үшін кемені жалдаушыға берілген жағдайда, кемені жалдаушы өз атынан жүк тасымалдау шартын жасасуға, чартерлерге қол қоюға, коносаменттер, теңіз жүк құжаттарын беруге құқылы. Бұл жағдайда кемені жалдаушы осы Заңның 101-108-баптарының нормаларына сәйкес жүк иесінің алдында жауапты болады.

129-бап. Кеме экипажы мүшелерінің бағыныстылығы

1. Кеме капитаны мен кеме экипажының басқа да мүшелері кемені жалдаушының кемені басқаруға, соның ішінде кемені жүргізуге, кемедегі ішкі тәртіпке және кеме экипажының құрамына қатысты өкіміне бағынады.

2. Кеме капитаны мен кеме экипажының басқа да мүшелері үшін кемеңі жалдаушының кемеңі коммерциялық мақсатта пайдалануға қатысты өкімі міндетті болады.

130-бап. Кемеңі құтқарудан, оның опат болуынан немесе зақымдануынан келтірілген зияндар үшін кемеңі жалдаушының жауапкершіліктен босатылуы

Егер зиян кемеңі жалдаушының кінәсінен келтірілгені дәлелденбесе, кемеңі жалдаушы кемеңі құтқарудан, оның опат болуынан немесе зақымдануынан келтірілген зияндар үшін жауапты болмайды.

131-бап. Жалдау ақысын төлеу

1. Кемеңі жалдаушы кемесімен жалданушыға тайм-чартерде көзделген тәртіппен және мерзімде жалдау ақысын төлейді. Теңізде жүзе алмайтын жағдайда болуы салдарынан кемеңі пайдалануға жарамсыз болған уақыты үшін кемеңі жалдаушы жалдау ақысы мен кемеге жұмсалатын шығыстарды төлеуден босатылады.

Кемеңі жалдаушының кінәсінен кеме пайдалануға жарамсыз болған жағдайда, кемеңі жалдаушының кемесімен жалданушыға келтірген шығындарын өтегеніне қарамастан, кемесімен жалданушының тайм-чартерде көзделген жалдау ақысына құқығы бар.

2. Кемеңі жалдаушы жалдау ақысын төлеудің мерзімін күнтізбелік он бес күннен астам уақытқа өткізіп алған жағдайда, кеме иесінің кемеңі жалдаушыға ескертпестен одан кемеңі алып қоюға және мерзімін өткізіп алуынан келтірілген зияндарды өндіріп алуға құқығы бар.

3. Кеме опат болған жағдайда тайм-чартерде көзделген күннен бастап, кеме опат болған күнге немесе, егер бұл күнді анықтау мүмкін болмаса, кеме туралы соңғы хабар алынған күнге дейін жалдау ақысы төленуге тиіс.

132-бап. Құтқару жөніндегі қызметтер көрсетілгені үшін төленетін сыйақы

Тайм-чартердің қолданылуы біткенге дейін құтқару жөнінде көрсетілген қызметтер үшін кемеге тиесілі сыйақы, құтқаруға жұмсалған шығыстар мен кеме экипажына тиесілі сыйақы үлесі шегеріле отырып, кемесімен жалданушы және кемеңі жалдаушы арасында тең үлесте бөлінеді.

13-тарау. КЕМЕҢІ ЭКИПАЖСЫЗ ЖАЛДАП АЛУ ШАРТЫ (БЕРБОУТ-ЧАРТЕР)

133-бап. Бербоут-чартердің мазмұны

Бербоут-чартерде тараптардың атауы, кеме атауы, оның сыныбы, туы, техникалық және пайдалану деректері (жүккөтергіштігі, жүксыйымдылығы, жылдамдығы және басқалар), оған жұмсалатын отын мөлшері, жүзу ауданы, кемеңі жалдау мақсаты, кемеңі берілетін және қайтарылатын уақыты, орны, жалдау ақысының ставкасы, шарттың қолданылу мерзімі көрсетілуге тиіс.

134-бап. Кемеңі қосалқы жалдау шарты (суббербоут-чартер)

1. Бербоут-чартерде өзгеше көзделмеген жағдайда, кемені жалдаушы бербоут-чартерде берілген құқықтар шегінде өз атынан суббербоут-чартер жасасуға құқылы. Суббербоут-чартерді жасасу кемені жалдаушыны кемесімен жалданушымен жасасқан бербоут-чартерді орындаудан босатпайды.

2. Осы тарауда көзделген ережелер суббербоут-чартерге қолданылады.

135-бап. Бербоут-чартер шарты бойынша кеменің теңізде жүзу жағдайын қамтамасыз ету

1. Кемесімен жалданушы кемені жалдаушыға кемені берер кезде оны теңізде жүзетін жағдайына келтіріп қоюға - бербоут-чартерде көзделген кемені жалдау мақсаттары үшін кеменің (оның корпусының, двигателінің және жабдықтарының) жарамдылығын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

2. Кемені жалдаушы бербоут-чартердің қолданылу мерзімі ішінде кемені теңізде жүзетін жағдайда ұстауға міндетті, бұл орайда кеменің жасырын кемшіліктерін жою кемесімен жалданушының міндеті болып табылады.

136-бап. Бербоут-чартер талаптары бойынша кеме экипажын жасақтау

Кеме экипажын жасақтауды кемені жалдаушы жүзеге асырады. Кемені жалдаушы кеме экипажын бұрын осы кеменің экипаж мүшелері болмаған адамдардан немесе бербоут-чартердің талаптарына сәйкес, бұрын осы кеме экипажының мүшелері болған адамдардан жасақтауға құқылы. Кеме экипажын жасақтау әдісіне қарамастан, кеме капитаны мен кеме экипажының басқа да мүшелері кемені жалдаушыға бағынады.

137-бап. Кемені жалдаушының кемені пайдалану және оны қайтару жөніндегі міндеттері

1. Кемені жалдаушы кемені пайдалануды бербоут-чартердің талаптарына сәйкес жүзеге асырады және оны пайдалануға байланысты барлық шығыстарды, соның ішінде кеме экипажының мүшелерін ұстауға арналған шығыстарды да көтереді.

2. Бербоут-чартердің қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін кемені жалдаушы кемесімен жалданушыға, кеменің қалыпты тозуын ескере отырып, өзі қандай күйде алса, сондай күйде қайтаруға міндетті.

138-бап. Кемені жалдаушының үшінші тұлғалар алдындағы жауапкершілігі

Кемеден аққан мұнайдан теңіздің ластануы келтірген залалды және қауіпті жүктерді теңіз арқылы тасымалдауға байланысты залалды өтеу талаптарын қоспағанда, кемені жалдаушы кемені пайдалануға байланысты туындайтын талаптар бойынша үшінші тұлғалар алдында жауапты болады.

139-бап. Кемені құтқарудан, оның опат болуынан немесе зақымдануынан келтірілген зияндар

Егер зиян өзінің кінәсінен келтірілмегенін дәлелдемесе, кемені құтқарудан, оның опат болуынан немесе зақымдануынан келтірілген зияндарды кемені жалдаушы көтереді.

140-бап. Кемесімен жалданушыға жалдау ақысын төлеу

1. Кемесімен жалданушыға кемені жалдаушы тараптар келіскен ставка бойынша бір ай бұрын жалдау ақысын төлейді. Егер кеменің жарамсыздығы кемені жалдаушының кінәсінен болмаса ғана, кемені жалдаушы кеменің теңізде жүзе алмайтын жағдайда болуы салдарынан пайдалануға жарамсыз уақыт үшін кемеге жалдау ақысы мен шығыстар төлеуден босатылады.

2. Осы Заңның 141-бабында көзделген жағдайды қоспағанда, жалдау ақысын төлеу мерзімі күнтізбелік он бес күннен артық өткізіліп алған жағдайда, кемесімен жалданушының кемені жалдаушыдан кемені ескертусіз алып қоюға және кемені жалдаушыдан мерзімін өткізіп алғандықтан келтірілген зияндарды өндіріп алуға құқығы бар.

3. Кеме опат болған жағдайда жалдау ақысы бербоут-чартерде көзделген күннен бастап, кеме опат болған күнге дейін немесе, егер бұл күнді анықтау мүмкін болмаса, кеме туралы соңғы хабар алынған күнге дейін төленуге тиіс.

141-бап. Кемені алып қоюға жол бермеу

Осы Заңның 142-бабында белгіленген ережелерге сәйкес, кемені сатып алу шартымен жасалған бербоут-чартер бойынша жалдау ақысын төлеу мерзімі күнтізбелік он бес күннен астам өткізіліп алған жағдайда, егер мұндай мерзімін өткізіп алу кемені жалдаушыға байланысты емес мән-жайлардан туындаса, кеме иесінің кемені жалдаушыдан кемені алып қоюға құқығы жоқ, бірақ кемені жалдаушыдан мерзімін өткізіп алу келтірген зияндарды өндіріп алуға құқылы.

142-бап. Кемені сатып алу

Егер кемені жалдаушы бербоут-чартер бойынша өз міндеттемелерін орындап, осы Заңның 140-бабының 1-тармағына сәйкес ең соңғы жалдау ақысын төлесе, кемені жалдаушы кемені сатып алатын талаппен жасалған бербоут-чартер бойынша, бербоут-чартердің қолданылу мерзімі біткеннен кейін кеме кемені жалдаушының меншігіне өтеді.

143-бап. Сатып алынған кеменің кемшіліктері үшін жауапкершілік

Егер кемені жалдаушы кеменің кемшіліктері кеме өзіне берілгенге дейін, немесе ол берілгенге дейін туындаған себептерге байланысты пайда болғанын дәлелдесе, кемені жалдаушы сатып алған кеменің кез келген кемшіліктері үшін, соның ішінде байқалмайтын кемшіліктері үшін кемесімен жалданушы жауапты болады.

14-тарау. СҮЙРЕТІП ЖҰЗУ ШАРТЫ

144-бап. Сүйретіп жүзу шарты

Сүйретіп жүзу шарты бойынша бір кеменің иесі сыйақы алып, екінші кемені немесе өзге де жүзбелі объектіні белгілі бір қашықтыққа не порт айдынында маневрлер жасау үшін, соның ішінде кемені немесе өзге де жүзбелі объектіні портқа кіргізу не оны порттан шығару үшін сүйретіп жүзуге міндеттенеді.

145-бап. Сүйретіп жүзу шарты тараптарының міндеттері

Сүйретіп жүзу шартының әрбір тарабы өз кемесін немесе өзге де жүзбелі объектіні сүйретіп жүзуге жарамды күйге алдын ала келтіріп қоюға міндетті.

146-бап. Теңізде сүйретіп жүзу кезіндегі жауапкершілік

1. Теңізде сүйретіп жүзу сүйретіп жүзуші кеме капитанының басқаруымен жүзеге асырылады.

Теңізде сүйретіп жүзу кезінде сүйретуге алынған кемеге немесе өзге де жүзбелі объектіге не олардағы адамдарға немесе мүлікке келтірілген залал үшін, егер залал өз кінәсінен келтірілмегенін дәлелдей алмаса, сүйретіп жүзуші кеменің иесі жауапты болады.

2. Теңізде сүйретіп жүзу шартының тараптары жазбаша нысандағы келісіммен теңізде сүйретіп жүзуді басқару жөніндегі міндетті сүйретуге алынған кеменің немесе өзге де жүзбелі объектінің капитанына жүктей алады. Бұл жағдайда теңізде сүйретіп жүзу кезінде сүйретіп жүзуші кемеге не ондағы адамдарға немесе мүлікке келтірілген залал үшін, егер залал өз кінәсінен келтірілмегенін дәлелдей алмаса, сүйретуге алынған кеменің немесе өзге де жүзбелі объектінің иесі жауапты болады.

147-бап. Портта сүйретіп жүзу кезіндегі жауапкершілік

1. Портта сүйретіп жүзу сүйретуге алынған кеме немесе өзге де жүзбелі объект капитанының басқаруымен жүзеге асырылады.

Портта сүйретіп жүзу кезінде сүйретіп жүзуші кемеге не ондағы адамдарға немесе мүлікке келтірілген залал үшін, егер залал өз кінәсінен келтірілмегенін дәлелдей алмаса, сүйретуге алынған кеменің немесе өзге де жүзбелі объектінің иесі жауапты болады.

2. Портта сүйретіп жүзу шартының тараптары жазбаша нысандағы келісіммен портта сүйретіп жүзуді басқару жөніндегі міндетті сүйретіп жүзуші кеменің капитанына жүктеуге құқылы. Бұл жағдайда портта сүйретіп жүзу кезінде сүйретуге алынған кемеге немесе өзге де жүзбелі объектіге не олардағы адамдарға немесе мүлікке келтірілген залал үшін, егер залал өз кінәсінен келтірілмегенін дәлелдей алмаса, сүйретіп жүзуші кеменің иесі жауапты болады.

148-бап. Мұз қатқан жағдайда сүйретіп жүзу кезіндегі жауапкершілік

Мұз қатқан жағдайда сүйретіп жүзу кезінде сүйретуге алынған кемеге немесе өзге де жүзбелі объектіге не олардағы адамдарға немесе мүлікке келтірілген залал үшін, егер залал сүйретіп жүзуші кеме иесінің кінәсінен келтірілгенін дәлелденбесе, ол жауапты болмайды.

15-тарау. КӨЛК ЭКСПЕДИЦИЯСЫНЫҢ, ТЕҢІЗ АГЕНТТІГІН ЖҮРГІЗУДІҢ, ТЕҢІЗ ДЕЛДАЛДЫҒЫНЫҢ ШАРТТАРЫ

149-бап. Көлік экспедициясының шарты

1. Көлік экспедициясының шарты Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне, осы Заңға және уәкілетті орган бекіткен Теңіз көлігіндегі экспедиторлық қызметті жүзеге асыру қағидаларына сәйкес жасалады.

2. Көлік экспедициясының шарты бойынша бір тарап (экспедитор) сыйақы алып және екінші тараптың (клиенттің, жүкті жөнелтушінің немесе алушының) есебінен экспедиция шартында белгіленген, жүк тасымалдауға байланысты қызметтерді орындауға немесе орындауды ұйымдастыруға, соның ішінде клиенттің атынан немесе өз атынан жүк тасымалдау шартын жасасуға міндеттенеді.

Ескерту. 149-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

150-бап. Теңіз агенттігін жүргізу шарты

1. Теңіз агенттігін жүргізу шарты теңіз агенті мен кеме иесі арасында жасалған көлік экспедициясының шарты болып табылады.

2. Теңіз агенттігін жүргізу шарты бойынша теңіз агенті сыйақы алып және кеме иесінің есебінен жүк тасымалдауға байланысты, шартта белгіленген қызмет көрсетуді орындауға немесе орындауды ұйымдастыруға міндеттенеді. Шартта белгіленген өкілеттіктер шегінде теңіз агенті өз атынан және кеме иесінің атынан:

1) кеменің портқа келуіне, кеменің портта болуына және кеменің порттан шығуына байланысты қажетті іс-әрекеттерді орындайды;

2) кеменің портта болуына байланысты төленуге тиісті сомаларды төлейді;

3) кемені жабдықтауды және оған портта қызмет көрсетуді ұйымдастыруда кеме капитанына көмек көрсетеді;

4) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартын жасасады;

5) жүктің құжаттарын ресімдейді;

6) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартынан туындайтын талаптар бойынша кеме иесіне тиесілі соманы алады;

7) шартқа сәйкес өзге де іс-әрекеттерді жасайды.

3. Теңіз агенті кеме иесінің келісімімен өзіне осындай әрекеттер жасауға уәкілдік берген екінші тараптың пайдасына да заңдық және өзге де әрекеттерді жасауға құқылы.

4. Шартты орындау мақсатында теңіз агенті кеме иесінің алдында теңіз субагентінің әрекеттері үшін жауапты болып қала отырып, басқа тұлғалармен теңіз агенттігін жүргізу шарттарын жасасуға құқылы. Егер теңіз субагенті сенім білдіруді беру негізінде әрекет етпесе ғана, теңіз субагентінің кеме иесі атынан үшінші тұлғалармен мәмілелер жасасуға құқылы емес.

5. Теңіз агенті:

1) кеме иесінің мүдделерін көздейтін және теңіз агенттігін жүргізу практикасына сәйкес қызметті адал жүзеге асыруға;

2) өз өкілеттіктері шегінде әрекет етуге;

3) кеме иесіне оның талап етуімен тапсырмалардың орындалу барысы туралы барлық мәліметтерді хабарлауға;

- 4) жасалған мәміле бойынша алынғандардың бәрін кідіртпей кеме иесіне беруге;
- 5) қаражаттың жұмсалыу есебін жүргізуге;
- 6) кеме иесіне тиісті құжаттарды қоса тіркеп, тапсырмалардың орындалуы туралы, егер тапсырмалардың сипаты бойынша бұл талап етілсе, есеп беруге міндетті.

6. Егер шартта өзгеше көзделмесе, кеме иесі:

- 1) кеме агентіне теңіз агенттігін жүргізу шартына сәйкес әрекеттер жасауға жеткілікті қаражат беруге;
- 2) теңіз агентіне оның жұмсаған шығыстарын өтеуге;
- 3) егер теңіз агенті кеме иесінің атынан және өз өкілеттіктері шегінде әрекет жасаса, теңіз агенті әрекеттерінің салдары үшін жауапты болуға;
- 4) теңіз агентіне теңіз агенттігін жүргізу шартында белгіленген мөлшерде және тәртіппен сыйақы төлеуге;
- 5) теңіз агентінің шартқа сәйкес орындағандарының бәрін кідіртпей қабылдауға міндетті.

7. Теңіз агенттігін жүргізу шарты белгісіз мерзімге жасалған жағдайда, тараптардың әрқайсысы шартты бұзатындығы туралы екінші тарапқа шарт бұзылғанға дейін үш айдан кешіктірмей хабарлап, мұндай шартты бұзуға құқылы.

151-бап. Теңіз делдалдығының шарты

1. Теңіз делдалдығының шарты бойынша, делдал (теңіз брокері) сенім білдірушінің тапсыруы бойынша оның атынан және соның есебінен кемелерді сатып алу-сату, кемелерді жалдап алу, сүйретіп жүзу шарттарын, сондай-ақ теңіздегі сақтандыру шарттарын жасасқан кезде теңіз делдалдығының шартында белгіленген сыйақы үшін делдалдық қызметтер көрсетуге міндеттенеді.

2. Теңіз брокері, егер тараптар оған уәкілеттік берсе, шарттар жасасқан кезде екі тараптың өкілі болуға құқылы. Бұл орайда теңіз брокері тараптардың әрқайсысына өзінің екінші тарапқа да өкілдік жасайтынын хабарлауға және делдалдық қызметтерді көрсеткен кезде екі тараптың да мүдделерін көздеп әрекет жасауға міндетті.

16-тарау. ЖАЛПЫ АВАРИЯ

152-бап. Жалпы авария ұғымы және оны бөлу принциптері

1. Теңіздегі ортақ іске жалпы қауіпсіздік және мүлікті жалпы қауіптен сақтау мақсатында жасалған теңіз арқылы тасымалдау ережелеріне сәйкес теңіздегі ортақ іс аяқталған күні және сол жерде кемелің, жүктің және жалдау ақысы құнына мөлшерлес етіп кеме, жүк және жалдау ақысы арасында бөлінетін зияндар және (немесе) шығыстар жалпы авария деп танылады.

Жалпы авария деп танылатын залалдарға:

- 1) құтқару жөніндегі шаралардың қолданылуы туғызған залалдар;
- 2) жүктің, отынның, жабдықтау заттарының зақымдануы немесе жоғалуы, жалдау ақысының ысырабы туғызған залалдар;

3) кеменің, оның машиналарының немесе керек-жарақтарының зақымдануы туғызған залалдар жатады.

Жалпы авария деп танылатын шығыстарға:

- 1) кеменің паналайтын жерге кіруі туғызған шығыстар;
- 2) кемені уақытша жөндеу туғызған шығыстар;
- 3) жалпы қауіпсіздік үшін кемені кідірте тұру туғызған шығыстар;
- 4) кемені жүзуге жарамсыз деп танудың немесе кеменің рейсті жалғастырудан бас тартуының салдарынан туған шығыстар;
- 5) құтқаруға жұмсалған шығыстар;
- 6) қоршаған ортаға нұқсан келтіруді болғызбау жөніндегі шаралар туғызған шығыстар жатады.

Жалпы аварияға жатқызылған шығыстардың орнына жұмсалған кез келген қосымша шығыстар (алмастырушы шығыстар) жалпы авария деп танылады. Алмастырушы шығыстар теңіздегі ортақ іске қатысушылардың қайсыбіреуі алған үнемге қарамастан, жол берілмеген шығыстар мөлшерінде ғана өтеледі.

2. Осы баптың 1-тармағында аталған әрекеттердің тікелей салдары болып табылатын залалдар ғана жалпы авария деп танылады.

3. Тасымалдау ережелеріне сәйкес, жалпы авария кеме, жүк және жалдау ақысы арасында олардың теңіздегі ортақ істің аяқталған күні мен орнындағы құнына мөлшерлес бөлінеді.

4. Бір немесе бірнеше кеме басқа бір кемені немесе басқа кемелерді сүйретіп не итеріп жүзген, олардың бәрі құтқару операциясына емес, коммерциялық қызметке қатысқан жағдайда да теңіздегі ортақ іс орын алады.

Егер кеме басқа кемеден немесе басқа кемелерден жай бөлініп кету нәтижесінде қауіпсіз жағдайда болса, басқа кемемен немесе басқа кемелермен бірге жалпы қауіпке ұшырамайды. Бөлініп кету жалпы авария актісі болып табылатын жағдайда, теңіздегі ортақ іс жалғастырыла береді.

153-бап. Кеменің паналайтын орынға кіруі туғызған шығыстар

1. Жазатайым оқиғаның немесе жалпы қауіпсіздік үшін осындай кіруді немесе оралуды қажет еткен басқа бір төтенше мән-жайдың салдарынан кеменің портқа немесе өзге де бір паналайтын жерге кіруі не кеменің портқа немесе өзге де жүк тиеу орнына оралуына жұмсалған шығыстар жалпы авария деп танылады.

2. Кеменің паналайтын орынға кіруіне немесе оның жүк тиеу орнына оралуына жұмсалған шығыстар жалпы авария деп танылатын жағдайда, оған кеменің осындай орыннан жүк немесе жүктің бір бөлігін алып шығуына байланысты шығыстар да жатады.

3. Осы баптың 1-тармағында аталған мән-жайлар кезінде кеменің паналайтын орынға кіруі немесе оның жүк тиеу орнына оралуы салдарынан рейстің ұзартылуына

байланысты кеме экипажының мүшелеріне жалақы мен жабдықтылым төлеуге, отын мен жабдықтау заттарына жұмсалған шығыстар жалпы авария деп танылады.

4. Осы баптың 1-3-тармақтарында белгіленген ережелер тиісінше кеменің кірген және оған жөндеу жүргізу мүмкін болмаған паналау орнынан басқа портқа немесе басқа жерге орын ауыстыруына жұмсалған шығыстарға қатысты, сондай-ақ кемені уақытша жөндеуге, оның сүйретіп жүзуге алынуы мен рейстің ұзартылуына байланысты шығыстарға қатысты қолданылады.

154-бап. Кемені уақытша жөндеу туғызған шығыстар

Жүк тиеу орнында, кеме кірген орында немесе жалпы қауіпсіздік үшін кеме паналаған орында кемеге уақытша жүргізілген жөндеуге не жалпы авариялық құрбандықтар салдарынан болған зақымдарды жоюға жұмсалған шығыстар жалпы аварияға жатқызылады. Рейсті аяқтау үшін қажетті кездейсоқ зақымдарды уақытша жоюға жұмсалған шығыстар жалпы аварияға жатқызылып, егер мұндай зақымдарды жою жүргізілмеген болса, ол әлгі алдын алу шығыстарының мөлшерінде ғана өтеледі.

155-бап. Жалпы қауіпсіздік үшін кемені кідіртуден туындаған шығыстар

1. Жазатайым оқиғалар салдарынан әлдебір портта немесе орында кемені кідіртіп қоюдан туындаған, кеме экипажына жалақы және жабдықтылым төлеуге жұмсалған шығыстар немесе жалпы қауіпсіздік үшін не осындай жазатайым оқиғалар немесе басқа да төтенше оқиғалар келтірген зақымдарды жою үшін жұмсалған басқа да төтенше шығыстар, егер мұндай жою рейсті қауіпсіз жалғастыру үшін қажет болса, жалпы авария деп танылады. Жалпы аварияға жатқызылмаған зақымдарды жоюға жұмсалған шығыстарды қоспағанда, осындай кідірту кезінде туындаған отынға, жабдықтау заттарына жұмсалған шығыстар мен порттың шығыстары жалпы аварияны бөлу тәртібімен өтеледі.

2. Осы баптың 1-тармағында белгіленген ережелер қайсыбір жазатайым оқиғаға немесе рейс кезінде орын алған өзге де төтенше жағдайға байланысты емес зақымдарды жою салдарынан кемені кідірту туғызған шығыстарға қолданылмайды. Тіпті зақымдарды жою рейсті қауіпсіз жалғастыру үшін қажет болса да, мұндай шығыстар жалпы авария деп танылмайды.

156-бап. Кемені жүзуге жарамсыз деп тану немесе кеменің рейсті жалғастырудан бас тартуы салдарынан туындаған шығыстар

Кеме жүзуге жарамсыз деп танылған немесе кеме рейсті жалғастырудан бас тартқан жағдайда кеме жүзуге жарамсыз деп танылғанға немесе кеме рейсті жалғастырудан бас тартқанға дейін не жүкті түсіру аяқталмаған жағдайда жүкті түсіру аяқталғанға дейін (сақтауға, сақтандыруға, кеме экипажының жалақысына және оның жабдықтылымына, отынға, жабдықтау заттарына, порт шығыстарына) жұмсалған шығыстар ғана жалпы аварияға жатқызылады.

157-бап. Құтқаруға жұмсалған шығыстар

1. Егер құтқару осы Заңның 152-бабының 1-тармағында аталған мақсатта жүзеге асырылса, теңіздегі ортақ іске қатысушы тараптар құтқаруға жұмсаған шығыстар, құтқару шарт негізінде немесе өзге де түрде жүзеге асырылғанына қарамастан, жалпы авария деп танылады.

2. Осы баптың 1-тармағында аталған шығыстарда құтқару үшін берілетін сыйақы камтылады, оның мөлшерін анықтаған кезде осы Заңның 183-бабы 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген талаптар ескеріледі.

Құтқарушыға кеме иесі осы Заңның 184-бабының 4-тармағында көзделген мөлшерде төлейтін арнаулы өтем жалпы авария деп танылмайды.

158-бап. Қоршаған ортаға залал келтіруді болғызбау немесе азайту жөніндегі шаралардан туындаған шығыстар

Қоршаған ортаға залал келтіруді болғызбау немесе азайту жөніндегі шаралардан туындаған шығыстар, егер олар мына жағдайлардың бірінде немесе бәрінде:

1) жалпы қауіпсіздік мақсатында жүзеге асырылған операцияның бөлігі ретінде, бірақ оны теңіздегі ортақ істен тыс тарап қолданған болып, сол тарапқа құтқарғаны үшін сыйақыға құқық беріле қалған жағдайда;

2) осы Заңның 153-бабында аталған мән-жайлар кезінде кемені портқа кіргізу не кемені порттан немесе орыннан шығару жағдайында;

3) осы Заңның 153-бабында көзделген мән-жайлар кезінде кемені портта немесе орында кідірту жағдайында жасалса, жалпы аварияға жатқызылады. Кемеден ластаушы заттар ағуы немесе төгілуі іс жүзінде орын алған жағдайда, осыған байланысты қоршаған ортаға залал келтіруді болғызбау немесе азайту жөніндегі қажетті қосымша шаралардан туындаған шығыстар жалпы авария деп танылмайды;

4) жүкті түсіруге, қоймаға салуға немесе қайта тиеуге байланысты шығыстар, егер аталған операцияларға жұмсалған шығыстар жалпы авария деп танылса, жалпы аварияға жатқызылады.

159-бап. Құтқару жөнінде шаралар қолданудан туындаған зияндар

Осы Заңның 152-бабында аталған белгілер болған жағдайда, атап айтқанда:

1) жүкті кеме бортынан сыртқа лақтырғанда келтірілген зияндар, сондай-ақ жалпы қауіпсіздік үшін жасалған құрбандықтар салдарынан, атап айтқанда, жүкті лақтыру үшін ашылған люктер немесе сол үшін жасалған басқа да тесіктер арқылы трюмге судың кіру салдарынан кемеге немесе жүкке келтірілген зияндар;

2) кемедегі өртті сөндіруге байланысты кемеге немесе жүкке келтірілген зияндар, соның ішінде кемені сол мақсатпен жағаға шығарып тастау немесе жанып жатқан кемені суға батыру ісін жүргізуден болған зияндар;

3) кеменің қайраңға өзі шыға алу-алмауына қарамастан, кемені қайраңға әдейі отырғызу арқылы кемеге немесе жүкке келтірілген зияндар;

4) кемені қайраңнан шығару кезінде кеме двигателінің басқа да машиналары мен қазандарының зақымдануынан кемеге келтірілген зияндар;

5) жүкті, отынды немесе жабдықтау заттарын кемеден лихтерлерге қайта тиеу арқылы қайраңда қалған кемені жеңілдетуге, лихтерлерді жалдауға және оларды кемеге қайта тиеуге жұмсалған төтенше шығыстар, сондай-ақ осының салдарынан келтірілген басқа да зияндар жалпы авария деп танылады.

160-бап. Жүктің, отынның не жабдықтау заттарының зақымдануынан немесе жойылуынан, жалдау ақысының ысырабынан келтірілген зияндар

1. Егер аталған операцияларды жүзеге асыруға жұмсалған шығыстар жалпы авария деп танылған жағдайларда, жүктің, отынның не жабдықтау заттарының кемедегі орнынан ауыстырып қою, кемеден түсіру, кемеге қайта тиеу мен орналастыру нәтижесінде, сондай-ақ оларды сақтау нәтижесінде келтірілген зақымдануынан немесе жойылуынан болған шығындар, жалпы авария деп танылады.

2. Жүктің жоғалуынан туындаған жалдау ақысының ысырабы, жүктің жоғалуы жалпы аварияны бөлу тәртібімен өтелетін жағдайларда, жалпы авария деп танылады. Бұл орайда кеме иесі алу мақсатында шығарып, бірақ құрбандық салдарынан жүзеге асырылмаған шығыстар жалдау ақысынан шығарып тасталады.

161-бап. Кеменің, оның машиналарының немесе керек-жарақтарының зақымдануынан туындаған зияндар

1. Кеменің, оның машиналарының немесе керек-жарақтарының зақымдануынан болған жалпы аварияны құрайтын зияндар зақымданған немесе жоғалған нәрсені жөндеу, түзету немесе ауыстыру құны негізге алына отырып анықталады. Бұл орайда осы Заңның 163-бабына сәйкес, "ескінің орнына жаңа үшін" шегерімі жасалады.

2. Кемеге жөндеу жүргізілмеген жағдайда, кеменің зақымдануынан болған зиян кеменің зақымдану салдарынан кеміген құнына және кеме жөндеу құнынан аспайтын сметаға сәйкес сомамен анықталады.

162-бап. Жалпы авария деп танылмайтын зияндар (жеке авария)

1. Осы Заңның 152-бабының 1-тармағында белгіленген, жалпы авария белгілеріне жатпайтын зияндар, сондай-ақ осы баптың 2-тармағында аталған зияндар жеке авария деп танылады. Мұндай зияндар кеме, жүк және жалдау ақысы арасында бөлінбеуге тиіс және оларды зардап шеккендер көтереді немесе олардың келтірілгені үшін жауаптылар көтереді.

2. Осы Заңның 152-бабының 1-тармағында аталған белгілері болған күннің өзінде де:

1) сауда мақсатында теңізде жүзу ережелері мен үрдістері бұзыла отырып, кемеді тасылып келе жатқан, борттан лақтырылып тасталған жүктің құны;

2) кемедегі өртті сөндіруге байланысты түтіннің немесе қызудың әсер етуі салдарынан келтірілген зияндар;

3) кеменің теңіздегі қауіп салдарынан бұрын бұзылған немесе іс жүзінде жойылған сынықтарын немесе бөліктерін шауып тастаудан келтірілген зияндар;

4) жүзіп келе жатқан кеме двигательдерінің жұмысын немесе двигательдерінің, басқа да машиналарының, қазандарының өзге де жұмысын тездетуден келтірілген зияндар;

5) рейс ұзақтығын ұлғайту салдарынан кемеге немесе жүкке келтірілген зияндар немесе ысыраптар (кідірістен, бағаның өзгеруінен болған және басқа зияндар) жалпы авария деп танылмайды.

163-бап. "Ескінің орнына жаңа үшін" шегерімдер

1. Жасалған уақыты он бес жылдан аспайтын кемені жөндеу кезінде ескі материалдар немесе кеменің бөліктері жаңаларымен ауыстырылған жағдайда, осы Заңның 161-бабына сәйкес жалпы аварияға жатқызылатын жөндеу құны, осы баптың 2-4-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, жөндеу құнының үштен бір бөлігіне кемітіледі.

2. Соқтығысуға кемелердің бірі кінәлі болған жағдайда жалпы авария деп танылатын кеменің уақытша жөндеу құнынан, сондай-ақ азық-түліктің, жабдықтау заттарының, зәкірлердің және зәкір шынжырларының құнынан "ескінің орнына жаңа үшін" шегерімдер жасалмайды.

3. Кемені құрғақ докта, стапельде жөндеу және кеменің орнын ауыстыру қажеттігі туғызатын шығыстар толығымен жалпы аварияға жатқызылады.

4. Мұның алдындағы корпусты бояу мен жабу жалпы авария актісіне дейінгі соңғы он екі айда орын алған жағдайда да кемені жөндеу кезінде оны тазалауға, бояуға және корпусын жабуға жұмсалған шығыстар елу процент мөлшерінде жалпы авария деп танылады.

5. "Ескінің орнына жаңа үшін" шегерімдерді қолдану үшін кеменің жасалған уақыты оны жасау аяқталған жылдың 31 желтоқсанынан бастап, жалпы авария актісінің күніне дейін есептеледі. Кемені оқшаулауға, оның құтқару және басқа шлюпкаларына, байланыс құралдарына, навигациялық аспаптары мен жабдықтарына, машиналары мен қазандарына қатысты олардың нақты жасалған уақыты есепке алынады.

164-бап. Диспаша және диспашерлер

Мүдделі тараптардың өтініші бойынша жалпы аварияны анықтау диспашерлердің диспаша жасауына әкеп соғады.

165-бап. Диспаша жасағанда негізге алынатын дәлелдемелер мен материалдар

1. Жалпы аварияны бөлуді талап ететін тарап мәлімделген зияндар шын мәнінде жалпы авария деп танылуға тиіс екенін дәлелдеуге міндетті.

2. Диспаша жасауда мүдделері қозғалуы мүмкін тұлға диспашерге теңіздегі ортақ іс аяқтағанға дейін бір жыл ішінде өтеуді талап ететін ысыраптары немесе шығыстары туралы жазбаша нысанда өтініш береді.

Мұндай өтініш берілмеген немесе мұндай өтініш туралы сұрау салудан кейін он екі ай ішінде тұлға мәлімделген талапты негіздеу мақсатында дәлелдемелерді не мүліктің

құны туралы деректерді табыс етпеген жағдайда, диспашер өзінде бар ақпарат негізінде диспаша жасауға құқылы. Бұл орайда диспашаға оның көрінеу дұрыс болмауы негізінде ғана дау туғызылуы мүмкін.

3. Диспаша жасалып жатқан кезде шешу үшін арнаулы білімдер (кеме жүргізу, кеме жасау, кемелерді жөндеу, кемелер мен жүктерді бағалау, сондай-ақ өзге де арнаулы білімдер) талап етілетін мәселелер туындаған жағдайда, диспашер өзі тағайындаған сарапшыға тиісті қорытынды дайындауды тапсыруға құқылы. Мұндай қорытындыны диспашер басқа дәлелдемелермен қатар бағалайды.

4. Диспаша жасаудың негізіне алынған материалдар танысу үшін ашық болуға тиіс және диспашер мүдделі тұлғалардың талап етуі бойынша оларға материалдар деректерінің куәландырылған көшірмелерін солардың есебінен беруге міндетті.

166-бап. Диспаша жасау үшін алым

Диспаша жасалғаны үшін алым алынады, ол диспашаға енгізіліп, барлық мүдделі тұлғалардың арасында олардың жалпы аварияға қатысу үлесіне бара-бар бөлінеді.

167-бап. Диспашаны түзету және оған дауласу

1. Диспашалар тізілімінде диспаша тіркелгеннен кейін ондағы есептеулерден табылған қателерді диспашер өз бастамасымен немесе араларында жалпы авария бөлінген тұлғалардың өтініші бойынша диспашаға оның құрамдас бөлігі болып табылатын қосымша (аддендум) жасау арқылы түзетуі мүмкін.

2. Араларында жалпы авария бөлінген тұлғалар диспаша немесе оған аддендум алынған күннен бастап алты ай ішінде, бұл туралы диспашерге оған талап-арыздың көшірмесін жіберу арқылы міндетті түрде хабарлай отырып, диспашерге сотта дау айта алады.

3. Диспашер сотта диспаша туралы даудың қаралуына қатысуға және істің мәні бойынша түсініктеме беруге құқылы немесе, егер талап етілсе, міндетті.

4. Диспаша туралы дауды қарайтын сот диспашаны күшінде қалдыруы, оған өзгерістер енгізуі немесе оның күшін жойып, диспашерге сот шешіміне сәйкес жаңа диспаша жасауды тапсыруы мүмкін.

168-бап. Диспашаның орындалуы

Осы Заңның 167-бабының 2-тармағында көзделген мерзімде диспашаға дау айтылмаған немесе дау айтылып, бірақ сот күшінде қалдырған жағдайда, ол бойынша өндіріп алу Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жүргізілуі мүмкін.

17-тарау. КЕМЕЛЕР СОҚТЫҒЫСҚАН ЖАҒДАЙДА ЗИЯНДЫ ӨТЕУ

169-бап. Кемелердің соқтығысуынан келтірген зиян үшін жауапкершілік

1. Кемелердің соқтығысуынан келтірген зиян Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде белгіленген тәртіппен өтеледі.

2. Кемелердің соқтығысуы лоцманның кінәсінен, соның ішінде міндетті лоцмандық алып өту кезінде болған жағдайда жауапкершілік нақ сол тәртіппен анықталады.

3. Кемелердің соқтығысуы екі немесе одан да көп тараптың кінәсінен болған жағдайда, келтірілген зиян үшін жауапкершілік олардың әрқайсысы кінәсінің деңгейіне мөлшерлес анықталады. Тараптардың әрқайсысы кінәсінің деңгейін анықтау мүмкін болмаған жағдайда, соқтығысудың мән-жайлары негізге алына отырып, жауапкершілік олардың арасында тең бөлінеді.

4. Кеме иелері зардап шегушілер немесе Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарына сәйкес зиянды өтеттіруге құқығы бар адамдар алдында азаматтың өмірі мен денсаулығына келтірілген зиян үшін ортақ жауапкершілікте болады.

Келтірілген зиянды бірлесіп өтеген кеме иесі зардап шегушіге зиян келтірушілердің әрқайсысынан осы зиян келтіруші кінәсінің деңгейіне сәйкес келетін мөлшерде зардап шегушіге төленген өтем үлесін талап етуге құқылы.

170-бап. Жауапкершілікті жоққа шығаратын мән-жайлар

1. Кемелердің соқтығысуы кездейсоқ соқтығысу, еңсерілмейтін күштің салдарынан соқтығысу жағдайында зиян келтірілуіне тараптардың кінәсі болмаған немесе соқтығысу себептерін анықтау мүмкін болмаған жағдайда тараптардың бірде-біреуінің зиянның өтелуін талап етуге құқығы жоқ. Мұндай жағдайда тараптардың әрқайсысы өзі келтірген зиянға тәуекел етеді.

2. Кемелер немесе олардың бірі соқтығысу кезінде зәкірде тұрған немесе өзге бір әдіспен бекітілген жағдайда да осы баптың 1-тармағында белгіленген ережелер қолданылады.

18-тарау. ҚАУІПТІ ЖҮКТЕРДІ ТАСЫМАЛДАУДАН ЖӘНЕ ТЕҢІЗДІҢ КЕМЕЛЕРДЕН АҚҚАН МҰНАЙМЕН ЛАСТАНУЫНАН КЕЛТІРІЛГЕН ЗАЛАЛ ҮШІН ЖАУАПКЕРШІЛІК

171-бап. Кеме иесінің жауапкершілігі

1. Осы Заңның 175-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, кеме иесі қауіпті жүкті тасымалдау салдарынан және (немесе) теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануынан оқыс жағдай туындаған кезден бастап зардап шегуші тұлғаға келтірілген зиян мен залал үшін жауапты болады.

2. Мыналар:

1) қауіпті жүктің кемеді және кеме сыртында азаматтың өмірі мен денсаулығына зиян келтіруі;

2) қауіпті жүктің салдарынан мүліктің кемеді немесе кеме сыртында жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі);

3) қауіпті жүк келтірген, қалпына келтіру шараларына жұмсалатын шығыстармен шектелген қоршаған ортаның ластануынан болған залалдар, сондай-ақ осындай залал келтірілуі салдарынан қолдан шығып кеткен тиімділік;

4) ескерту шараларына жұмсалған шығыстар және кейіннен осындай шаралар келтірген залал қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залал болып табылады.

3. Мыналар:

1) мұнайдың ағуы немесе төгілуі қай жерде болса да, кемеден мұнайдың ағуы немесе төгілуі салдарынан болған кеме сыртындағы ластанудан келтірілген, қалпына келтіру шараларына жұмсалатын шығыстармен шектелген залал, сондай-ақ осындай залал келтірілуі салдарынан қолдан шығып кеткен тиімділік;

2) алдын алу шараларына жұмсалған шығыстар және кейіннен осындай шаралар келтірген залал жүк немесе өз отыны ретінде тасымалданатын кемеден аққан мұнайдың теңізді ластануынан келтірілген залал болып табылады.

172-бап. Екі немесе одан да көп кеме иелерінің ортақ жауапкершілігі

Екі немесе одан да көп кеме қатысқан оқыс жағдай салдарынан ластанудан залал келтірілген ретте, оқыс жағдайға қатысы бар барлық кеме иелері, егер мұндай кеме иелері осы Заңның 175-бабының негізінде жауапкершіліктен босатылмаса, ластанудан болған барлық залал үшін ортақ жауапкершілікте болады.

173-бап. Кеме иесінің толық жауапкершілігі

Кеме иесі, егер:

1) ластанудан болған залал оның қасақана немесе өрескел абайсыздықтан жасаған әрекетінің (әрекетсіздігінің) салдарынан болғаны дәлелденсе;

2) ол осы Заңның 176-бабында көзделген жауапкершілікті шектеу қорын құру жөніндегі талапты орындамаған болса, толық көлемінде жауапты болады.

174-бап. Кеме иесінің жауапкершілігін шектеу

1. Кеме иесінің қауіпті жүк тасымалдауға байланысты жауапкершілігінің мөлшері бір оқыс жағдайға қатынасы бойынша жалпы сомамен шектеледі, ол мынадай тәртіппен есептеп шығарылады:

1) сыйымдылығы екі мың тоннадан аспайтын кеме үшін он миллион есептік бірлік;

2) сыйымдылығы екі мың тоннадан асатын кеме үшін осы тармақтың 1) тармақшасында аталған сомаға сыйымдылығы әрбір келесі тоннасы үшін, жалпы сомасы жүз миллион есептік бірліктен аспайтын жағдайда:

екі мың бір тоннадан елу мың тоннаға дейін - бір жарым мың есептік бірлік;

елу мың тоннадан астам - үш жүз алпыс есептік бірлік қосылады.

2. Кеме иесі бір оқыс жағдайға қатынасы бойынша теңіздің мұнаймен ластануынан келтірілген залал үшін өз жауапкершілігін кеме сыйымдылығының әрбір тоннасына шаққандағы бір жүз отыз үш есептік бірліктің жалпы сомасымен шектеуге құқылы. Бұл орайда жалпы сома он төрт миллион есептік бірліктен аспауы керек.

175-бап. Кеме иесінің жауапкершіліктен босатылуы

1. Егер залал:

1) соғыс қимылдарының, дүлей зілзалалардың салдарынан;

2) үшінші тұлғалардың қасақана әрекетінен (әрекетсіздігінен);

3) кеме сыртындағы навигациялық құралдардың тиісінше жұмыс істемеу салдарынан келтірілгенін дәлелдесе, кеме иесі қауіпті жүктерді тасымалдаудан және теңіздің мұнаймен ластануынан келтірілген зиян үшін жауапты болмайды.

2. Кеме иесі, зардап шеккен тұлғаның қасақана немесе өрескел абайсыздығынан залал келтірілгенін дәлелдеген жағдайда зиянды өтеу мөлшері кемітілуі мүмкін немесе зиянды өтеуден бас тартылуы мүмкін.

3. Азаматтың өмірі мен денсаулығына зиян келтірілген жағдайда өтеуден толық бас тартуға жол берілмейді.

176-бап. Жауапкершілікті шектеудің міндетті қоры

1. Қауіпті жүктерді тасымалдау кезінде және (немесе) теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануынан келтірілген зиянды өтеу жөніндегі міндеттемелерін орындау үшін кеме иесі өз жауапкершілігінің шегіне тең жалпы сомада жауапкершілікті шектеу қорын құруға міндетті.

Жауапкершілікті шектеу қоры өзінен шығасы ақшаны сот атына депозит жағдайларында орналастыру немесе банк кепілдігін беру не сот жеткілікті деп таныған өзге де қаржылық қамтамасыз ету арқылы құрылуы мүмкін.

2. Кеме иесінің қауіпті жүктерді тасымалдаудан және теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануынан келтірілетін залалды болғызбау немесе азайту жөніндегі шығыстары оған жауапкершілікті шектеу қорына қатысты басқа кредиторларда қандай құқықтар болса, сондай құқықтар береді.

3. Сақтандырушының немесе міндеттемелерді қаржымен қамтамасыз етіп беруші тұлғаның не кеме иесінің осы бапта көзделген ережелерге сәйкес жауапкершілікті шектеу қорын құруға құқығы бар. Қордың құрылуы кеме иесіне қатысты зардап шегушінің құқығына қолданылмайды.

4. Осы баптың 1-тармағына сәйкес құрылған жауапкершілікті шектеу қорына осы Заңның 202-бабында жауапкершілікті шектеу қорын бөлу туралы белгіленген ережелер қолданылады.

Азаматтың өмірі мен денсаулығына келтірілген залалды өтеу жөніндегі талаптар басқа талаптар алдында мұндай талаптардың жиынтық сомасы осы Заңның 174-бабының 1-тармағында белгіленген жалпы сомадан аспайтын шамада басымдықпен қанағаттандырылуға тиіс.

5. Кеме иесі жауапкершілікті шектеу қорын құрған жағдайда залалды өтеу туралы талаптар бойынша өндіріп алуды кеме иесінің өзге мүлкіне қолдануға жол берілмейді. Бұл орайда соттың қауіпті жүктерді тасымалдау мен теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануынан келтірілген залалды өтеу туралы талап қоюды қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануына, оның ішінде тыйым салуына болмайды.

177-бап. Жауапкершілікті сақтандыру немесе қаржымен қамтамасыз ету

1. Қауіпті жүк, сондай-ақ екі мың тоннадан астам мөлшерде мұнай тасымалдаушы кеме иесі ластау үшін жауапкершілік тәуекелін сақтандыруға не Қазақстан Республикасының заңдарында немесе шартта көзделген міндеттемелердің орындалуын осы Заңның 174-бабына сәйкес анықталатын ластаудан болған залал үшін жауапкершілік мөлшерінде қаржымен қамтамасыз етіп беруге міндетті.

2. (Алып тасталды)

3. Кеменің бортында жауапкершіліктің сақтандырылуын немесе қаржымен қамтамасыз етілуін растайтын куәліктің болуы міндетті. Куәлікті, уәкілетті орган белгілеген тәртіппен кемені мемлекеттік тіркеу органы береді.

Ескерту. 177-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2005.06.02. № 55 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

178-бап. Ластанудан келтірілген зиянды өтеу туралы талап қою

1. Кеме иесіне, сақтандырушыға немесе кеме иесі міндеттемелерінің орындалуын қаржымен қамтамасыз етіп берген тұлғаға ластанудан келтірілген зиянды өтеу туралы талап қоюы Қазақстан Республикасының заң актілеріне сәйкес жүзеге асырылады.

2. Сотта жауапкер ретінде болатын сақтандырушы немесе кеме иесі міндеттемелерінің орындалуын қаржымен қамтамасыз етіп берген тұлға, банкроттық және таратылу жағдайларын қоспағанда, соттың іс қарауы барысында кеме иесі жасайтын кез келген қарсылықты табыс етуге құқылы. Ластанудан болған залалды қасақана әрекеттер салдарынан кеме иесі келтірген жағдайда, сот кеме иесін тең жауапкер ретінде тартуы мүмкін.

19-тарау. КЕМЕЛЕРДІ ЖӘНЕ БАСҚА ДА МҮЛІКТІ ҚҰТҚАРУ

179-бап. Құтқару туралы шарттар

Кеме капитанының кеме иесі атынан құтқару операцияларын жүзеге асыру үшін құтқару туралы шарттар жасасуға құқығы бар. Кеме капитанының немесе кеме иесінің мұндай шарттарды кеме бортындағы мүлік иесінің атынан жасасуға құқығы бар.

180-бап. Шарттардың жарамсыздығы немесе олардың өзгертілуі

Шарт немесе оның кез келген талаптары, егер:

1) шарт қауіптің шамадан тыс әсерімен немесе ықпалымен жасалып, оның талаптары әділетсіз болса;

2) шартта көзделген ақы нақты көрсетілген қызметтерге қатысты шамадан тыс жоғары немесе төмен болса, жарамсыз деп танылуы немесе өзгертілуі мүмкін.

181-бап. Құтқарушының, кеме иесінің және кеме капитанының міндеттері

1. Қауіпті жағдайда тұрған кеме иесіне немесе қауіпті жағдайда тұрған басқа да мүлік иесіне қатысты құтқарушы:

1) құтқару операцияларын істің мән-жайлары бойынша қамқорлықпен және сақтықпен жүзеге асыруға;

2) қоршаған ортаға залалды болғызбау немесе азайту жөнінде шаралар қолдануға;

3) істің мән-жайларынан туындаған қажеттілік кезінде басқа құтқарушылардан көмек сұрауға;

4) қауіпті жағдайда тұрған кемеңің капитаны немесе оның иесі не қауіпті жағдайда тұрған басқа да мүліктің иесі басқа құтқарушылардың қатысуын талап еткен кезде, егер бұл құтқарушы сыйақысының мөлшеріне әсер етпейтін болса, және мұндай талап заңсыз деп танылмайтын болса, оған келісуге міндетті.

2. Қауіпті жағдайда тұрған кемеңің капитаны және оның иесі немесе қауіпті жағдайда тұрған басқа да мүліктің иесі құтқарушыға қатысты:

1) құтқару операцияларын барысында онымен ынтымақтасуға;

2) қоршаған ортаға залалды болғызбау туралы немесе азайту туралы тиісті қамқорлық көрсетуге;

3) кеме немесе басқа да мүлік қауіпсіз орынға жеткізілгеннен кейін, егер мұны құтқарушы талап етсе, оны қабылдауға міндетті.

182-бап. Сыйақы төлеу шарттары

1. Мүдделі тұлға үшін оң нәтижеге жеткізіп, құтқару операцияларын жүзеге асырған құтқарушының сыйақы алуға құқығы бар.

2. Осы Заңның 184-бабында көзделген жағдайды қоспағанда, егер құтқару операцияларының оң нәтижесі болмаса, сыйақы төленбейді.

183-бап. Сыйақы мөлшерін белгілеу өлшемдері

1. Құтқару операцияларын жүзеге асырғаны үшін сыйақы мөлшері мынадай өлшемдер ескеріле отырып белгіленеді:

1) кемеңің немесе басқа да мүліктің құтқарылған құны;

2) қоршаған ортаға залалды болғызбаудағы немесе азайтудағы құтқарушылардың шеберлігі мен күш-жігері;

3) құтқарушылар қол жеткізген табыстың дәрежесі;

4) қауіптің сипаты мен дәрежесі;

5) кемеңі, басқа да мүлікті және адамдарды құтқарудағы құтқарушылардың шеберлігі мен күш-жігері;

6) құтқарушылар жұмсаған уақыт және жасалған шығыстар мен келтірілген зияндар ;

7) жауапкершілік тәуекелі мен құтқарушылар немесе олардың жабдықтары ұшыраған өзге де тәуекелдер;

8) қызметтер көрсетудің жылдамдығы;

9) кемелердің немесе құтқару операцияларына арналған басқа да жабдықтардың болуы мен пайдаланылуы;

10) құтқарушы жабдықтарының дайындық жағдайы, мұндай жабдықтардың тиімділігі және құны.

2. Осы баптың 1-тармағына сәйкес белгіленген сыйақыны кемеге және басқа да мүлікке барлық мүдделі тұлғалар кеме мен басқа да мүліктің тиісті құтқарылған құнына бара-бар төлейді.

3. Сыйақы төлеуге байланысты төленуге тиісті зияндар мен сот шығындарын қоспағанда, сыйақының мөлшері құтқарылған кемеңің және басқа да мүліктің құнынан аспауға тиіс.

4. Осы Заңның 184-бабында көзделген арнаулы өтем анықталғанға дейін кемеңің және басқа да мүліктің ең жоғары құтқарылған құны мөлшерінде сыйақы белгілеуге жол берілмейді.

184-бап. Арнаулы өтем

1. Қоршаған ортаға залал келтіру қатерін төндірген кемеге (не оның жүгіне) қатысты құтқару операцияларын жүзеге асырған және осы Заңның 183-бабына сәйкес сыйақы алуға құқығы жоқ құтқарушы кеме иесінен осы баптың 3-тармағында белгіленген мөлшерде арнаулы өтем төлеуді талап етуге құқылы.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген мән-жайлар болып, құтқарушы өзі жүргізген құтқару операцияларының нәтижесінде қоршаған ортаға залалды болғызбаған немесе азайтқан жағдайда, осы баптың 1-тармағына сәйкес құтқарушыға кеме иесі төлейтін арнаулы өтем оған жұмсалған шығыстардың ең көп дегенде отыз пайызына дейін көбейтілуі мүмкін. Сот немесе төрелік осы Заңның 183-бабының 1-тармағында көзделген критерийлерді ескере отырып, арнаулы өтемнің мөлшерін құтқару операциясының барысында құтқарушы жасаған шығыстардың толық сомасына дейін көбейтуге құқылы.

3. Арнаулы өтем мөлшері анықталған кезде, осы Заңның 183-бабы 1-тармағының 8) -10) тармақшаларында көзделген өлшемдер ескеріле отырып, құтқарушының құтқару операцияларын жүзеге асыру кезінде жасаған нақты шығыстары мен құтқару операциясында ақылға сыйымды пайдаланылған жабдықтар мен персонал үшін төленген ақы ескеріледі.

4. Құтқарушының осы Заңның 183-бабына сәйкес алуы мүмкін сыйақысынан арнаулы өтем асып түсетін жағдай мен мөлшерде ғана сондай өтем төленеді.

5. Егер құтқарушы қоршаған ортаға залалды өзінің салақтығы салдарынан жоя алмаса немесе азайта алмаса, арнаулы өтем толық төленбейді немесе ішінара төленеді.

Ескерту. 184-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 08.04.2016 № 489-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

185-бап. Сыйақының құтқарушылар арасында бөлінуі

Сыйақыны бірнеше құтқарушы арасында бөлу, осы Заңның 183-бабында белгіленген өлшемдер ескеріле отырып, олардың әрқайсысының құтқару операциясына қатысу деңгейіне мөлшерлес жүргізіледі.

186-бап. Сыйақының кеме иесі мен кеме экипажы мүшелерінің арасында бөлінуі

1. Құтқару операциясын жүзеге асыру үшін төленетін сыйақыны кеме иесі мен кеме экипажы мүшелерінің арасында бөлу құтқару операциясын жүзеге асыруға байланысты кеме иесі мен кеме экипажының мүшелері жұмсаған шығыстар шегерілгеннен кейін мынадай тәртіппен жүргізіледі:

1) сыйақы мөлшерінің бестен үші кеме иесіне тиесілі болады, бестен екісі кеме экипажы мүшелерінің арасында бөлінеді;

2) кеме экипажы мүшелеріне тиесілі үлес осы тармақтың 1) тармақшасына сәйкес олардың арасында құтқару операциясын жүзеге асыру кезіндегі қатысу дәрежесіне және әрқайсысының жалақысына мөлшерлес бөлінеді.

Айрықша мән-жайлар болған ерекше жағдайларда сыйақыны бөлудің өзге де тәртібі қолданылуы мүмкін.

2. Осы баптың 1-тармағында белгіленген ережелер құтқару операцияларын кәсіби қызмет ретінде жүзеге асыратын кемелердің мұндай операцияларды жүргізгені үшін алатын сыйақысын бөлуге қолданылмайды.

187-бап. Адамдарды құтқару

1. Құтқару операцияларын жүргізу кезінде құтқарылған адамдардан сыйақы төлеуді талап етуге жол берілмейді.

2. Адамдарды құтқару қажеттігін туғызған оқиғаға байланысты қызмет көрсетуге қатысқан құтқарушылардың кемені және (немесе) басқа да мүлікті құтқарғаны не қоршаған ортаға залалды болғызбағаны немесе азайтқаны үшін құтқарушыларға тиесілі сомадағы үлеске құқығы бар.

3. Каспий теңізінің қазақстандық секторында құтқару операцияларын уәкілетті орган, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган, Қорғаныс министрлігі және Ұлттық қауіпсіздік комитеті бірлесіп бекітілген Каспий теңізінің қазақстандық секторында құтқару операцияларын жүргізу қағидаларына сәйкес жүргізеді.

4. Кемелерден апат сигналдарын қабылдауды және оларды құтқару операцияларын жүргізуге жауапты мүдделі мемлекеттік органдардың қызметтеріне беруді (қайталауды) өз қызметін навигациялық орталық базасында жүзеге асыратын теңізде құтқару-үйлестіру орталығы қамтамасыз етеді.

Ескертпе. Осы баптың мақсаттары үшін Каспий теңізінің қазақстандық секторында апатқа ұшырау жағдайындағы немесе ұшыраған кемелердің жолаушылары мен экипаж мүшелерін іздеу және құтқару үшін қолданылатын жұмыстар құтқару операциясы болып табылады.

Ескерту. 187-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 19.04.2019 № 249-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

188-бап. Құтқару шартын орындау кезінде көрсетілген қызметтер үшін төленетін ақы

Көрсетілген қызметтер үшін жасалған шығыстар құтқару шартын тиісінше орындау кезінде туындаған шығыстардың мөлшерінен асып түспеген жағдайда сыйақы төленбеуге тиіс.

Ескерту. 188-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

189-бап. Құтқару операцияларын тиісінше жүзеге асырмаудың салдары

Құтқару операцияларын тиісті түрде жүзеге асырмаған құтқарушыға оның кінәсінің дәрежесіне қарай (қосымша құтқару операцияларын жүзеге асыру қажеттігінің, құтқару операцияларын жүргізу кезіндегі қиындықтардың және басқаларының туындауы) арнаулы өтем төлеуден толық немесе ішінара бас тартылуы мүмкін.

190-бап. Мүдделі тұлғаның құтқару операцияларына тыйым салуының салдары

Кеме иесінің және (немесе) қауіпті жағдайда тұрған кеме капитанының немесе қауіпті жағдайда тұрған өзге де мүлік иесінің тыйым салуына қарамастан жүргізілген құтқару операциялары аталған тұлғалардың құтқарушыға немесе үшінші тұлғаларға сыйақы төлеу жөніндегі міндеттемелеріне әкеп соқпайды.

191-бап. Кемелердің белгілі бір иеленушіге тиесілі болуы

Осы тарауда белгіленген ережелер, құтқарылған кеме мен құтқару операцияларын жүзеге асырушы кеме белгілі бір кеме иесіне тиесілі болған жағдайда да қолданылады.

192-бап. Құтқарушының талаптарын қамтамасыз ету

1. Құтқарушының талап етуі бойынша сыйақы және (немесе) арнаулы өтем төлеуге жауапты тұлға өз міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз етуді ұсынады.

2. Құтқарылған кеме иесінің, жөнелтуші (алушы) құтқарушының талаптарын тиісінше қамтамасыз етуді енгізгенге дейін, құтқарылған жүкті беруге құқығы жоқ.

3. Құтқарылған кеме мен басқа да мүлікті құтқарушының келісімінсіз, мұндай кеме мен мүлікті құтқару операциялары аяқталғаннан кейін бастапқы жеткізілген теңіз портынан немесе орыннан тиісті кемеге немесе мүлікке құтқарушының талаптарын тиісінше қамтамасыз етіп бергенге дейін ауыстырылуға болмайды.

193-бап. Алдын ала төлем

Құтқарушы құтқару кезінде өзі жұмсаған шығыстарды өтеу есебіне алдын ала төлем төлеуді талап етуге құқылы. Ол төленген жағдайда құтқарушының талаптарын кейінгі қамтамасыз ету тиісінше төмендейді.

194-бап. Мемлекеттік органдардың құтқару операцияларына қатысуы

1. Мемлекеттік органдар осы тарауда белгіленген қағидаға сәйкес құтқару операцияларына қатысады.

2. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыретіне сәйкес құтқару операцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың сыйақы алуға құқығы жоқ.

Ескерту. 194-бап жаңа редакцияда - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

20-тарау. ТЕҢІЗ ТАЛАПТАРЫ БОЙЫНША ЖАУАПКЕРШІЛІК МӨЛШЕРІН ШЕКТЕУ

195-бап. Теңіз талаптары бойынша жауапкершілік мөлшерін шектеуге құқығы бар тұлғалар

1. Кеме иесі мен құтқарушы жауапкершілігінің мөлшері осы Заңның 196-бабында көзделген теңіз талаптары бойынша шектеледі. Бұл орайда құтқару операцияларын жүзеге асыру жөнінде, соның ішінде осы Заңның 196-бабы 1-тармағының 4) тармақшасында көзделген операциялар бойынша тікелей қызмет көрсететін тұлға құтқарушы болып табылады.

2. Осы Заңның 196-бабында көзделген теңіз талабы, әрекеті (әрекетсіздігі) үшін осы баптың 1-тармағында аталған тұлғалар жауап беретін тұлғаға қойылған жағдайда, сол тұлға жауапкершілігінің мөлшері осы тарауда көзделген ережелерге сәйкес шектеледі.

3. Сақтандырушының сақтандыру шарты бойынша төлейтін сақтандыру төлемінің мөлшері осы тарауда белгіленген ережелерге сәйкес шектелген теңіз талаптары бойынша сақтандырылған жауапкершілік мөлшерінен аспауы керек.

196-бап. Жауапкершілікті шектеу өлшемдері

1. Осы Заңның 197-бабында белгіленген ережелер сақталған жағдайда мынадай теңіз талаптары бойынша:

1) адамның өмірі мен денсаулығына зиян келтірілуіне не мүліктің жоғалуына, кем шығуына немесе зақымдануына (бүлінуіне) байланысты, соның ішінде кеме бортында не кеменің пайдаланылуына немесе құтқару операцияларына тікелей байланысты болған порт құрылыстарының, су бассейндерінің, кеме жүретін жолдардың және навигациялық жағдай құралдарының зақымдануына байланысты қойылатын талаптар;

2) жолаушыларды, багаж бен жүктерді теңіз арқылы тасымалдау кезінде жеткізу мерзімін өткізіп алуы салдарынан келтірілген залалды өтеу туралы талаптар;

3) шарттан туындамаған, қайта кемені пайдалануға немесе құтқару операцияларын жүзеге асыруға байланысты құқықтарды бұзу салдарынан келтірілген өзге де залалды өтеу туралы талаптар;

4) залалды болғызбау немесе азайту жөнінде қолданылған шаралар келтірген залал үшін жауапты тұлғадан гөрі, осындай шаралар келтірген келесі залал үшін жауапты тұлға ол жөнінде осы тарауда белгіленген нормаларға сәйкес өз жауапкершілігін шектей алатын тұлғаның талаптары бойынша жауапкершілік шектеледі.

2. Егер талаптар кері талап ету тәртібімен немесе шарттан немесе өзгеше түрде туындаған кепілдіктер негізінде қойылса да, осы баптың 1-тармағында көзделген талаптар жауапкершілікті шектеуге жатады.

Осы баптың 1-тармағының 4) тармақшасында көзделген талаптар, залал үшін жауапты тұлғамен жасалған шарт бойынша сыйақыға қандай дәрежеде қатысты болғанына қарай жауапкершілікті шектеуге жатпайды.

Ескерту. 196-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2006 № 209 Заңымен.

197-бап. Жауапкершілікті шектеудің қолданылмауы

1. Осы тарауда белгіленген ережелер:

1) кеме иесі мен жолаушы Қазақстан Республикасының азаматтары немесе ұйымдары болған жағдайларда, кеме жолаушыларының өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы;

2) кеме иесі, құтқарушы және зардап шегуші Қазақстан Республикасының азаматтары немесе ұйымдары болған жағдайларда, кеме пайдалануға немесе құтқару операцияларына тікелей байланысты азаматтың өміріне, денсаулығына немесе мүлкіне келтірілген зиянды өтеу туралы;

3) еңбек міндеттері кемеге немесе құтқару операцияларына байланысты кеме иесі қызметкерлерінің немесе құтқарушының өміріне, денсаулығына немесе мүлкіне келтірілген зиянды олардың мұрагерлеріне, сондай-ақ олардың асырауындағы немесе олардың күтімінде болуға құқығы бар адамдарға өтеу туралы;

4) құтқару операцияларын жүзеге асырғаны үшін сыйақы, соның ішінде осы Заңның 183-бабына сәйкес арнаулы өтем немесе жалпы авария бойынша жарна төлеу туралы;

5) теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануынан болған залалды өтеу туралы;

6) қауіпті жүктерді теңіз арқылы тасымалдауға байланысты залалды өтеу туралы;

7) ядролық залалы өтеу туралы;

8) суға батқан мүлікті аластауға байланысты;

9) кемеден жүкті аластауға, жоюға немесе зарарсыздандыруға байланысты талаптарға қолданылмайды.

2. Залал үшін жауапты тұлғаның, егер залал оның әрекеті (әрекетсіздігі) салдарынан болғаны, қасақана немесе өрескел абайсыздықтан жасалғаны дәлелденсе, жауапкершілікті шектеуге құқығы жоқ.

Ескерту. 197-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

198-бап. Жауапкершіліктің жалпы мөлшері

1. Осы Заңның 199-бабында көрсетілгеннен өзгеше және белгілі бір оқиғадан туындаған талаптар бойынша жауапкершіліктің жалпы мөлшері былайша есептеп шығарылады:

1) азаматтың өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өтеу талаптары бойынша:

сыйымдылығы екі мың тоннадан аспайтын кеме үшін - екі миллион есептік бірлік;

сыйымдылығы екі мың тоннадан астам кеме үшін сыйымдылықтың әрбір келесі тоннасына осы тармақшаның екінші абзацында көрсетілген сомаға:

екі мың бір тоннадан отыз мың тоннаға дейін - сегіз жүз есептік бірлік;

отыз мың бір тоннадан жетпіс мың тоннаға дейін - алты жүз есептік бірлік;

жетпіс мың тоннадан жоғары - төрт жүз есептік бірлік қосылады;

2) басқа да кез келген талаптар бойынша:

сыйымдылығы екі мың тоннадан аспайтын кеме үшін - бір миллион есептік бірлік;

сыйымдылығы екі мың тоннадан астам кеме үшін сыйымдылықтың әрбір келесі тоннасына осы тармақшаның екінші абзацында көрсетілген сомаға:

екі мың бір тоннадан отыз мың тоннаға дейін - төрт жүз есептік бірлік;

отыз мың бір тоннадан жетпіс мың тоннаға дейін - үш жүз есептік бірлік;

жетпіс мың тоннадан жоғары - екі жүз есептік бірлік қосылады.

2. Азаматтың өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өтеу талаптары бойынша есептеп шығарылған сома, осы баптың 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, осындай талаптарды толық төлеу үшін жеткіліксіз болған жағдайда, осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес басқа талаптар бойынша есептеп шығарылған сома азаматтың өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өтеу талаптары бойынша төленбеген қалдықты төлеу үшін пайдаланылады, ол басқа талаптармен қатар бара-бар негізде қанағаттандырылады.

3. Кемеден әрекет етпейтін немесе тек қана кемеді әрекет ететін құтқарушы өзіне немесе өзіне қатысты құтқару жөнінде қызмет көрсетуді ұсынатын құтқарушы жауапкершілігінің мөлшері кеме сыйымдылығының екі мың тонна болуы негізге алына отырып есептеп шығарылады.

4. Сыйымдылығы үш жүз тоннадан аспайтын кеме үшін жауапкершілік мөлшері осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген талаптар бойынша сыйымдылығы екі мың тоннадан аспайтын кеме үшін белгіленген жауапкершілік мөлшерінің алтыдан біріне тең сомада есептеп шығарылады.

199-бап. Жолаушылардың талаптары бойынша жауапкершіліктің мөлшері

1. Кеме жолаушыларының өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талаптар бойынша, егер олар бір оқыс жағдай нәтижесінде пайда болса, кеме иесі жауапкершілігінің мөлшері әрбір жолаушыға шаққанда жүз жетпіс бес мың есептік бірлікке тең сомамен шектеледі. Бұл орайда есеп айырысу жолаушылық куәлікте көрсетілген жолаушылар санына сәйкес жүргізіледі.

2. Осы бапта белгіленген ережелерге сәйкес кеме жолаушыларының өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талаптар:

1) теңіз арқылы жолаушы тасымалдау шарты бойынша;

2) тасымалдаушының келісімімен тасымалдау жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша жүзеге асырылатын автокөлік құралдарымен, жануарлармен бірге жүру үшін зардап шегуші қойған немесе оның атынан қойылған талаптар болып табылады.

200-бап. Талаптарды біріктіру

1. Осы Заңның 198-бабына сәйкес айқындалған жауапкершілік мөлшері қандай да бір оқиғадан туындаған барлық талаптар жиынтығына:

1) кеме иесіне, сондай-ақ әрекетіне (әрекетсіздігіне) кеме иесі жауапты болатын тұлғаға;

2) осы кемеде құтқару жөнінде қызмет көрсететін кеме иесіне, осы кемеден әрекет ететін құтқарушыға, сондай-ақ әрекеті (әрекетсіздігі) үшін кеме иесі немесе құтқарушы жауапты болатын тұлғаға;

3) құтқару жөнінде қызмет көрсетілетін, кемеді емес немесе тек қана кемеді әрекет ететін құтқарушыға, сондай-ақ әрекеті (әрекетсіздігі) үшін құтқарушы жауапты болатын тұлғаға қолданылады.

2. Осы Заңның 199-бабына сәйкес айқындалған жауапкершілік мөлшері қандай да бір оқиғадан туындауы мүмкін барлық талаптардың жиынтығына, кеме иесіне, сондай-ақ әрекеті (әрекетсіздігі) үшін кеме иесі жауапты болатын тұлғаға қолданылады.

201-бап. Жауапкершілікті шектеудің ерікті қоры

1. Жауапкершілігі жүктелуі мүмкін тұлға, сол тұлғаның жауапкершілігі шектелген талап бойынша, оған талап қою берілген сотта жауапкершілікті шектеу қорын құруы мүмкін.

2. Жауапкершілікті шектеу қоры жауапкершілікке әкеп соққан оқиға күнінен бастап, осындай қор құрылған күнге дейін осы Заңның 198 және 199-баптарына сәйкес есептеп шығарылатын сома мөлшерінде құрылады. Жауапкершілікті шектеу қоры жауапкершілікті шектеуге негіз болған талаптарды ғана төлеуге арналады.

3. Жауапкершілікті шектеу қоры сот атына депозит жағдайларында ақша енгізу не Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес сот жеткілікті деп таныған өзге де қаржымен қамтамасыз етуді ұсыну арқылы құрылуы мүмкін.

4. Бірнеше кеме иелерінің немесе құтқарушылардың белгілі бір оқиғадан туындаған талаптары бойынша жауапкершілікті шектеуге құқығы болған жағдайда, осындай тұлғалардың бірі құрған жауапкершілікті шектеу қоры барлық кеме иелері немесе құтқарушылар құрған деп есептеледі.

202-бап. Жауапкершілікті шектеу қорын бөлу

1. Жауапкершілікті шектеу қорын бөлу мәселелері осындай қор құрылған сотта шешіледі.

2. Жауапкершілікті шектеу қоры талаптардың белгіленген сомаларына бара-бар талаптары бар тұлғалардың арасында бөлінеді.

3. Жауапкершілікті шектеу қорын бөлуге дейін, талабы бойынша жауапты тұлға немесе оның сақтандырушысы осы қорға талап бойынша өтем төлеген жағдайда, мұндай тұлға осы тарауда белгіленген нормалар негізінде оның төлеген сомалары шегінде өтем алған тұлға ие бола алатын құқықтарды иеленеді.

4. Жауапкершілікті шектеу қорын құрған жағдайда, залалдың өтелуін талап ететін ешбір тұлғаның мұндай қорды құрған тұлғалардың қандай да бір басқа мүлкі есебінен осындай талапты қанағаттандыруға құқығы жоқ. Бұл орайда сот кеменің тұтқындалуы

мен залалды өтеу туралы талап қоюды қамтамасыз ету жөніндегі өзге де шаралардың күшін жоюға тиіс.

21-тарау. КЕМЕГЕ ТЕҢІЗ КЕПІЛІ. КЕМЕ НЕМЕСЕ ЖАСАЛЫП ЖАТҚАН КЕМЕ ИПОТЕКАСЫ

203-бап. Орындалуы кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілетін міндеттемелер

1. Кемеге теңіз кепілімен:

1) кеме капитанына және кеме экипажының басқа мүшелеріне олардың кеме бортындағы жұмысы үшін тиесілі жалақыға және басқа да сомаларға, соның ішінде қайтаруға арналған шығыстарға және кеме капитаны мен кеме экипажының басқа мүшелері атынан әлеуметтік сақтандыру бойынша төленетін жарналарға;

2) құрғақта немесе суда кемеңі пайдалануға тікелей байланысты азаматтың өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өтеуге;

3) кемеңі құтқару үшін сыйақыға;

4) осы Заңда көзделген алымдарды төлеуге, сондай-ақ лоцманның қызмет көрсетуі үшін төлемге;

5) кемемен тасымалданатын жүктен, контейнерлерден, багаждан, каюталық багаждан және жолаушылардың заттарынан басқа, кемеңі пайдалану кезінде өзге де мүліктің жоғалуы немесе зақымдануы салдарынан келтірілген нақты залалды өтеуге қатысты кеме иесіне қойылатын талаптар қамтамасыз етіледі.

2. Егер осындай талаптар:

1) кемелердің ластануынан келтірілген залал немесе теңіз арқылы қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залал келтіру;

2) ядролық отынның, оның өнімдері мен қалдықтарының радиоактивтік қасиеттерінің әсер етуі не олардың радиоактивтік қасиеттерінің қауіпті қасиеттерімен ұштаса отырып әсер етуі салдарынан туындаса, осы баптың 1-тармағының 2) және 5) тармақшаларында көзделген талаптар кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілмейді.

3. Кемеңі конкурстық сауда-саттық (тендер, аукцион) өткізу арқылы соттан тыс тәртіппен мәжбүрлеп сату жағдайын қоспағанда, кемеге меншік құқығы ауысқан, оның тіркелуі өзгертілген немесе кемеңің туы ауыстырылған жағдайда кемеге теңіз кепілі күшін сақтап қалады.

204-бап. Кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптардың басымдықпен қанағаттандырылуы

Осы Заңның 203-бабының 1-тармағына сәйкес кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген міндеттемелерден туындайтын талаптар, осы Заңның 220-бабының 3-тармағында көзделген талаптарды қоспағанда, өзге барлық талаптар алдында басымдықпен қанағаттандырылуға тиіс.

205-бап. Кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптарды қанағаттандырудың кезектілігі

1. Осы Заңның 203-бабының 1-тармағына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптар олардың аталған тармақтағы кезектілік реті бойынша қанағаттандырылады. Кемеге теңіз кепілі құқығын беретін құтқару операциялары жүзеге асырылардан бұрын туындаған, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген басқа да барлық талаптардың алдында кемені құтқару үшін сыйақы талаптары қанағаттандырылады.

2. Осы Заңның 203-бабы 1-тармағының 1), 2), 4) және 5) тармақшаларына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптар әрбір кезек шегінде талаптардың мөлшеріне бара-бар қанағаттандырылады.

3. Осы Заңның 203-бабы 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген, кемені құтқару үшін сыйақы талаптары кезектілік шегінде осындай талаптардың туындаған уақытына кері тәртіппен қанағаттандырылуға тиіс. Талап құтқару операциясы аяқталған кезде туындады деп есептеледі.

206-бап. Кемеге теңіз кепілінің тоқтатылуы

1. Егер аталған мерзім біткенге дейін кеме мәжбүрлеу тәртібімен сатылмаған болса, кемеге теңіз кепілі осы Заңның 203-бабының 1-тармағында көзделген, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптардың туындаған күнінен бір жыл өткен соң тоқтатылады.

2. Осы баптың 1-тармағында белгіленген мерзім:

1) осы Заңның 203-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптар бойынша - осындай талап қойған экипаж мүшесінің кемеден босатылу кезінен бастап;

2) осы Заңның 203-бабы 1-тармағының 2)-5) тармақшаларына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптар бойынша - осындай талап туындаған кезден бастап есептеледі.

Аталған мерзім тұтқынға алуға жол берілмейтін кезеңге тоқтатыла тұрады.

207-бап. Талап құқығын басқаға беру немесе талап құқығының ауысуы

1. Кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талап құқығын басқаға беру немесе талап құқығының ауысуы сонымен бірге кемеге теңіз кепілі талабы құқығын басқаға беруге немесе оған құқықтың ауысуына әкеп соғады.

2. Азаматтың өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талаптардың және теңізде сақтандыру шарты бойынша кеменің меншік иесіне тиесілі сақтандыру төлемін төлеу туралы талаптардың кемеге теңіз кепілі құқығы бар тұлғаға ауыстырылуына жол берілмейді.

208-бап. Кемені немесе жасалып жатқан кемені ұстап қалуға құқық

1. Кемені жасауға, сондай-ақ кемені жөндеуге, соның ішінде оны реконструкциялауға байланысты туындайтын талаптарды қамтамасыз ету үшін кеме

жасау және кеме жөндеу ұйымдарының (мердігер) мұндай кемеңі, пайдаланылмаған материалдардың қалдықтарын және тапсырысшы тиісті сомаларды төлегенге дейін өздерінің қолындағы тапсырысшының басқа да мүлкін ұстап қалуға құқығы бар.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген кемеңі ұстап қалуға құқық, егер бұл тек оның тұтқындалуының салдары болмаса, кеме жасау немесе кеме жөндеу ұйымының (мердігердің) иелігінен кеме немесе жасалып жатқан кеме шығып қалған кезден бастап тоқтатылады.

3. Кеме немесе жасалып жатқан кеме мәжбүрлеп сатылған жағдайда кеме жасау және кеме жөндеу ұйымдарының (мердігердің) осы Заңның 220-бабының 4-тармағына сәйкес әлгіндей кемеңі сатудан алынған сома есебінен өз талаптарын қанағаттандыруға құқығы бар.

209-бап. Кеме ипотекасын белгілеу

1. Кеме ипотекасы ақша міндеттемесінің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында кемеңің меншік иесі (кепіл беруші) мен кредитор (кепіл ұстаушы) арасында осы Заңның 211 және 212-баптарына сәйкес, мемлекеттік тіркелуге тиісті шарт жасасу арқылы белгіленеді.

2. Кемеңің меншік иесінің келісімімен, оған шаруашылық жүргізу құқығы бар тұлға да кеме ипотекасының кепіл берушісі болуы мүмкін.

Ескерту. 209-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.10.22. № 601 Заңымен (өзгеріс 2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі).

210-бап. Кеме ипотекасының нысанасы

1. Шартта өзгеше көзделмеген жағдайда, кеме ипотекасы нақ сол меншік иесіне жататын кеме сияқты кемеңің керек-жарағына, сондай-ақ кемеңің опат болуы мен зақымдануына жауаптылық жағдайларында кемеңің теңіздегі сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемдеріне де қолданылады.

Кеме ипотекасы жалдау ақысына қолданылмайды.

2. Шартта өзгеше көзделмеген жағдайда, жасалып жатқан кемеңің ипотекасы оны жасауға арналған және кеме жасау ұйымы орналасқан жерде жатқан және таңбалау арқылы немесе өзге де әдіспен анық бірдейлендірілген материалдар мен жабдықтарға, сондай-ақ жасалып жатқан кемеңің теңіздегі сақтандыру шарты бойынша жасалып жатқан кемеңің опат болуы мен зақымдануына жауаптылық жағдайларында сақтандыру төлемдеріне де қолданылады.

3. Егер екі немесе одан да көп кеме не жасалып жатқан кеме ипотека нысанасы болса, жеке алғанда әрбір кемеңің міндеттемені қамтамасыз ету мөлшері туралы келісім болмаған жағдайда, мұндай кемелер міндеттемені толық мөлшерінде қамтамасыз етуші болады.

211-бап. Кеме ипотекасын мемлекеттік тіркеу

1. Кеме ипотекасы нақ сол кеме тіркелген тізілімде тіркеледі.

2. Осы Заңның 11-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзуге құқық уақытша берілген шетел кемесінің ипотекасын, сондай-ақ шетелдік алушы үшін жасалып жатқан кемең ипотекасын Қазақстан Республикасында тіркеуге болмайды.

3. Жасалып жатқан кемең ипотекасы жасалып жатқан кемеге меншік құқығы тіркелген жасалып жатқан кемелер тізілімінде тіркеледі.

Ескерту. 211-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.10.22. № 601 Заңымен (өзгеріс 2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі).

212-бап. Кеме ипотекасын мемлекеттік тіркеудің тәртібі

1. 31.12.2015 дейін қолданыста болды - ҚР 27.04.2015 № 311-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз).

Кемең немесе жасалып жатқан кемең ипотекасы "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 61-4-бабында көзделген тәртіппен операция жүзеге асырылған жағдайда, сондай-ақ екінші деңгейдегі банктер және өзге де заңды тұлғалардың активтер мен (талап ету) құқықтарын екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйымға берген кезде кепіл ұстаушының өтініші негізінде тіркеледі.

2. Кемең немесе жасалып жатқан кемең ипотекасын тіркеу туралы өтініште:

1) кемең (кемең атауы, порт немесе оның мемлекеттік тіркелген орны, кемең тіркелім нөмірі, үлгісі және сыныбы, тоннажы) немесе жасалып жатқан кемең (кеме жасалу жүзеге асырылып жатқан орын, жасалу нөмірі, кемең үлгісі, кильдің ұзындығы және басқа негізгі өлшемдер, тіркелім нөмірі) бірдейлендіретін деректер;

2) ипотекаға кепіл берушінің есімі мен мекен-жайы;

3) ипотекаға кепіл ұстаушының есімі мен мекен-жайы немесе оның ұсынушыға белгіленгені туралы мәліметтер;

4) екі немесе одан да көп кемелерге не жасалып жатқан кемелерге ипотеканы белгілегенде, ипотекамен қамтамасыз етілген міндеттемең ең жоғары мөлшері - тараптардың ол туралы келісімі болған жағдайда, міндеттемеңі жеке алғанда әрбір кеме қамтамасыз ететін мөлшер;

5) кеме немесе жасалып жатқан кеме ипотекасының аяқталу күні көрсетілуге тиіс.

Кемең немесе жасалып жатқан кемең ипотекасын мемлекеттік тіркеу туралы өтінішке кемең немесе жасалып жатқан кемең ипотекасы туралы шарт осындай шартта аталған құжаттармен қоса беріледі.

Осы баптың 1-тармағының екінші бөлігінде көзделген жағдайда кемең немесе жасалып жатқан кемең ипотекасын мемлекеттік тіркеу туралы өтінішке активтер мен міндеттемелерді бір мезгілде беру туралы шарттың, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйымның активтер мен

талап ету құқықтарын иеленуін көздейтін шарттың нотариат куәландырған көшірмесі (тапсыру актісін немесе одан үзінді-көшірме қоса беріле отырып), талап ету құқығын басқаға беру туралы талапты қамтитын шарт қоса беріледі.

3. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасын тіркейтін орган, егер кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасы туралы шарт не осындай шартқа қоса берілетін құжаттар кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасын мемлекеттік тіркеу талаптарына сай келмесе, оны мемлекеттік тіркеуден бас тартуға құқылы.

4. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасы мемлекеттік тіркеу туралы өтініш алынған күні тіркеледі.

Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізіліміне, кеме кітабына немесе жасалып жатқан кемелер тізіліміне, осы баптың 2-тармағына сәйкес, мемлекеттік тіркеу туралы өтініште аталған барлық мәліметтер енгізіледі.

5. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасын тіркейтін орган кепіл беруші мен кепіл ұстаушыға, Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде, кеме кітабында немесе жасалып жатқан кемелер тізілімінде бар жазбаларға сәйкес кеменің ипотекасын мемлекеттік тіркеу туралы белгіленген үлгідегі куәлік беруге тиіс.

6. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасын мемлекеттік тіркеу үшін Қазақстан Республикасының салық заңдарында белгіленген тәртіппен алым алынады.

6-1. Алып тасталды - ҚР 25.11.2019 № 272-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

7. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің ипотекасы тіркелетін Теңіз кемелерінің мемлекеттік тізілімі, кеме кітабы немесе жасалып жатқан кемелер тізілімі мен тіркеу органына берілуге тиісті құжаттар ашық болып табылады және мүдделі тұлғаның олардан үзінді жазбалар мен осындай құжаттардың көшірмелерін алуға құқығы бар.

8. Кеме ипотекасын мемлекеттік тіркеген кезде кеме құжаттарына ол туралы қандай да бір жазбалар енгізу талап етілмейді.

Ескерту. 212-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.10.22 № 601 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.07.15 № 461-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.04.2015 № 311-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) ; 27.02.2017 № 49-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.11.2019 № 272-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

213-бап. Кеме ипотекасымен қамтамасыз етілген талаптарды басымдықпен қанағаттандыру

1. Орындалуы кеменің тіркелген ипотекасымен қамтамасыз етілетін міндеттемелер бойынша талаптар, 203-баптың 1-тармағында және 220-баптың 3 және 4-

тармақтарында көзделген талаптарды қоспағанда, өзге де барлық талаптар алдында басымдықпен қанағаттандырылуға тиіс.

2. Осы Заңның 220-бабының 4-тармағында көзделген талаптарды қоспағанда, жасалып жатқан кемеңің тіркелген ипотекасымен қамтамасыз етілген міндеттемелерден туындайтын талаптардың алдында ешқандай талаптар басымдықпен қанағаттандырылмауға тиіс.

214-бап. Кеме ипотекасымен қамтамасыз етілген талаптардың қанағаттандырылу кезектілігі

1. Егер ипотека белгіленген кеме кепіл берушінің басқа талаптарын қамтамасыз ететін тағы бір ипотеканың нысанасына айналса, одан кейінгі кепіл ұстаушының талаптары оның алдындағы кепіл ұстаушылардың талаптарынан кейін қанағаттандырылады. Кеме ипотекасымен қамтамасыз етілген мұндай талаптардың қанағаттандырылу кезектілігі ипотеканың мемлекеттік тіркелген күнімен белгіленеді.

2. Кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің ипотекасымен қамтамасыз етілген міндеттемелерден туындайтын талаптардың осы баптың 1-тармағында көзделген қанағаттандырылу кезектілігі кепіл беруші мен кепіл ұстаушының келісімімен өзгертілуі мүмкін. Мұндай келісім Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінде, кеме кітабында немесе жасалып жатқан кемелер тізілімінде тіркелуге тиіс.

Ескерту. 214-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.10.22. № 601 Заңымен (өзгеріс 2005 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі).

215-бап. Кеме ипотекасының шарты бойынша құқықтарды басқаға беру

1. Кепіл ұстаушы талапты басқаға беру арқылы негізгі міндеттеме бойынша кредитордың құқықтарын беру туралы ережелерді сақтай отырып, Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарына сәйкес, өзінің кеме ипотекасының шарты бойынша құқықтарын басқа тұлғаға беруге құқылы.

2. Кеме ипотекасының шарты бойынша құқықты басқаға берген жағдайда ол тіркелген Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізіліміне, кеме кітабына немесе жасалып жатқан кемелер тізілімі не басқаға берілген датасы туралы және пайдасына берілген басқа тұлғаның атауы мен мекен-жайы туралы жазба енгізіледі.

216-бап. Ипотекамен қамтамасыз етілген кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің сақталуы

Кепіл беруші ипотекамен қамтамасыз етілген кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің сақтау және күтіп ұстау жөнінде тиісті шаралар қолдануға міндетті. Егер осындай міндетті орындамау кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің едәуір құнсыздануына әкеп соқса, кепіл ұстаушы оны міндеттеменің орындалу мерзімі басталғанға дейін мәжбүрлеу тәртібімен сатуға құқылы.

217-бап. Кемеге немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығының ауысуы немесе мемлекеттік тіркеудің өзгертілуі

1. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің тіркелген ипотекасымен қамтамасыз етілген талаптар қанағаттандырылмаған не барлық кепіл ұстаушылардың жазбаша келісімі болмаған жағдайда порттың теңіз әкімшілігінің, осы Заңның 219 және 220-баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, кемені Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен немесе кеме кітабынан шығарып тастауға не жасалып жатқан кемеге меншік құқығын мемлекеттік тіркеу туралы жасалып жатқан кемелердің тізілімінен алынған жазбаға өзгеріс енгізуге құқығы жоқ.

2. Кемені Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен немесе кеме кітабынан не жасалып жатқан кемеге меншік құқығын жасалып жатқан кемелер тізілімінен шығарып тастау (ерікті сату жағдайларын қоспағанда) міндетті болып табылған жағдайларда, тіркеу органы кепіл ұстаушылар өз мүдделерін қорғау жөнінде тиісінше шаралар қолдану үшін кепіл ұстаушыларға кемені немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығын тиісті тізілімдерден алдағы уақытта шығарып тасталатыны туралы хабарлама жолдауға тиіс. Олардың келісімі алынбаған жағдайда, кеме немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығы тиісті тізілімдерден ақылға қонымды кезең біткеннен кейін, бірақ кепіл ұстаушыларға хабарланған соң кем дегенде үш айдан кейін шығарылып тасталады.

Ескерту. 217-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 22.10.2004 № 601 Заңымен (01.01.2005 бастап қолданысқа енгізіледі).

218-бап. Кемені немесе жасалып жатқан кемені мәжбүрлі сатудың негіздері

Кепіл беруші борышты төлеу жөніндегі міндеттемені орындамаған жағдайда, ипотека салынған кеме немесе жасалып жатқан кеме тұтқындалған кеменің немесе тұтқындалған жасалып жатқан кеменің тұрған орнында сот шешімінің негізінде сатылуы мүмкін.

219-бап. Кемені немесе жасалып жатқан кемені мәжбүрлі сату тәртібі

Кемені немесе жасалып жатқан кемені мәжбүрлі сату Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

220-бап. Кемені немесе жасалып жатқан кемені мәжбүрлі сатудың салдары

1. Кемені немесе жасалып жатқан кемені мәжбүрлі сату жағдайында, кеменің немесе жасалып жатқан кеменің барлық тіркелген ипотекалары, кепіл ұстаушылардың келісімімен сатып алушы өз мойнына алғандарын қоспағанда, барлық кепілдер және басқа да кез келген түрдегі ауыртпалықтар кемеге немесе жасалып жатқан кемеге қатысты қолданылуын тоқтатады.

2. Кеменің немесе жасалып жатқан кеменің тұтқындалуына және кейінгі сатылуына байланысты шығыстар бірінші кезекте олардың сатылуынан алынған сомалар есебінен төленеді. Мұндай шығыстар өзіне, атап айтқанда, кемені тұтқындау кезінен кемені және кеме экипажының мүшелерін ұстауға жұмсалған шығыстарды, сондай-ақ осы Заңның 203-бабының 1-тармағының 1) тармақшасында аталған жалақыны, басқа да сомалар мен шығыстарды қамтиды. Кемені немесе жасалып жатқан кемені сатудан

алынған соманың қалдығы осы тарауға сәйкес тиісті талаптарды қанағаттандыруға қажет болуына қарай бөлінеді. Барлық тұлғалардың қойған талаптары қанағаттандырылғаннан кейін кемені немесе жасалып жатқан кемені сатудан алынған сома, егер ол қалса, кеменің немесе жасалып жатқан кеменің меншік иесіне қайтарылады және еркін аударылуы мүмкін.

3. Суға батқан кемені мәжбүрлі сату жағдайында, теңізде жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз ету немесе теңіз ортасын ластанудан қорғау мақсатында, оны судан аластауды порттың теңіз әкімшілігі жүзеге асырады, суға батқан кемені судан аластауға жұмсалған шығыстар, кемеге теңіздегі кепілмен қамтамасыз етілген кез келген талаптар қанағаттандырылғанға дейін, оның сатылуынан алынған сома есебінен төленеді.

4. Өз міндеттемелерін қамтамасыз етуге кемені ұстап қалатын кеме жасау немесе кеме жөндеу ұйымы (мердігер) оны мәжбүрлеу тәртібімен сату үшін беруге міндетті.

Осы Заңның 203-бабының 1-тармағына сәйкес, кемеге теңіз кепілімен қамтамасыз етілген талаптар болған жағдайда кеме жөндеу ұйымында мұндай құқық аталған талаптар қанағаттандырылғаннан кейін пайда болады.

5. Кемені немесе жасалып жатқан кемені сатып алушы Қазақстан Республикасының азаматы немесе заңды тұлғасы болған жағдайда, кеме немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығы Қазақстан Республикасының тиісті тізілімінде осындай сатып алушының атына тіркелуге тиіс. Кеме немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығы Қазақстан Республикасының тиісті тізілімінде тіркелген және мұндай кемені немесе жасалып жатқан кемені сатып алушы шетелдік азамат немесе шетелдік заңды тұлға болған жағдайда, кемені тіркеу органы не жасалып жатқан кемеге меншік құқығын тіркеу органы осындай сатып алушыға кеменің Теңіз кемелерінің мемлекеттік кеме тізілімінен, кеме кітабынан шығарып тасталғаны туралы немесе кемені немесе жасалып жатқан кемеге меншік құқығын шет мемлекеттің тиісті тізілімінде тіркеу мақсатында, жасалып жатқан кемеге меншік құқығының жасалып жатқан кемелер тізілімінен шығарып тасталғаны туралы куәлік беруге міндетті.

Ескерту. 220-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

221-бап. Кеме ипотекасының тоқтатылуы

1. Кеме ипотекасы:

1) кепілмен қамтамасыз етілген міндеттеме тоқтатылған;

2) кеме немесе жасалып жатқан кеме конкурстық сауда-саттық (тендер, аукцион) арқылы сатылған жағдайларда, сондай-ақ оны сату мүмкін болмай шыққан жағдайда;

3) кеме немесе жасалып жатқан кеме ипотекасының кепіл ұстаушысы теңіздегі сақтандыру шартына сәйкес, кеменің немесе жасалып жатқан кеменің опат болуына

байланысты тиесілі сақтандыру төлеміне өз талабын жүзеге асыра алатын жағдайларды қоспағанда, кеме немесе жасалып жатқан кеме опат болған жағдайларда тоқтатылады.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген жағдайларда кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің ипотекасын тоқтату туралы дәлелдемелер табыс етілген кезде, тіркеу органы тиісті кемелер тізіліміне немесе жасалып жатқан кемелер тізіліміне кемеңің немесе жасалып жатқан кемеңің ипотекасын тоқтату туралы жазба жасайды.

22-тарау. КЕМЕНІ ТҰТҚЫНДАУ

222-бап. Кемеңі тұтқындау негіздері

1. Кемеңі тұтқындау теңіз талабын қамтамасыз ету үшін кемеңі кідіртіп қою немесе оның жүріс-тұрысын шектеу болып табылады.

2. Осы баптың 4-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, теңіз талабы бойынша ғана кеме тұтқындалуы мүмкін.

3. Теңіз талабын қамтамасыз ету мақсатымен, басқа мемлекеттің сотында қаралуға тиіс теңіз талабы туралы тиісті шарттың талаптарына қарамастан, кемеңі тұтқындалуы мүмкін.

4. Теңіз талаптарына жатпайтын талаптар бойынша кеме:

1) кеме иесінің банкротқа ұшырауы немесе кеме иесінің - заңды тұлғаның таратылуы;

2) қылмыстық іс бойынша тәркілеудің қамтамасыз етілуі жағдайларында ғана тұтқындалуы мүмкін.

5. Бұл тарау осы Заңда көзделген теңіз порты капитанының кемеңі теңіз портынан шығаруға рұқсат беруден бас тарту, кеме мен жүкті кідіртіп қою құқықтарын қозғамайды.

6. Осы тарауда реттелмеген, кемеңі тұтқындаудан туындайтын құқық қатынастары Қазақстан Республикасының заңдарымен реттеледі.

Ескерту. 222-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

223-бап. Теңіз талабы

Мыналар:

1) кемеңі пайдалану кезінде залал келтірілуіне;

2) кемеңі пайдаланумен тікелей байланысты құрғақта не суда азаматтың өмірі мен денсаулығына залал келтірілуіне;

3) құтқару операциясын немесе құтқару туралы шартты жүзеге асыруға;

4) егер мұндай талап Қазақстан Республикасының халықаралық шартынан, Қазақстан Республикасының заңынан немесе шарттан туындайтын болса, залалды

болғызбау немесе азайту жөнінде шаралар қолдануға жұмсалған шығыстарға, соның ішінде қоршаған ортаға келтірілген залалға, сондай-ақ осындай шаралар келтірген немесе келтіруі мүмкін залалға;

5) суға батқан мүлікті аластауға жұмсалған шығыстарға;

6) кемені пайдалану туралы шартқа;

7) жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартына немесе теңізде жолаушылар тасымалдау шартына;

8) кемедегі жүктің немесе багаждың жоғалуына, кем шығуына немесе зақымдануына (бүлінуіне);

9) жалпы аварияға;

10) лоцмандық алып өтуге;

11) сүйретіп жүзуге;

12) тамақ өнімдерін, материалдар, отын, запастар, жабдықтар, соның ішінде кемені пайдалану немесе оны күтіп ұстау үшін қажетті контейнерлер беруге;

13) кеменің жасалуына, жөнделуіне, жаңғыртылуына немесе қайта жабдықталуына;

14) теңіз портында алынатын алымдар мен төлемдерге;

15) кеме капитаны мен кеме экипажының басқа мүшелеріне тиесілі жалақыға және басқа да сомаларға;

16) кемеге қатысты жұмсалған шығыстарға;

17) сақтандыру сыйлықақысына;

18) теңіз агентінің, теңіз брокерінің сыйақысына;

19) кемеге меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар туралы дауға;

20) кеменің меншік иелері арасындағы кемені пайдалану мен пайданы бөлу туралы дауға;

21) кемені сатып алу-сату шартынан туындайтын дауға байланысты мәлімделген кез келген талап теңіз талабы болып табылады.

Ескерту. 223-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

224-бап. Тұтқынға алуға жол берілмейтін кеме

1. Теңіз талаптары бойынша:

1) тұтқынға алынатын кезге қарай кемеге меншік құқығы үшінші тұлғаларға берілген;

2) кемені өзге кеме жалдаушы жалдап алған жағдайларда кемені тұтқынға алуға жол берілмейді.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген ережелер кемеге меншік құқығы мен өзге де заттық құқыққа қатысты қолданылмайды.

225-бап. Тұтқындалған кеменің иесін қорғау

1. Сот кемені тұтқынға алудың немесе оның бұрынғы тұтқынға алынуының ұзартылу талабы ретінде кемені тұтқынға алуды немесе тұтқындаудың ұзартылуын талап етуші тұлғаға кемені тұтқынға алу салдарынан келтірілуі мүмкін зияндарға байланысты сот айқындай алатын көлем мен жағдайларда қамтамасыз етудің берілуін міндеттеуге құқылы. Бұл ереже осы Заңның 223-бабының 15) тармақшасында көзделген талап бойынша кемені тұтқынға алуды немесе тұтқынға алудың ұзартылуын талап етуші тұлғаға қатысты қолданылмайды.

2. Тұтқындалған кеме иесінің талап етуі бойынша кемені тұтқынға алған немесе кеменің тұтқынға алынуын болғызбау үшін талаптың өзгеше қамтамасыз етілуі жөнінде шаралар қолданған сот талап етуі бойынша кеме тұтқынға алынған немесе қамтамасыз етілген тұлғаның кеменің тұтқынға алуынан келтірілген зиян үшін жауапкершілік мөлшерін анықтауға құқылы.

23-тарау. ТЕҢІЗДЕГІ НАРАЗЫЛЫҚ

226-бап. Теңіздегі наразылық

1. Кеме жүзіп жүрген немесе тоқтап тұрған уақытта кеме иесіне мүліктік талаптар қою үшін негіз бола алатын оқиға орын алған жағдайда, кеме капитаны дәлелдемелерді қамтамасыз ету мақсатында теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме беруге тиіс.

2. Теңіздегі наразылықта оқиғаның мән-жайы мен оны туғызған себептер жөнінде толық ақпарат, соның ішінде залал туралы және залалды болғызбау немесе азайту жөнінде қолданылған шаралар туралы ақпарат болуға тиіс.

227-бап. Теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме

1. Теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме:

1) Қазақстан Республикасының портында - нотариуске;

2) шетел портында - Қазақстан Республикасының консулдық мекемесінің лауазымды адамына немесе тиісті мемлекеттің заңдарында белгіленген тәртіппен шет мемлекеттің құзыретті лауазымды адамына беріледі.

2. Егер оқиға:

1) теңіз портында болса, оқиға болған кезден бастап жиырма төрт сағат ішінде;

2) кеме жүзіп жүрген кезде болса, кеменің немесе кеме капитанының оқиға болғаннан кейін алғашқы теңіз портына келген кезінен бастап жиырма төрт сағат ішінде теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме беріледі.

Оқиға жүзіп жүрген кезде болған жағдайда, оқиға болғаннан кейін алғашқы портқа кіруге байланысты кететін уақыт пен жұмсалатын шығыстардың елеулі ысырабын болғызбау үшін, теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме кеменің немесе кеме капитанының оқиға болғаннан кейін алғашқы порт болып табылмайтын портқа келген кезінде берілуі мүмкін.

3. Осы баптың 2-тармағында белгіленген мерзімде теңіздегі наразылықты мәлімдеу мүмкін болмаған жағдайда, мұның себептері теңіздегі наразылық туралы мәлімдемеде көрсетілуге тиіс.

4. Егер мұндай құқық тиісті халықаралық шартта көзделсе, шетел кемелері капитандарының өз кемесі туын көтеріп жүзіп жүрген мемлекеттің консулдық мекемелеріне теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме беруге құқығы бар.

228-бап. Жүкке келтірілген залалға қатысты теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме

Оқиға салдарынан кемедегі жүкке залал келтірілген жағдайда, теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме люктер ашылғанға дейін берілуге тиіс. Теңіздегі наразылық мәлімденгенге дейін кемедегі жүкті түсіруге аса қажетті жағдайда ғана жол беріледі.

229-бап. Теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме жіберілген тұлғаға кеме журналының берілуі

1. Кеме капитаны теңіздегі наразылық туралы мәлімдеме берілген тұлғаға кеме немесе кеменің капитаны теңіз портына келген, сондай-ақ оқиға портта орын алған болса, оқиғаның өзі болған кезден бастап жеті күн ішінде танысу үшін кеме журналын және кеме журналынан үзінді жазбаны өзі куәландырып беруге міндетті.

2. Кеме журналы жойылған (жоғалған) жағдайда кеме журналының жойылуының (жоғалуының) мән-жайы мен себептері теңіздегі наразылық туралы мәлімдемеде баяндалуға тиіс.

230-бап. Теңіздегі наразылық туралы акт жасау

Теңіздегі наразылық туралы мәлімдемені қабылдауға уәкілетті тұлғалар кеме капитанының мәлімдемесі, кеме журналының деректері, кеме капитанынан және қажет болған жағдайда кеме экипажының басқа мүшелерінен сұрастыру негізінде теңіздегі наразылық туралы акт жасайды.

24-тарау. АКТИЛЕР, КІНӘ ҚОЮ ЖӘНЕ ТАЛАП ҚОЮ. ТАЛАП ҚОЮ МЕРЗІМІ

231-бап. Теңізде жүк тасымалдауға қатысушылардың жауапкершілігі үшін негіз бола алатын мән-жайларды куәландыру

1. Тасымалдаушының, жөнелтушінің, алушының және жолаушының жауапкершілігі үшін негіз бола алатын мән-жайлар коммерциялық актілермен немесе жалпы нысандағы актілермен куәландырылады. Шет ел порттарында аталған мән-жайлар сол портта қолданылатын ережелерге сәйкес куәландырылады.

2. Коммерциялық акт:

1) жүктің немесе нақты багаждың атауы, массасы немесе орындарының саны және тасымалдау құжатында көрсетілген деректер арасындағы сәйкессіздікті;

2) жүктің немесе багаждың жоғалғанын, кем шыққанын немесе зақымданғанын (бүлінгенін);

3) құжатсыз жүк немесе багаж, сондай-ақ жүксіз немесе багажсыз құжаттар табылғанын;

4) тасымалдаушыға ұрланған жүктің немесе багаждың қайтарылғанын куәландыру үшін жасалады.

3. Актілердің нысандары, оларды жасау тәртібі және акт жасауды талап етпейтін мән-жайларды куәландыру тәртібі уәкілетті орган бекітетін ережелермен белгіленеді.

232-бап. Кінә қою

Кінә қою тәртібімен дауларды сотқа дейінгі реттеу талап қоюдың міндетті шарты болып табылады.

233-бап. Кінә қою мен талап қою құқығын беру

1. Кінә қою мен талап қою құқығын, мұндай құқықты жөнелтушінің алушыға беруі немесе керісінше жағдайларды, сондай-ақ жөнелтушінің немесе алушының экспедиторға немесе сақтандырушыға беретін жағдайларын қоспағанда, басқа ұйымдарға немесе азаматтарға беруге жол берілмейді.

2. Кінә қою мен талап қою құқығының берілуі коносаменттегі немесе өзге де тасымалдау құжатындағы басқа біреуге (теңіз жүкқұжаты, чартер) беру түріндегі жазбамен куәландырылады.

234-бап. Кінә қоюдың шарттары мен тәртібі

1. Теңізде жүк тасымалдау шартынан туындайтын кінә қою тасымалдаушыға талап қою мерзімі ішінде қойылуы мүмкін.

2. Кінәрат жүк тасымалдауды жүзеге асырған тасымалдаушыға және жүкті тасымалдау жүргізілмеген болса, теңізде жүк тасымалдау шартына сәйкес оны жүзеге асыруға міндетті тасымалдаушыға қойылады.

3. Жүктің жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) туралы кінә қоюға, тасымалдау құжаттарынан басқа, кінә қоюға құқықты растайтын құжаттар және жөнелтілген жүктің мөлшері мен құнын куәландыратын құжаттар қоса берілуге тиіс. Тасымалдау құжаттары (теңіз жүкқұжаты, коносамент, чартер) түпнұсқасында көрсетіледі.

Ескерту. 234-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 27.10.2015 № 363-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

235-бап. Теңізде жүк тасымалдау шартынан туындайтын кінә қоюды қараудың тәртібі мен мерзімдері

1. Кінә қою оның алынған күнінен бастап бір ай мерзімде қаралуға тиіс.

2. Бір құжат бойынша көліктің әр түрінің тасымалдаушыларымен жүзеге асырылатын тасымал жөніндегі кінә қоюға қатысты - үш ай ішінде. Егер кінә қою қабылданбаса немесе осы бапта белгіленген мерзімде жауап алынбаса, арызданушының талап қою құқығы пайда болады.

236-бап. Жолаушыны, багаж бен жүкті теңіз арқылы тасымалдау шартынан туындайтын талаптар бойынша талап қою мерзімі

1. Тасымалдаушыға теңіз арқылы тасымалдау шартынан туындайтын талап қою тасымалдаушы кінә қоюды қанағаттандырудан толық немесе ішінара бас тартқан жағдайда не кінә қоюға тасымалдаушыдан жауап алынбаған жағдайда қойылуы мүмкін.

2. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша талап қою мерзімі - бір жыл, жолаушы мен багаж тасымалдау шарты бойынша - алты ай.

3. Жүкті теңіз арқылы тасымалдау шарты бойынша аталған мерзім:

1) жүктің жоғалуынан және жетіспеуінен болған залалды өтеу туралы талаптар бойынша – жүк берілуге тиіс болған күннен бастап бір ай өткен соң;

2) жүктің зақымданғаны (бүлінгені), жүктің жеткізілу мерзімінің өткізіліп алынғаны үшін залалды өтеу, тасымалдау ақысын қайтарып беру немесе өндіріп алу туралы талаптар бойынша - жүк берілген күннен бастап, егер жүк берілмеген болса, ол берілуге тиіс күннен бастап;

3) кеменің берілмегені немесе оның дер кезінде берілмегені үшін залалдарды өтеу, демерредж бен диспач төлеу туралы талаптар бойынша - жүк тасымалдау басталған немесе тасымалдана бастауға тиіс болған айдан кейінгі ай бітетін күннен бастап;

4) басқа жағдайлардың бәрінде - талапты беруге негіз болған оқиға басталған күннен бастап есептеледі.

Ескерту. 236-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 27.10.2015 № 363-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

237-бап. Өзге талаптар бойынша талап қою мерзімі

1. Сүйретіп жүзу шартынан, теңіз агенттігін жүргізу шартынан, теңіз делдалдығы шартынан, тайм-чартерден, бербоут-чартерден және жалпы авариядан туындайтын талаптар бойынша талап қою мерзімі:

1) сүйретіп жүзу шартынан, теңіз агенттігін жүргізу шартынан, теңіз делдалдығы шартынан, тайм-чартерден және бербоут-чартерден туындайтын талаптар бойынша - талап қою құқық пайда болған күннен бастап;

2) жалпы авариядан туындайтын талаптар бойынша - диспаша алынған күннен бастап есептеледі.

2. Осы Заңның 169-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген кері талаптар бойынша талап қою мерзімі бір жылға тиісті сома төленген күннен бастап есептеледі.

238-бап. Теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануы келтірген залалды және теңізде қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залалды өтеу туралы талаптар бойынша талап қою мерзімі

Теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануы келтірген залалды және теңізде қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залалды өтеу туралы талаптар бойынша талап қою мерзімі зардап шегуші мұндай залал келтірілгенін білген немесе білуге тиіс болған күннен бастап үш жылдан соң бітеді.

Бұл орайда залалды өтеу туралы талап қоюды:

1) теңіздің кемеден аққан мұнаймен ластануы келтірген залалды өтеу туралы талаптар бойынша - оқыс жағдай салдарынан осындай залал келтірілген күннен бастап алты жылдан кейін;

2) теңізде қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залалды өтеу талаптары бойынша - оқыс жағдай салдарынан осындай залал келтірілген күннен бастап он жылдан кейін беруге болмайды.

238-1-бап. Суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтауға және оны белгілеуге байланысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштерінің Гидрографиялық қамтамасыз ету қызметі және суға батқан мүлікті аластауға байланысты келтірілген шығыстарды өтеу туралы талаптар бойынша порттың теңіз әкімшілігі үшін талап қоюдың ескіру мерзімі

Суға батқан мүліктің жатқан жерін анықтауға және белгілеуге байланысты келтірілген шығыстарды өтеу туралы талаптар бойынша Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштерінің Гидрографиялық қамтамасыз ету қызметі және суға батқан мүлікті аластауға байланысты келтірілген шығыстарды өтеу туралы талаптар бойынша порттың теңіз әкімшілігі үшін талап қоюдың ескіру мерзімі суға батқан мүлікті аластау қағидаларында айқындалған тәртіппен суға батқан мүліктің қауіптілігі айқындалған күннен бастап үш жылды құрайды.

Авариялық жағдай болып, салдарынан мүлік суға батқан күннен бастап алты жыл өткеннен кейін талап қойылмайды.

Егер авариялық жағдай бірқатар оқиғалардан тұрса, онда алты жылдық мерзім осы оқиғалардың бірінші күнінен бастап есептеледі.

Ескерту. 238-1-баппен толықтырылды – ҚР 29.12.2022 № 174-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

239-бап. Жалпы мерзімдердің қолданылуы

Осы Заңда талап қою мерзімдері белгіленбеген талаптар бойынша Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде белгіленген талап қою мерзімінің жалпы мерзімі қолданылады.

25-тарау. ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚҰҚЫҚ

240-бап. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласында шетелдік элемент қиындатқан қатынастарға қолданылуға тиісті құқықты айқындау

1. Сауда мақсатында теңізде жүзу саласында шетелдіктердің немесе шетелдік заңды тұлғалардың қатысуымен не шетелдік элемент қиындатқан қатынастарға қолданылуға тиісті құқық Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі, осы Заң, Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттар және сауда мақсатында теңізде жүзудің танылған үрдістері негізінде айқындалады.

2. Осы Заңда көзделген шарт тараптардың келісімімен таңдап алынған елдің құқығымен реттеледі.

Шарт тараптарының тұтас шарт үшін де, оның жекелеген бөліктері үшін де қолданылатын құқықты таңдап алуына болады.

Шарт тараптарының келісімімен құқық таңдау тасымалдаушыны жолаушының өмірі мен денсаулығына келтірілген зиян, жүктің немесе багаждың жоғалуы, кем шығуы немесе зақымдануы (бүлінуі) үшін осы Заңда белгіленген жауапкершіліктен не оның жауапкершілігін шектеуден босатпайды.

3. Шарт тараптарының шартқа қолданылуға тиісті құқық туралы келісімі болмаған жағдайда:

- 1) теңіз тасымалы шартында - тасымалдаушы;
- 2) теңізде агенттік ету, тайм-чартер және бербоут-чартер шартында - кеме иесі;
- 3) сүйретіп жүзу шартында - сүйретіп жүзетін кеменің иесі;
- 4) теңіз делдалдығы шартында - сенімгер;

5) теңіз сақтандыру шартында - сақтандырушы болып табылатын тарап құрылған, тұрғылықты жері немесе қызметінің негізгі орны бар елдің құқығы қолданылады.

241-бап. Кемеге меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар

1. Кемеге меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар, сондай-ақ олардың пайда болуы мен тоқтатылуы осы кеме мемлекеттік тізілімге енгізілген елдің құқығы бойынша айқындалады.

2. Жасалып жатқан кемелер тізілімінде тіркелмеген жасалып жатқан кемеге құқық, егер кемені жасау туралы шартта өзгеше көзделмесе, кемені жасауға қабылдаған немесе кеме жасалып жатқан елдің заңымен айқындалады.

242-бап. Кеме экипажы мүшелерінің құқықтық жағдайы

1. Кеме экипажы мүшелерінің құқықтық жағдайы мен кемені пайдалануға байланысты кеме экипажы мүшелерінің арасындағы қатынастар кеме туы елінің заңымен айқындалады.

2. Егер кеме иесі мен шетелдіктер болып табылатын кеме экипажы мүшелерінің арасындағы қатынастарды реттейтін шартта өзгеше көзделмесе, кеме иесі мен кеме экипажы мүшелерінің арасындағы қатынастар кеме туы елінің құқығымен реттеледі.

Кеме иесі мен кеме экипажы мүшелерінің арасындағы еңбек қатынастарына қатысты қолданылуға тиіс құқықты еңбек шарты тараптарының таңдауы кеме экипажы мүшелерінің құқықтарын шектеуге, тараптардың келісімі болмаған кезде құқығы қолданылуға тиіс елдің заңдарында белгіленген еңбек жағдайларының нашарлауына және кепілдіктердің бұзылуына әкеп соқпауға тиіс.

243-бап. Суға батқан мүлікке құқық

1. Ішкі немесе аумақтық суларда суға батқан мүлікке меншік құқығы мен өзге де заттық құқықтар, сондай-ақ суға батқан мүлікке байланысты туындайтын қатынастар аумағында мүлік суға батқан елдің құқығы бойынша айқындалады.

2. Ашық теңізде суға батқан кемеге, ондағы жүк пен өзге де мүлікке меншік құқығы мен басқа да заттық құқықтар кеме туы елінің құқығы бойынша айқындалады.

Ескерту. 243-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 23.02.2021 № 11-VII (2018 жылғы 12 тамызда жасалған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция күшіне енген күннен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

244-бап. Жалпы авария

1. Жалпы авариядан туындайтын қатынастар тараптардың қолданылуға тиіс құқық туралы келісімі болмаған жағдайда, жалпы авария туғызған оқиғадан кейін портында кеме рейсін аяқтаған елдің құқығымен реттеледі.

Белгілі бір елдің азаматтары немесе азаматтығы жоқ адамдары болып табылатын адамдар арасындағы жалпы авария бойынша қатынастарға сол елдің құқығы қолданылады.

2. Егер жалпы авария Қазақстан Республикасында бөлінетін болса, оны бөлу тәртібі осы Заңның 16-тарауына сәйкес реттеледі.

245-бап. Кемелер соқтығысқан жағдайда туындайтын қатынастар

1. Кемелердің ішкі және аумақтық суларда соқтығысуынан туындайтын қатынастар аумағында соқтығысу болған елдің құқығымен реттеледі.

2. Кемелердің соқтығысуы ашық теңізде болған және дау Қазақстан Республикасының сотында қаралатын жағдайда осы Заңның 17-тарауында белгіленген ережелер қолданылады.

3. Бір мемлекеттің туын көтеріп жүзіп жүрген кемелердің соқтығысуы жағдайында туындайтын қатынастарға, кемелер соқтығысқан жерге қарамастан, кеме туы елінің құқығы қолданылады.

Ескерту. 245-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 23.02.2021 № 11-VII (2018 жылғы 12 тамызда жасалған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция күшіне енген күннен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

246-бап. Теңіздің кемелерден аққан мұнаймен ластануынан залал келтірілуі кезінде туындайтын қатынастар

Теңіздің кемелерден аққан мұнаймен ластануынан залал келтірілген кезде осы Заңның 18-тарауында белгіленген ережелер:

1) Қазақстан Республикасының аумағында теңіздің кемелерден аққан мұнаймен ластануынан келтірілген залалға;

2) олар қай жерде қолданылса да, мұндай залалды болғызбау немесе азайту жөніндегі ескерту шараларына қолданылады.

247-бап. Теңізде қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залал келтірілуі кезінде туындайтын қатынастар

Теңізде қауіпті жүктерді тасымалдауға байланысты залал келтірілген кезде осы Заңның 18-тарауында белгіленген ережелер:

1) Қазақстан Республикасының аумағында, соның ішінде аумақтық суларда келтірілген залалға;

2) Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде, соның ішінде аумақтық суларда қоршаған ортаның ластануынан келтірілген залалдан өзге залалға, егер мұндай залал Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын көтеріп жүзетін кемеңің бортында тасымалданатын қауіпті және зиянды заттардан келтірілген болса;

3) олар қай жерде қолданылса да, залалды болғызбау немесе азайту жөніндегі ескерту шараларына қолданылады.

Ескерту. 247-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 23.02.2021 № 11-VII (2018 жылғы 12 тамызда жасалған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенция күшіне енген күннен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

248-бап. Кемеңің және өзге де мүлікті құтқарудан туындайтын қатынастар

1. Кемеңің және өзге де мүлікті аумақтық суларда құтқарудан туындайтын қатынастарға қолданылуға тиіс құқық туралы тараптардың келісімі болмаған жағдайда, аумағында құтқару орын алған елдің құқығы қолданылады, ал егер құтқару ашық теңізде жүзеге асырылса және дау Қазақстан Республикасында қаралса, осы Заңның 19-тарауында белгіленген ережелер қолданылады.

2. Құтқарушы және құтқарылған кемелер бір мемлекеттің туын көтеріп жүзген жағдайда, құтқару қайда орын алғанына қарамастан, кеме туы елінің құқығы қолданылады.

3. Құтқарған кеме иесінің, оның капитанының және кеме экипажының басқа мүшелерінің арасында сыйақыны бөлуде кеме туы елінің құқығы қолданылады, ал, егер құтқару кемеден жүзеге асырылмаған болса, құтқарушы мен оның қызметкерлері арасындағы қатынастарды реттейтін шартқа күшінің ықпалы болатын заң қолданылады

*Қазақстан Республикасының
Президенті*